DE DIGNITATE
GENVENSIS
REIPVBLICÆ
Diſceptatio.

SERENISSIMO DVCI

EXCELLENTISSIMIS

GVBERNATORIBVS

ET ILLVSTRISSIMIS

PROCVRATORIBVS

SERENISSIMÆ

REIPVBLICÆ GENVENSIS

Petrus Baptiſta Bvrgvs F.

ATVRALIS eſt, ac propemodum delata diuinitus, DVX SERENISSIME, EXCELLENTISSIMI, ILLVSTRISSIMIQVE PATRES, erga Patriam omnibus hominibus pietas, qua ab orbis ipſius incunabulis barbaræ gentes non minus, quàm excultæ patrios lares obſeruarunt. Non minus olim Scythæ feræque nationes aliæ dilexere Patriam,

quam Græci Romanique dilexerint : tantaque est huius charitatis vis, tanta natura, vt Ithacam illam in asperrimis saxulis tanquam nidulum affixam, vir Græcorum sapientissimus Vlysses immortalitati anteponeret. Nostris temporibus Americanorum immanissimi, qui opacis nemoribus horridas terras, ac perpetuis obsessas niuibus incolunt, in amœnissimas regiones traducti, horrorem suorum nemorum, suarum rigorem niuium amœnitati felicissimæ prouinciæ, clementiæ mitissimi Cœli prætulerunt, non contenti, donec Penatibus restituerentur. Quid eximiam erga Patriam charitatem cultiorum gentium commemorem, cuius innumera habemus monimenta? Quod si magni ac grati animi est argumentum, eos beneuolentia complecti, à quibus acceperimus beneficia, hoc ostendemus maxime, si amauerimus in primis charamque habuerimus Patriam, cui spiritum, vitam, educationem debemus. Hinc sapiens Antiquitas impios eodem vocabulo eos appellabat, qui deliquissent in Patriam, atque illos, qui Deorum religionem violassent. His vero qui Patriam conseruassent adiuuissent, auxissent, certum esse credidit in Cœlo ac definitum locum vbi sempiterno æuo beati fruerentur: qua spe ducti veteres Græci ac Romani pro Patria præclara gloriosaque gesserunt. Nostri vero Maiores, mea quidem sententia, fuerunt maxime pij erga Remp. qui in libertate tuenda, in propagando Imperio, in dignitate conseruanda, opes, sanguinem, spiritumque adeo ipsum profundere nunquam recusarunt. Testis Pater Patriæ Andreas Auria, cuius vnicum votum fuit amplissimæ huius Reip. libertas ac splendor. Testes tot inuictissimi Heroes e Liguria hac nostra prognati

gnati, qui Reip. salutem dignitatemque sanguinis impendio protexerunt. Testes Vos ipsi, quos intuemur spirans exemplar pietatis in Patriam, quorum est singulare ac perpetuum studium, libertatem, Imperium, ac dignitatem Reip. tueri, propagare, conseruare. Sed in optime constituta Rep. nostra, quem ego meorum Ciuium impietatis insimulem? Impietatem ego non solum appello Patriam libertatemque prodere, sed ipsum otiari, omnesque neruos non contendere in Reip. Imperio, in dignitate, conseruandis ac promouendis. Quis iam Ciuium meorum in hoc totus non incumbit? Vigilat vestra prudentia, in hoc vniuersorum Ciuium est posita industria, vt amplificetur Resp. & dignitas Patria augeatur. Hinc est, vt officio meo deesse, & impietatis notam mihi viderer euitare non posse, si in vniuersorum erga Patriam studio ipse solus otiarer. Quare cum in praesentiarum nihil occurreret aliud, in quo prodesse Reip. possem, ad hoc me applicui, vt de eius dignitate dissererem, iuraque proferrem, quibus freti Patres, qui ante nonnullos annos summae rerum praeerant, apertius quam antea Patriae dignitatem sunt professi. Haec igitur in vnum collecta Vobis, SERENISSIME DVX, EXCELLENTISSIMI, ILLVSTRISSIMIQVE PATRES, consecrare constitui, quo Patriae dignitatis columina nomina Vestra, in ipso libelli limine apposita, moneant, in opusculo toto nihil contineri aliud, quam quae meam erga Patriam pietatem declarent. Neque vereor vt Vobis hoc munusculum gratum sit futurum, qui ita amatis Remp. vt Vobis charissimum sit eam ab alijs etiam diligi, & in hac pietate aemulos summopere desideratis. Haec ergo meae er-

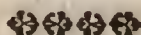
ga

ga Patriam charitatis documenta, ipsius charitatis Vos viua specimina, pro clementia ac benignitate Vestra, grato animo excipite, ac diu iuuate Remp. Genuæ X. Kal. Februarij. CIↃIↃCXLVI.

IN-

INDEX CAPITVM.

DE DIGNITATE GENVENSIS REIPVBLICÆ DISCEPTATIO.

Aditus ad propositam disceptationem.

ENERALIS est Rerumpublicarum partitio, iuxta communem [1] Politicorum sententiam, vt populi omnes, qui legibus reguntur ac moribus, aut ab vno, aut à paucis, aut à multis gubernentur. Hæc autem tria gubernationum genera contrahuntur ad duo, quorum alterum vnius imperium sit, alterum procuratio plurium; his etenim duobus, primò tradita tria illa genera continentur: siue namque pauci, siue multi Rempublicam administrent, penes plures administrationem esse manifestum est. Neque illa modo tria genera hac diuisione comprehenduntur, sed quod statuunt deinceps etiam quartum, quod mixtam gubernationē [2] vocant, atque optime constitutam Rempublicam, ex tribus illis generibus modice confusam. Si namque in hac permixtione ab vnius res pendeat arbitrio, iam vnius imperium est: plurium autem pro-

1. Plato de regn. Arist. Polit. l. 3. c. 5. Cic. de Rep. l. 2. D. Thom. de regim. Princ. l. 1. c. 1. Decian. cons. 19. nu. 103. l. 3. Cassan. Catal. glor. mund. part. 12. cōs. 55.

2. Cicer. eod. l. 2.

curatio, si plurium voluntate administretur. Omnes igitur Populi, qui secundum leges viuunt ac mores, aut ab vno reguntur, aut reguntur á pluribus. Ab hac veluti á prima gubernationum partitione, manat illa à Politicis tradita, & à nobis primo loco relata: vnius etenim Imperium, quod Regiã, Regalemue [1] potestatem appellant, Græco autem vocabulo Monarchiam, minime diuidentes, plurium procurationem partiuntur, vt altera optimorum, adeoque paucorum sit, eamque optimam seu optimatum dicunt: Altera multitudinis ac populi, quã [2] omnium, seu [3] popularem vocant; suntque hę duæ species græco nomine notę, quo optimatum quidem administratio, Aristocratia, populi vero procuratio, Democratia nuncupatur. Christiani itaque populi, qui omnium maxime moribus legibusque reguntur, alij quidem vnius Imperio subsunt, alij plurium administratione in politicis gubernantur: Quęsituris igitur dignitatem, [4] honestã videlicet autoritatem, cultu & honore dignam, Genuensis Reipublicæ & quo gradu sit illa inter Principes collocanda, hęc posuisse sufficiat. Cum etenim de politica dignitate quæstio sit, ad Hierarchiam, sacrosque Sacerdotum honores non respicimus. Cumque item populis, qui Christum non colunt, dignitate longe præstent Christiani, par est, cum Genuensis Reipublicę inter præstantiores gradum statuerimus, de alijs non esse solicitos. Vnius itaque Imperium inter Christianos est in hos gradus ac dignitates distributum, vt supremum totius Reipublicæ caput, ob excellentiam ac præstantiam [5] Cęsar sit, seu Imperator, quem proxime sequuntur Reges, hinc Duces, & Principes, ac Marchiones, inde Comites & Domini, quos Barones, latino vocabulo, forsan à [6] græco βάρος quasi graues homines dicunt. Inferiores dignitates alię ac magistratus, cuiusmodi sunt armorum, vrbium, arciumque Pręfecti, & Gubernatores, Iudices, Consiliarij, cæterique, non Reipublicę administrationem habent, sed iurisdictionem quandam in ijs, quibus à suo Principe sunt præpositi. Plurium autem procuratio, licet sit secundum formam distincta, recteque

1. Aristot. eod. c. 5.
2. Cic. eod. l. 2.
3. Aristot. eod. c. 5.
4. Cic. de Inuēt. l. 2.
5. C. fundamēta. §. vt ergo. de elect. in 6. Alciat. de singul. cert. c. 32. Duaren. in consuet. feud. c. 6. n. 8.
6. Alciat. eod. c. 32.

que internoſcatur, quę ſit optimatum, quæ multitudinis: Graduum tamen titulos non eſt nacta, ſed æque Reſpub., Dominium, Commune, Cõmunitas appellatur. Et quamuis ex hoc genere nonnullę Reſpublicę in vna tantum Ciuitate conſiſtant, quædam pertenue ac perexiguum habeant territorium, aliæ terra marique late imperent, nullum tamen certum dignitatis nomen, aut gradus illas diſiungit.. At non dicendum eſt ideo, in hoc etiam gubernationis genere, ſuos non eſſe gradus, ſi bene conſtitutam Christianam Rempublicam volumus, cuius alioquin ſtatus [1] perturbaretur, quamque, niſi congruus vnicuique locus aſſignaretur, inde orta confuſio arroderet, euerteretque; Sed veluti vnius Imperium præ potentia, aut amplitudine, aut, ſi placet, alia de cauſa, in ſuos gradus eſt diſpertitum: ita plurium procurationem decet eſſe diſtinctam. Et quoniam vnicus eſt inter Chriſtianos Principes Imperator ac Cæſar, pluresque ſimul eſſe non ſolent, & ſola Imperij Romano Germanici Reſp. dum interregni tempore Cæſarem repręſentat, ad hunc politicarum dignitatum apicem poteſt aſpirare, inter cęteras oportet reliqui ſtatuantur gradus, nempe vt Reſp. alię eo cenſeantur gradu quo Reges, aliæ quo Duces, alię quo Principes, aliæque deinceps, iuxta vires, & amplitudinem Imperij. Hæc autem diſtributio Chriſtianæ Reip. non ſolum expedit, quo inter eius membra ordo ſeruetur, ſed etiam ſecundum naturam eſt, vt ſicuti vnius imperium, ita plurium procuratio ſuos gradus ſortiatur, maioraque à minoribus, quemadmodum re, ita nominibus etiam diſtinguantur. Ac veluti Rex & Reſp. ſunt [2] idem, neque aliã ob cauſam Rex appellatur quiſpiam, [3] quã ob legitimam Regni poſſeſſionem, ob idque quod Regnum & eius populos repręſentet; Ita eodem gradu, quo Rex, cenſenda erit Reſp., hoc eſt plurium procuratio, quę Regnũ moderetur ac repræſentet. Nemo ſi quidem ſuapte prærogatiua Rex, aut Dux appellatur, ſed illud nomen ſortitur à ditione, qua potitur, quam ſi iure amittat, eo quoque nomine, ac dignitate ſpoliatur, cum Regnum amplius non repræ-

1. C. fin. 79. ... Auth. quomod. oport. Epiſc. in princ. C. vt digni. ord. ſeru. in rubro. & in nigro. Natt. conſ. 637. n. 1. l. 3. Dec an. eod. conſ. 15. num. 40.

2. Paris de Put. de ſynd. §. poſt. num. ſir.

3. Bald. in c. 1. in verb. Marchio. Qui feud. dar. poſ. Roland. conſ. 100. nu. 28. & ſeq. l. 4.

repræſentet: Contra vero, ſi priuatus Regnum iure adipiſcatur, & regiam ſimul nanciſcitur dignitatem. Neque noſtram hanc diſtributionē euertit, quod à [1] quibuſdam affertur, aſſerentibus, Ciuitates ac Reſp. non habere dignitatem, eaſque ideo, peculiari Monarchiæ prerogatiua, non Regibus ſolum, ſed Comitibus etiam poſtponi. Exemplumq; illi, quaſi præiudicium quoddam, proponunt Ciuitatum Neapolitani Regni, ac Germaniæ, quę Comitibus cedunt, Lucæq; item ac Senarum, quę Ducibus fuere poſtpoſitæ: facile enim eorum diluitur argumentatio, ſi quod reapſe verum eſt confiteamur. Ciuitates nempe Neapolitani Regni, quæ in Regis ſunt poteſtate, vere Reſp. dici non poſſunt. Germaniæ autem, quas liberas vocant, Ciuitates ideo cedunt Comitibus, quod illæ territorium non habeant, ſaltem tantum, in quo iuriſdictionem exerceant, quantum illi Comites poſſident. Pręterea non Comitibus omnibus Ciuitates illæ poſtponuntur, ſed illis tantum, qui ſolius Cæſaris, non autem alterius inferioris, ſunt clientes. De Senis autem quod aiunt, ac Luca, gratis id quidem aſſumunt, cum non oſtendant Ducibus illas ceſſiſſe Reſp., ſed tantum Ferrariæ Duci nunquam fuiſſe prælatas: quod veluti haud inficiamur, ita neque hunc Ducem prælatum fuiſſe concedimus. Ac ſi id factum fuiſſet vnquam, neque adhuc miraremur valde, cum fortaſſe Dux ille tum latiùs imperaret, quam aut Lucæ, aut Senarum territorum pateret. Quod ſi aſſumptum probare voluiſſent, qui id contendunt, oportebat illos oſtendiſſe, Venetam, aut aliam huiuſmodi Remp. Ferrariæ Duci ceſſiſſe, veluti nos prę hoc ipſo Duce, Noſtræ Reip. primas fuiſſe delatas opportune demonſtrabimus. Ac ſane ſi abſolute ponamus, vnius Imperiū pluriū procurationi præſtare, ponemus quoq; Romanam olim Remp. clientibus Regibus inferiorem fuiſſe: ac digniorēImperij Romano Germanici Rep.eſſe eius membrū Boemiæ Regem:& Genuenſium tributarios Sardiniæ, Cyprique Reges, Genuenſi Rep. fuiſſe digniores, ſubditos nempe regnantibus, ſubiectos Dominis, quod quam ſit abſurdum, opinor

[1] Decian. eod. conſ. 19. nu. 23. & ſeqq.

——————————————opinor
Omnibus & lippis notum, & tonsoribus esse.

Veluti igitur non concedimus Comitē(exempli loco sit) ea Rep. esse digniorē, quæ ditionem habeat ampliorem Comitatu, ita non contendimus, plurium administrationem, absolute & suapte natura, vnius Imperio esse anteponendam, vel etiam, si volunt, conferendam. Hoc etenim contendimus solum, Remp. illam, quę administrata à pluribus, Regnum legitime possidet, eodem gradu dignitatis habendam esse, quo Reges. Eam vero, quę Ducatum (iam sit huiusmodi vocabulis venia) eo gradu, quo Duces, cæteræque deinceps gradatim, quo suus quoque seruetur dignitatum gradus inter communitates atq; Respublicas. Sed vt appareat dilucidius, quam sint allucinati, qui spoliant Resp. dignitatibus, rem accuratius discutiamus. Maiestatis itaque nomen illud inclytum, quod aptari volunt soli Cæsari, iisq; Regibus, qui nullius sunt vectigales, certum est, proprium [1] Romani populi, Romanæque Reip. fuisse, atque hinc ad Cęsares, inde ad Reges esse translatum. Maiestas igitur, qua nulla excellentior dignitas, iam tum agnoscebatur in Populo ac Rep. Ille idem præterea populus, [2] Dominus Regum: victor atque Imperator omnium gentium: terrarum [3] Princeps à scriptoribus appellatur: En iam dignitatem, in populo. Quid multa.

Hinc Populum late Regem, belloque superbum
Venturum excidio Libya.

cecinit [4] poeta de eodem Romano populo. En populum Regem; ac vere [5] populus ille sibi Ciuis suisque ciuibus, Rex vero exteris fuit. Statuunt itaque [6] Iurecōsulti, liberos omnes populos esse instar liberorum Regum, [7] considerantq; in Regno dignitatem, vniuersitatemque Reipublicæ, quę nunquam moritur, & durat etiam exactis Regibus. Et quamuis Resp. per se nihil agat, qui eam nihilominus regit, non propria agit virtute, sed virtute Reip. & dignitatis ab illa acceptæ. In Rege porrò duo considerant, Personam scilicet, & Significationem. Significatio autem est

1. Cic. de orat. & partit. orat. et pro Rabir. perduell. reo. & Philip. 1. l. 1. ff. ad l. Iul. maiest.

2. Cic. pro Dom. sua. Suet. in Calig. c. 35.

3. Liu. in præfat. hist. Plin. hist. nat. l. 22. c. 3.

4. Virgil. Aeneid. 1.

5. Ludouic. Dorleans in Tacit. l. 1. in princ. ad num. 3.

6. Natt. cons. 638. nu. 40. alu.

7. Bald. cōs. 159. nu. 5. l. 3.

igitur censetur illa Resp. hæc Ducalis; illa videlicet in Regũ, hæc in gradu Ducũ collocatur; Sed in alijs quoq; Rebusp. licet obscurius, dignitatis gradus elucent: nonne Romano Germanici Imperij Resp. interregni tempore vniuersum Imperium Cęsaremque ipsum repręsentat? Nonne ideo Cæsarea Resp. dici potest & debet? Nonne eodem loco, eodemque gradu, quo Cæsar est collocanda? Sed quid causam desero? Cæsar ideo ea dignitate præfulgebat, quod repręsentaret Imperium. Imperium ergo nonne dignius sui simulacro? Pari modo Polonica, Suecica, Danica, Boemica, Hungaricaque Resp. a quibus Reges eliguntur, interregno durante, viuum sunt exemplar, quod eorum Reges repræsentant, adeoque Regiæ sunt dicendę, eodemque gradu censendæ, quo Reges. Quod si negaret quispiam, nę ille falsa etiam confiteri cogeretur.

Εὔδον γὰρ ἐμαίγοντας δ' ῥόσιν γ'ἔσον.

cum Cæsaream Regiamque earum Rerump. dignitatem esse personę Cæsaris Regumue annexam concedere illum oporteret, eamdemque dignitatem simul cum persona deficere, iterumque electo Cęsare, aut Rege, reuiuiscere, quod quam sit à veritate alienum comprobat axioma, quod in confesso est, dignitates videlicet, nunquam interire. Neque Nostra secius, quam modo laudatæ Resp. Regiæ, non secius Veneta, atque alię, si quę sunt Regna possidentes, ac repręsentantes, Regię etiam sunt dicendę, licet non Reges, sed Duces summæ rerum pręficiant. Non enim regiam earum dignitatem perimit liberi populi voluntas ac lex, quę Regem vetat esse in sua Rep., quęque regiam nemini credit potestatem, sed & hanc, & dignitatem vult esse penes populum vniuersum; Lex namque ipsa Rex est, quę Regem alium esse non patitur. Cedo quam absurdum est profiteri, ideo Regnum sua spoliari dignitate, quod nõ seruiat? Quod regiam potestatẽ nõ admittat? Imperiosum nimis est Regis nomen, neque liberorum omnium populorum quadrat ingenijs; quare factum est, vt qui liberas Resp. administrant plerique, Duces consulesue, non Reges, appel- *I. Nicol. Perott. in Martial.*

len-

lentur. 'Sic Iaſon Theſſalus à ſuis popularibus lege lata non Rex,ſed appellatus Dux eſt.' Sic Philippus Macedo, ſic filius eius ' Alexāder Gręcię Duces, non Reges ſunt dicti. Lenius etenim quid ſonat Ducis nomen, quam Regis. Dux namque caput * ſignificat,cuius electio nō magis derogat libertati, quam dictatura olim Romanorum libertati detraxerit. Romanis nomine regio nihil magis inuiſum. Quis autem regiæ ſplendorem dignitatis in tanta Rep. non veneretur? Finge interregnum in Polonica, aliaue ex ijs Rep. á quibus Reges eligi ſolent; Regnum proculdubio erit adhuc illa Reſp., etiamſi Rege careat. Regem non eſſe in Veneta,ęque atque in Noſtra, credas non aliusmodi eſſe interregnum, tandiù duraturum, quandiù Regem eligi leges harū Rerump. prohibuerint. Non minus tamen, quā Polonicę,aliarūue interim vtriuſque Reip.' regia dignitas enitet, cum hę duę quoque regna poſſideant; quin hoc etiam amplius habere iſtę mihi videntur, quod in illis, licet dignitas regia nunquam intereat, Regis tamen perſona moritur; in his nec dignitas,nec perſona deficiet, donec ipſę Reſp. extabunt. Sic Veneti,tametſi non temporarium, ſed perpetuum ſibi eligant ſupremum Magiſtratum, non tamen illum Regem vt Poloni, Sueci, Dani, Boemique, & Hungari,ſed Ducem ſalutant. At nihilominus, queādmodū á nobis relatū eſt nuper, eodem gradu eorum Rep. cenſetur quo Reges: Pari ratione ſunt in reliquis gradibus deinceps collocandæ Reſpublicæ aliæ, quę ditionem obtinent Regno minorem, quas proſequi operæpretium non eſſe putamus, cum ad propoſitam diſceptationem hæc ſufficere videantur. Hęc autem dum ponimus, minus adhuc ponimus quam iure poſſemus, ſi ad Reſp. liberas, quę nullius venerantur Maieſtatem, reſpiciamus. Liber namque populus magna dignitate ' præfulget, quod ſuijpſius ' Imperium habeat, ſibi ſit ' princeps, ' poſſit omnia,quę ſunt reſeruata Principi, & in ſuo territorio eam habeat poteſtatem, quam in vniuerſo Imperio habet

1. *Xenoph. rer. Græcar. l. 6.*
2. *Diodor. Sicul. biblioth. l. 5.*
3. *Ibid. l. 17. Arrian. de geſt. Alex. l. 1.*
4. *L. Primiceriuſ. iunct. gloſſ. in V. Ducatum. C. de Dom. & protect. l. 12.*
5. *Sic pro Veneta Theod. Graſvinckel. in diſſert. de iur. præced. inter Remp. Venet. & Sabaud. Duc. c. 31.*
6. *Natt. conſ. 637. nu. 23.*
7. *Bart. in l. 1. §. de qua re ff. de poſtul. not. in l. hoſtes ff. de captiu. Natt eod. nu. 23.*
8. *Bart. in l 3. in pr. ff. de minor. Natt. codē nu. 23.*
9. *Bart. vbi ſupra & in l infamē circa fin. ff. de publ. Iudic. & in l. relaxari ff. de pæn. & in l. quidam in fin. ff. de re Iud. & in l. 1. C. de decr. dec. l. 10. Bald. conſ. 182. l. 5. Abb. in c. 2. de Imm. Eccl. & in c. accedentes. de præſcrip. Alex. conſ. 2. nu. 27. l. p. & conſ. 3. col. 3. l. 5. Dec. conſ. 55. nu. 3. & conſ. 125. nu. 5. Iaſ. in l. 5. in princip. n. 10. ff. de verb. obligat. Curt. ſen. conſ. 48. nu. 21. & conſ. ſeq. n. 5. & conſ. 65. nu. 4. Socin. Iun. conſ. 73. nu. 7. & conſ. 142. col. 1. l. 1. Crauett. conſ. 982. nu. 19. l. 6. Natt. eodem nu. 23.*

bet Imperator. In summa ¹ liber populus est totum continens, eiusque Resp. specimen exhibet Romanæ: ² Sunt huiusmodi populi coniunctim Regnum, eorumque Resp. est instar ³ Regũ, etiamsi ditionem Regno minorem possideat, quales ex Pelagij Pont. Max. ⁴ distinctione, Principes, qui nullius sunt clientes, esse declarantur. Hæc igitur cũ ita se habeant, atq; non solum ex communi, Iureconsultorum scriptorumque sententia, sed e rerum gestarum etiam serie, historiarumq; fide constet (queádmodum nuperrime V.C. Raphael á Turri diligétissime ⁵ demonstrauit) Genuensem Remp. à nullius Principis pendêre autoritate; cumque præterea inter Christianos vnica sit Cæsarea dignitas, ideoque ad illam Genuensis Resp. aspirare non possit; Ducatus vero, Marchionatus Comitatusque dignitates, & eorum, quos Barones diximus appellari, á ⁷ Longobardis ac Francis, Germanisque fuerint inuectæ, & licet perpetuæ modo, olim tamen ad superioris Principis arbitrium adimerentur, sintque etiam Cęsaris aliorumue Principũ beneficia, hę inquã Reip. Nostrę accõmodari nõ possunt, cuius dignitas pédet à nemine, cuius est ἀνυπεύθυνος ἀρχὴ, cuiusque ditiones, veluti ostensuri sumus, Regali titulo decorantur. Principis autem dignitas, si sumatur generatim, eaque intelligatur, ⁸ quæ eorum est, qui merum ac mixtum habent Imperium, quæque Cęsari, ac reliquis nullius maiestatem suspicientibus ⁹ aptatur, Remp. nostram non minus, quam Romanum olim populum Cæsaremq;, ac supremos Reges non dedecet. At si propria peculiarique eius vocabuli significatione vtamur, veluti certę cuiusdam dignitatis nomine, tum Genuensi [illegible] B [illegible] Reip. [illegible]

1. Bald. eod. cons. 559. col. 2. Natt. eod. nu. 23.
2. Bald. eod. cons. 159. nu. 3.
3. Natt. eod. nu. 23. & cons. 638. nu. 40.
4. R lata à Pio V. P. M. const. 88. Romanus Pontifex §. 7.
5. Bald. in l. decernimus nu. 2. C. de Sacr. Eccl. & cõs. 458 l. 3. in fin. & cons. 182. nu. 3.
7. 5. Barbat. cõs. 38. nu. 8. circa fin. Dec. cõs. 534 nu. 1. Roland. cons. 29. nu. 18. Io. de Anan. in c. 1. de schism. Felin. in c. 1. nu. 11. de treug. & pac. Castald. de Imp. quæst. 54. nu. 9. & nu. 20. Contard. in l. vnic. C. si de mom. poss. fuer. app. limit. 22. à nu. 12. ad n. 17. Christoph. de Castil. cons. 13. nu. 18. Hieron. Marlian. decis. 7. nu. 25. & in l. quoties. nu. 316. C. de rei vendic. Syluestr. in verb. vsura. 2. n. 14. Nicol. Festas. de æstim. & collect. part. 4. princip. c. 7. n. 31. Menoch. cons. 2. à n. 48. ad. 64. l. 1. Marta de iurisd. p. 1. c. 33. nu. 85. & seq. Boer. de auth. magn. cons. nu. 107. ante fin. Purpurat. in l. quacumque nu. 75. 76. & 146. ff. de off. eius. Oldrad. de Iur. fisc. c. 3. nu. 79. Barbos. Collect. in c. Per Venerabilem nu. 27. qui fil. sint legit. Lup. de illegit. & natur. rest. lib. comm. 3. §. 3. nu. 16. Thom. Boz. de Stat. Ital. l. 3. c. 3. Connestag. in dedicat. hist. Portugall. Gaspar Clock. de contribut. c. 5. nu. 30. vers. Genuensium, qui plures alios refert. 6. Cyrolog. controu. Emar. aduers. Senat. Lugun. sect. 3. De multiplic. quæst. inst. imp. mod. &c. 7. Gl. in cod. c. fundamenta in verb. marchio. Alc. eod. c. 32. Sigon. de regn. Ital. l. 2. & 4. Bodin. de Rep. l. 3. c. 5. Grasvinckel. eod. c. 31. 8. Decian. eod. cons. 19. nu. 324.
9. Bellamer. cons. 1. col. 22. Abb. in c. pastoralis in princ. de off. del. Cranett. eod. cons. 983. nu. 12.

Reip. non quadrat, cum designati hoc modo Principes plerique omnes alterius sint clientes ac subditi. Archiducum autem, ac Magnorum Ducum dignitatem inter relatos gradus ideo non collocauimus, tum quod à scriptoribus haud collocatam reperimus, tum quod [1] ea dignitas non sit gradus, sed culmen sit illius, in quo Duces censentur, illisque nominibus non superior gradus, sed magnitudo, atque excellentia inter alios Duces denotetur. Sane Moscouitarum Monarcha apud alios Principes Regis nomẽ nõ est adeptus, quod non ita pridem Tartarorũ [2] esset cliens: verumtamen ipse, cũ iugũ illud excussit, non modo se Regẽ, sed magnum Imperatorẽ appellat. Magnus vero Dux Lituaniç, & [3] Tartarorũ & [4] Ruthenorũ erat tributarius; Mindacus autẽ eius Prouinciæ Dux Crucigerorũ militũ armis afflictus, & ad extremas redactus angustias, Christianã pietatẽ amplectens, magna sue ditionis parte à Crucigeris pacẽ redemit, [5] quorum opera à Summo Pontifice, circiter annum à Christo nato CIƆCCLII. Regio, & nomine, & diademate fuit cohonestatus. Atqui, eo interfecto, successores Ducis titulum resumpserunt, ac deinceps, á ditionis amplitudine forsan, Magni Duces sunt dicti. Demum magnus Lituaniæ Dux Iagello, anno à Virginis partu CIƆCCCLXXXVI. á Polonis ascitus in Regem, Idolorum superstitione cum Christiana religione commutata, Vladislai nomen assumens, [6] Lituaniam cum subiectis ditionibus Poloniç Regno adiunxit. Inde cùm eam Prouinciam Viteldo Patrueli concessisset, hic à Sigismundo Cæsare persuasus, Regiam dignitatem ambiuit, quam accipere ab Vladislao, Senatuque Polonico est [7] vetitus, qui Lituaniam sui Regni membrum esse profiterentur. Cosmum Reip. Florentinæ Ducem, in Magnũ Etruriç Ducẽ [8] euexit Pius V. Pont. Max. vt magnificam eius conditionem, amplitudinemque imperij, inter alios Duces extolleret. At in Austria [9] primus Lupoldus, Marchio Austriacus, ab Ottone II. Cæsare dictus est, Fridericus autem Ænobarbus Henricũ II. eius Prouinciæ Marchionem,

1. Cassan. catalog. glor. mũd. part. 5. cõsid. 4.

2. Sigism. Herbenstein. rer. Moscouitic. Bod. de rep. l. 1. c. 9. Gherard. mercat. in Russ.

3. Bod. eod. c. 9.

4. Cromer. rer. Polon. l. 7. Mercat. in Lituan.

5. Cromer. modo laudat. l. 9. Michalon. Lituan.

6. Idem Crom. l. 15.

7. Idem l. 19.

8. Idem Pruf relata consil. 88. Gabut. de vit. Pij V. l. 3. c. vlt. Thuan. hist. l. 46.

9. Volfgang. Laz. in Vienna Austria lib. 3. Mercator in Austria.

chionem, in Ducem euexit, Austriamque adeptus Rodulphus Habspurgensis Cæsar, eam Ducatum appellauit; inde Fridericus II. ad Regni etiam dignitatem prouexit sub Henrico III. Sed cum ille Rex Austriç, debito erga Romanum Imperium obsequio satisfacere non videretur, ea dignitate [1] spoliatus est. Atque ita quidem se habent Magni Duces Archiducesque, constatque illos supra Ducum gradum non esse constitutos, sed in classe Ducum supremum obtinere apicem dignitatis, cum non appareat supra Ducum gradum fuisse promotos. Cum igitur singulos dignitatum gradus expendentes, vno regio excepto, demonstrauerimus, nullum Genuensi Reip. conuenire, porrò inquirendum est, an in regio, qui solus restat, collocanda sit.

1. Bod. de rep. l. 2. c. 3. circa fin.

Quis olim Rex, quid Regnum diceretur. *Cap. I.*

Regiam potestatem, diuinæ Imaginem Maiestatis, vt quorumdam est opinio, [2] ortæ simultates ac bella, inter declinantes homines à naturali integritate, [3] constituêre. Deprauata namque humana natura, cum in corda mortalium auaritia irrepsit ac luxus, cœperunt robustiores proprio labore partis non esse contenti. Facientes igitur impetum in magis imbecillos, atque obuia quæque rapientes, [4] cuncta ad arbitrium sibi vsurpabant. Tum congregati qui iniurijs erant obnoxij, [5] cum liberi essent suapte natura, [5] præstantiorem aliquem sibi præfecerunt, cuius regerentur iustitia, & prudentia aduersus robustiorum vim defenderentur. At longe nobiliorē esse tantę dignitatis originem censent [6] alij, qui iure diuino, sacrisque oraculis illam volunt esse constitutam. Habent e sacra pagina innumera propemodum testimonia; à Deo datos esse Reges, & per eum regnare, Regnumque à Deo esse, quibus luce meridiana clarius demonstrari aiunt, hanc potestatem datam esse diuinitus. Ac sane par est, vt Regia dignitas, ac

2. Bald. in l. ex hoc iure nu. 3. ff. de iust. & iur.
3. Diodor. Sicul. rer. ant. q. l. 1. c. 1. & l. 2. c. 4.
4. §. Ius autē gentium inst. de iur. nat. gent. & ciuil. §. quæ res inst. de libert. l. quod attinet ff. de reg. iur.
5. Herodot. l. 1. Cic. 2. de off. Iustin. ex Trog. l. 1. Salust. in proœm. coniurat. Catil. Senec. epist. 91.
6. Alphons. Aluarez Guerrer. in specul. vtriusq. dign. Eccles. et politic. c. 54. nu. 1. & seqq.

1. *Hippodam. apud Stobæum eclog. 41.*

Regnum, [1] res ad diuinam imitationem comparata, à diuino principio deducatur. Sic veteres à summo suorum Deorum Ioue Reges datos existimârunt.

2. *In Θεογον.* 3. *ὕμν. εἰς Δία.*

Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες.

Cecinit [2] Hesiodus, & [3] Callimachus,

4. *Bald. eod. n.* 3. *Alciat. in l. bona ciuitatis. ff. de verb. signif.*

Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. ἐπεὶ Διὸς οὐδὲν ἀνάκτων
θειότερον.

A Ioue sunt Reges. Post hunc nil Regibus vsquam
Sanctius.

At horum opinioni [4] grauissimorum virorum refragatur autoritas, asserentium, certum esse à Deo liberos homines, & nullius Imperio subiectos fuisse creatos; imò ipsius Sancti Spiritus luculentissimo testimonio comprobant, non datos à Deo Reges, sed electos à gentibus fuisse. Cum etenim Regis eligendi leges ac formam Israelitis [5] præscripsit Omnipotens, non eligi Regem iussit, sed eligendi fecit potestatem, iuxta aliarum gentium ritum, quandocumque Israëlitę in promissam à diuina Prouidentia regionem peruenissent, ac Regem habere, instar cęterarum gentium, decreuissent. Cum igitur illis eligendi Regis est data licentia, iam tum plerisque gentibus Reges imperabant, quæ Idololatrię mancipatæ, à iure diuino eam dignitatem accepisse non poterant. Quin tantum abest, aiunt illi, vt Regum ius atque electio à Diuinis emanârit oraculis, vt cũ post plura secula à cõcessa sibi facultate Regem creare Israelitæ statuissent, [6] ægre id tulerit Deus, ac si se abijcerent, [7] pręuidens Regiã potestatem apud ipsos in Tyrannidem aliquando degeneraturam. Vt itaque, illos ab huiusmodi proposito deterreret, à Samuele iussit admoneri; quanta essent passuri, si quemquam ad regiam potestatem euexissent. Non igitur iure diuino, non iubente Deo, sed tantum permittente, apud Israelitas, populi consensu more aliarum genitum, creati sunt Reges, [8] velut allata e sacra pagina oracula interpretemur oportet. His alijsq; huiusmodi argumentis posterior hęc opinio oppugnatur. Prior autem illa

5. *Deuteron. c. 17.*

6. *Reg. l. 1. c. 8.*

7. *Bart. de regim. ciuit. n. 16.*

8. *Alciat. in ead. l. bona ciuitatis. lat. Guleim. Barclai. contra monarchom. l. 3. cap. 2.*

illa quæ bellorũ ac simultatũ regiam potestatem progeniem facit, Syluestres homines, aureique seculi redolet cantilenas.

[1] *Cum prorepserunt primis animalia terris,*
Mutum & turpe pecus, glandem atq; cubilia propter
Vnguibus, & pugnis, dein fustibus, atq; ita porro
Pugnabant armis, quæ post fabricauerat vsus:
Donec verba, quibus voces, sensusque notarent,
Nominaq; inuenere, dehinc absistere bello:
Oppida cœperunt munire, & ponere leges:
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.

Quod si historiarum fidem sequamur, quandoquidẽ Ethnici scriptores, qui ab Orbis primordio historias, seu fabulas potius contexuere, [2] fatentur ingenue, adeo esse vetustam Regum originem, vt prorsus ignoretur, cum fieri non posse dicant, vt primę literę æque ac primi Reges, antiquæ fuerint, quodq; si etiam tum extiterunt literę, rerum sane scriptores multo post tempore fuerunt, e sacra historia Regum indagemus originem necesse est. Ante vniuersalem igitur eluuionem Cain, eiusque soboles, [3] munita terra Edẽ, in quam profugerant, viatores aggredi, facereque prædas & cædes instituêre. Sethus itaque eiusque filij, Adami nepotes, quos maxime cum suis Cain affligebat, tum forte sibi Ducem Regemue, e sua gente prudentissimum præfecere, quo se aduersus hostes tuerentur. Non me fallit [4] ab omnibus fere receptam esse opinionem, ante eluuionis illius vniuersalis tempora, nullum fuisse Regem, sed imperâsse hominibus ipsum Deum, imposuisse ipsum facinoribus pœnas, easq; ipsum per se esse executum. Sed ex Cain secessione, ab ipsoque & eius sobole extructis munitionibus, factisque prędis & cędibus, in coniecturam duci me sentio, aliquod illum in suos imperium habuisse, quod si verum esset, non minus Adami filios nepotesque coiuisse, & contra hostes se muniisse, Ducemque sibi creauisse censerem; putarem tamen tum Patremfamilias, vti longa experientia prudentiorem, Ducis Regisque vices sustinuisse. Quo pacto regiam

[1] Horat. serm. l. 1. Satyr. 3.

[2] Diodor. ol. c. 1.

[3] Genes. 4. Ios. antiq. Iudaic. l. 1. c. 4. Constant. manass. in annal.

[4] Damascen. l. de hæres. Epiphan. l. de hæres. Chrisost. in c. 10. Genes. Cedren. Innoc. in c. licet ex suscept. de for. compet. n. 3. & ibi ita And. nu. 8. Hostien. nu. 9. Abb. nu. 12. alq.

giam poteſtatem,[1] ſi talis erat, patriam poſſemus appellare, quę proculdubio à iure & naturali, & diuino proficiſcitur. Poſt eluuionem autem [2] Noachus ſuam familiam rexit, cuius defuncti teſtamentum filij in familia erciſcundæ ſunt executi. Primum tum reperio appellatum Regem [3] Semum, Noachi filium, quem [4] D. Hieronymus Melchiſedech Regem Salem fuiſſe contendit. Ferunt alij primum regnâſſe [5] Nemrodum pronepotem Noachi. Qui cum proaui defuncti reuerentia mortales non frenarentur amplius, & diſſiderent inuicem, regnum aut accepit delatum á populo, aut vſurpauit. Tradit illum [6] Moyſes regnâſſe in Babylone, Arath, Acad, Chalanne, & Sennaar; at quo pacto regnum fuerit adeptus non tradit. Ex his colligimus, aut Patresfamilias ſuis imperâſſe gentilibus, aut alios pluribus familijs gentibuſque. Primorum Imperium, patria nempe poteſtas, eſt procul dubio à diuino Iure profecta, aliorum autem regnum, ob allatas rationes, inde oriri non poteſt; ſed ſeu in cauſa fuerint diſſidia ac bella, ſeu pacis deſiderium, aut Iuſtitiæ, cur populi communi conſenſu (nam ſi potentiores naturæ iura violantes, imperium ſibi vſurpârunt in reliquos, Tyranni fuere non Reges) regia inſtitueretur poteſtas, Regesq; crearentur, ea Iure gentiū eſt inſtituta, Regeſque eodem iure creati, quod rationibus confirmatum [7] communis Iureconſultorum ſententia approbauit. Veruntamen ius iſtud gentium ac populorum conſenſus, quo ſunt Reges ac Regna conſtituta, cum Iure diuino mirifice congruit; Veluti namque iuſtum regnum domeſtica [8] eſt quaſi quædam gubernatio, ita qui regnum inſtituerunt populi, plures familias Regi ac magiſtratui obedire voluerunt vt in Ciuitate tota Patrisfamilias eſſet imago, quem ius diuinum vnicæ familiæ prępoſuerat. Talem itaque Regem, & ſic præfectum cæteris [9] Hæbrei ab מֶלֶךְ imperando מָלַךְ [10] Græci, quod eſſet βάσις τοῦ λαοῦ, populi fundamentum, Βασιλεῖς, aut Ἄνακτα [11] quod ἀνακῶς ἔχει curam gereret, appellârunt. Latini

à

1. Exod. c. 20. Deuter. c. 5. & 27. Eccleſ. c. 3. & cap. 7. Matt. c. 15. Marc. c. 7. & 10. Luc. c. 18. Paul. ad Ephes. c. 6. Bonacc. de leg. in gen. & in part. diſp. 1. q. 1. punct. 3. nu. 3.

2. Geneſ. c. 10. 11. Ioſeph. ant. Iud. l. 1. c. 8.

3. Barclai. vbi sup. l. 2.

4. Tom. 3. epiſt. 126.

5. Faſcicul. temp. in ſecund. ætat. Bod. de Rep. l. 2. c. 3. Pined. in Monarch. eccleſ. l. 1. c. 22.

6. Geneſ. c. 10. & Paralip. c. 1. Ioſ. eod. l. 1. c. 9.

7. L. ex hoc Iure ff. de iuſt. & iur. & ibi Bart. n. 4. Fulg. n. 6. Bald. nu. 3. id. Bald. in tract. de ſchiſm. Paris de put. de ſynd. tit. de exceſ. Reg. notatur in l. 1. ff. de iuriſd. omn. iud. & in l. 2. ff. de orig. iur. §. penul. plen. Oldrad. conſ. 69. n. 5. alij communiter.

8. Ariſt. polit. l. 3. c. 11.

9. Dauid de Pom. in germin. Dauid.

10. Iſid. etym. l. 9. c. 3. Io. Scap. in Lex. c. in βασιλεύς.

11. Plutarch. apud Lipſ. monit. & exempl. polit. c. 7

[1] à recte agendo, seu quod magis arridet, à [2] regendo, Regem nuncupârunt. Festiue ac lepide Cicero, secutus hoc etymon, Regis appellationem conuenire sapienti potius, quam Tarquinio [3] profitetur, qui neque se, neque suos regere poterat. Alludit & [4] Virgilius

Quid tempestatum Regem, ventosque furentes
AEolia excitos?

& clarius [5] Horatius,

Nulli plura tamen diuidit oscula,
Quam dulci Lamię, memor
Acta non alio Rege puerititę.

hinc à similitudine officij deducto nomine Romani, sacrorum Præfectum ac Rectorem, [6] Sacrorum Regem, Regemq; [7] Sacrificulum appellârunt. Is etiam cui cura erat Ærarij, [8] Rex dicebatur Ærarij, & in conuiuijs præterea, cum saturnalia celebrarentur, [9] Rex vini constituebatur, cuius imperio conuiuarum facetię & ioci regerentur. Regnum vini agnoscit [10] Horatius, hanc Saturnalium festiuitatê respiciens,

Nec regna vini sortiere talis.

[11] Gręci quoque similem Regem suis conuiuijs adhibuêre: transijt hoc etiam ad bruta vocabulum, pre similitudine muneris, nâque inter apes pariter est illa [12] Rex dicta, quæ regit ducitque alias, quæque, licet mole corporis ac formę specie reliquas antecellat, aculeo tamen est destituta. Sed his omissis vt ad hominum Reges, Reiq; publice rectores redeamus, gentes [13] antiquę, delato ad iustissimos ac sapientissimos imperio, Regibus plereque omnes paruêre. Illi vero non Remp. administrabant solum, verum agebant etiam auguria, cum & sapere & diuinare munia ęquę regalia censerentur. [14] Neque minus tum Rex dicebatur, qui vnicam tantum Ciuitatem regebat, quam ille, cui suberant innumeri populi, varięque nationes, [15] cum Regem non amplitudo imperij aut potentia, sed munus ac potestas in subditos faceret. [16] Abrahamus cum tercentis & octodecim ver-

1. Isid. l. de summ. bon.
2. C. duo. 12. q. 1. Isid. eod. c.
3. D. Thom. de regim. Princ. l. 1. c. 1. Archidiac. in c. Regum 23. q. 5. Corsett. de pot. reg. p. 2. nu. 19. Nicol. Perott. in Martial. epigr. 2. ad Domit. Lips. eod. c. 7.
3. De fin. l. 3.
4. AEneid. l. 1.
5. Carmin. l. 1. od. 36.
6. Dionys. Halyc. antiq. Rom. l. 4. Cic. pro Domo sua, & de Har. resp. resp.
7. Dionys. eod. lib. 4.
8. Cic. de leg. agrar.
9. Tacit. annal. l. 13. & ibi Lips. & Doraleam. Lips. antiq. lect. l. 3.
10. Eodem lib. 1. od. 4.
11. Lucian. in Saturnal.
12. Plin. hist. nat. l. 11. c. 17. Virg. Georg. l. 4.
13. Cicer. de legib. lib. 1. Dionys. vbi sup. lib. 2. Iustin. eod. l. 1. Torq. Tass. dial. della dignità.
14. Tass. eod. dialog. 15. Bos. vbi sup. l. 1. c. 5.
16. Genes. c. 14.

vernaculis, quatuor Reges, eorúmque exercitus fudit, qui paucis ante diebus quinque alios Reges profligauerant. Occurrũt passim in sacra pagina Reges[1] Hai,[2] Tyri,[3] Edō,[4] Gerare,[5] Iericho, alijque permulti, quorum tamen singuli vni tantum ciuitati erant pręfecti. In regione, quam Deus populo suo destinauerat, antequam illa in Israelitarum ditionem veniret,[6] triginta & vnus Reges erãt.[7] Adonibesec septuaginta á se deuictos Reges, manuumque ac pedum summitatibus mutilatos, ciborum reliquijs, sub mensa collectis, vesci ac vitam traducere compulit.[8] Beroadad Syriæ Regi triginta duo alij Reges venêre suppetias. Sed vix ullum sacra pagina videtur inter Reges Ducesque ponere discrimen, reperiesque posteros Esaù, qui dominabantur in Edom, Duces[9] alibi, alibi[10] Reges appellari. Quin[11] iussus à Deo Samuel Israelitis Ducẽ constituere, Saulẽ non Ducem sed Regem[12] creauit. Malo autem arbitrari, nullam inter Ducem Regemque fuisse differentiam, quam Dei præcepta sanctissimum virum haud fuisse executum. Apud Gręcos qui[13] Sardibus,[14] Mycenis,[15] Thebis[16] Athenis,[17] Lacedemone,[18] Sicyone,[19] Argis,[20] Sidone priscis temporibus administrabant Remp. βασιλεῖς dicebantur, cum tamen in vna tantum Ciuitate, aut angusta certe in regione dominarentur. Ad Troianam expeditionem Reges e Gręcia[21] septuaginta nauigârunt, qui modo relatis potentiores omnino esse non poterant. Neque huius nominis Romani fuere magis religiosi;[22] Latinus namque Aboriginum: Latinorum[23] Æneas:[24] Euander Arcadum, qui in Palatino monte consederant: Rutulorum[25] Turnus:[26] Mezentius, Tyrrhenorum Reges nuncupabantur; fuit Volscorum Regina[27] Camilla. Quid Romę vix conditę[28] Romulum Regem successoresque cõnumerem? Sabinorum Titus[29] Tatius Rex fuit: Clusinorum[30] Lars Porsenna: Lars Tolumnius[31] Veientium. Neque maius horum regno erat illud Alpium Cottiarum, in quarum latibulis Rex[32] Cottius regnabat, etiam

tum

1. Iosue c. 8. 2. Reg. l. 2. cap. 5. & 6. 3. Paralip. l. 1. c. 1. 4. Genes. c. 10. 5. Iosue c. 6. 6. Ibid. c. 12. 7. Ibid. 8. Iudic. c. 1. 9. Genes. c. 36. 10. Paralip. l. 1. c. 1. 11. Reg. l. 1. c. 9. 12. Ibid. c. 11. & 12. 13. Herodot. in Clio. 14. Pausan. in Corinth. 15. Ibid. 16. Id. in Attic. Iustin. l. 2. Euseb. in Chronic. 17. Herod. & Pausan. vbi sup. 18. Pausan. ibid. 19. Pausan. & Euseb. vbi sup. 20. Q. Curt. de gest. Alex. l. 4. 21. Dict. Cretens. de bell. Troian. l. 1. Dares. Phryg. 22. Liu. lib. 1. Dionys. eod. l. 1. Virgil. AEneid. lib. 6. 23. Liu. & Dionys. vbi sup. 24. Dionis. eod. lib. 1. Virgil. AEneid. l. 8. 25. Liu. & Dionys. vbi sup. Virgil. AEneid. lib. 7. 26. Liu. & Dionys. ibid. Virgil. AEneid. l. 11. 27. Virgil. eod. l. 11. 28. Liu. & Dionys. vbi sup. 29. Ibid. 30. Ibid. 31. Liu. l. 4. 32. Sueton. in Neron. c. 18. Ammian. Marcellin. l. 15.

tum, cum subactis Gallijs Romanum floreret Imperium? Quid? translata quoque Constantinopolim Romanorum Principum Maiestate, vel regionis exiguę, vel vnius etiam Ciuitatis domini Reges dicebantur. In eo bello, quo Hunni Attila Rege, vastârunt Italiam, Reges [1] Albanię, Aquileię, Paduæ, Concordiæ alijque militabant. Quinimo [2] D. Thomas Aquinas, eum qui perfectam regeret *Communitatem*, idest, vt ipse inquit, *Ciuitatem, vel Prouinciam*, Regem suis quoque temporibus fuisse demonstrat. Huiusmodi itaque Reges, seu sibi populus illos præfecisset, seu hereditatis iure peruenissent ad regnum, [3] concilium habebant ex optimatibus, neque ex animi sententia, sed optimatum consilio, iuxta mores patrios, ac legum pręcepta Remp. administrabant. Tum & Reges, & [4] Tyranni, nondum infamato vocabulo, dicebantur. Hoc erat enim apud antiquos [5] nomen Dominij, ipseque Iupiter, [6] θεῶν τύραννος, Deorum Tyrannus dictus est: & Plato ad Syracusanum Dionysium scribens, eum honoris causa, Tyrannum appellat, quo eodem, titulo ille rescribens se cohonestat. Hinc [7] Virgilius,

Pars mihi pacis erit dextram tetigisse Tyranni.

Veruntamen cum horum plerique tributa sibi abuterentur potestate, nomen illud Tyranni male cœpit audire; cum namque Regia in Ciuitate potestas esse tum [8] putaretur, cum vnus, communi consulens vtilitati, tractaret gubernacula Reip., ita [9] vt videretur domestica quasi quędam gubernatio, quotiescunque is, qui ad Remp. accederet, in propria commoda suam administrationem converteret, infami nomine cœpit appellari Tyrannus, in cuius cederent voluptates & commoda alieni labores & mala. Qui igitur volentibus & non repugnantibus, ita obediens legibus, vt sibi vellet obedire subiectos, imperabat, relicta subditis, cum naturali libertate, rerum proprietate, [10] Rex dicebatur; [11] Tyrannus contra, qui inuitis, & non secundum leges, perfringens iuris repagula, ac libertatem pręcidens liberorum hominum, & aliena vsurpans vt sua, quasi per vim ad arbitriũ

1. *Hist. dell guer. di Attil. lib. 1. Pigna hist. de Princ. da Est lib. 1.*
2. *De regim. Princ. lib. 1. c. 1. in fin.*
3. *Diodor. eod. lib. 1. c. 5. Dionys. vbi sup. lib. 5.*
4. *Plat. 2. de Philos. Suid. in Βασιλεύς. & in τύραννος. Isidor. eod. c. 3. Tass. eod. dialog.*
5. *Suid. in τύραννος. Perott. vbi sup.*
6. *Aristophan. in nubib.*
7. *AEneid. lib. 7.*
8. *Aristot. politic. lib. 3. c. 5.*
9. *Ibid. c. 11. & sq.*
10. *Plat. de regn. Arist. eod. lib. 3. c. 10. Xenoph. de memorab. Socrat. lib. 1. apud Stobaeum eod. eclog. 41. Suid. in Βασιλεύς. Bod. de Rep. l. 2. c. 3.*
11. *Modo laudati. Bod. eod. l. 2. c. 4. Tass. eod. dialog.*

dominaretur. Sic illis, qui iuste legitimeque regebant, hoc est, qui regio munere fungebantur, Regis nomen remansit; Regia autem abutentes potestate, regio nomine amisso, Tyranni sunt nuncupati. Legibus itaque Regum erat frenata potestas, quibus tamen legibus ita Rex esse non debet obstrictus, vt liceat illi nihil omnino, ac si habeat, cui sit redditurus rationes, sintque illi cuncta ex præscripto facienda. Quamuis enim verum sit illud [1] Antigoni, Βασιλείαν ἔνδοξον δουλείαν, *Regium Dominatum, nobilem esse seruitutem*, ac populi debeat Rex esse minister, reddendis tamen rationibus illum non decet esse subiectum. Ille namque [2] solus Regis nomen meretur, qui nullius cliens, nullumque, vt aiunt, superiorem recognoscens, sua sponte, non precariò dominatur, talisque est omnino, qualem esse oportere scribit [3] Martialis ad Maximum.

Qui Rex est, Regem, Maxime, non habeat.

Qui enim alieno nomine, vel precariò, alicui Ciuitati, aut genti, seu etiam pluribus prouincijs imperat, [4] Regio titulo dignus non est, sed perpetuus Gubernator potius est appellandus. Cum namque [5] sit Regis nomen augustum, & quo nullum in terris esse potest illustrius, si eos, qui ex nutu pendent alterius, & rationibus reddendis sunt obnoxij, Reges dicamus, [6] Principes subditosque, Dominos ac seruos eodem iure censebimus. Ecqua ratione Regem illum appellabimus, qui regatur ab alio? Ecquo nomine erit ille nobis nuncupandus, cui Reges obediant, cum dignius vllum, augustius vllum regio, nomen [7] excogitare non possimus? Et quamquam Constantinopolitani Cæsares, inscriptis quatuor B. in suis insignijs, [8] iactarent se esse, Βασιλεὺς Βασιλέων Βασιλεύων Βασιλεύουσι, *Reges Regum Regnantes Regibus*; & ante ipsos [9] Nabuchodonosor, & [10] Persarum Monarchæ, à sacra pagina, à [11] Cicerone vero Agamemnon, Reges Regum appellētur, & [12] Phraates Parthorum Rex superbum hunc titulum sibi quoque arrogârit, eumdemque nostris temporibus, [13] Magnus Turcarum Monarcha sibi vsurpet [14] hyperbole

1. Apud AElian. variar. histor. l. 2. c. 20.
2. L. fin. C. de legib. Suid. in Caesarib. Paris ac put. vbi sup. vers Rex nu. 15. Corsett. vbi sup. part. 3. nu. 12. Bod. eod. l. 1. c. 9. & eod. l. 2. c. 3. Bez. de Iur. nat. & diuin. eccl. l. 4. c. 8.
3. Lib. 2. epigr. 18.
4. Bologn. in l. 1. nu. 15. ff. de off. eius. Bod. eod. lib. 1. c. 10. & eod. lib. 2. c. 2.
5. Bod. eod. c. 2.
6. Id. eod. c. 10.
7. Io. Redin. de maiest. Princ. in princ. n. 32. Boer. decis. 178. nu. 10.
8. Bod. eod. c. 9.
9. Ezechiel. c. 26.
10. Esdr. lib. 1. c. 7. Sueton. in Caligul. Dio lib. 55.
11. Ad Attic. lib. 14. ep. 20. & ell. Pateric. l. 1.
12. Dio eod. lib. 55.
13. Zinan. dell' art. del Segret. l. 5.
14. Bod. eod. c. 9.

perbole

perbole potius hæc est quæpiam, denotans amplitudinem imperij, cui Reges plures sint vectigales, quam veritatis professio, cum Reges illi qui alius sunt clientes, hoc nomine vere sint indigni. Solē siquidem ac sydera reliqua, nefas est existimare Deos esse ideo, quod suis cursibus, progressionibus, institionibusq; totius vniuersi molem illustrent, nutriant, conseruent; sed esse Deum dicere debemus illum, qui syderibus, quasi suorum imperiorum ministris, concordium motuum leges prescripsit. Haud secus (si componere licet terrena cœlestibus) asserere dedecet eos, qui ex aliorum præscripto Remp. administrant, qui alterius reuerentur maiestatem, qui administrationis suę reddituri sunt rationem, vere Reges esse. Nempe cum Regnum sit res quæpiam inter Deos hominesque pulcherrima, vt scribit [1] Liuius, hoc est suprahumanum ad diuinitatem accedens quippiam, atque, vt aiebat [2] Hippodamus, ad diuinam imitationem comparatum, quam similitudinem diuinitatis possemus eius Regno tribuere, qui alterius imperium dignius veneraretur in terris? Quare Alexandri illius Macedonis Duces, tametsi eo defuncto, obtinerent regiones amplissimas, quibus imperabant, [3] Satrapas nihilominus, non Reges se dixêre; neque adeo augusto nomine prius vti, aut regia assumere insignia sunt ausi, quam defuncto Ariddæo, Alexandri herede, se Macedonum Regum clientela liberos esse censentes, solutos eorum legibus sese, legitimosque Dominos profiterentur. Patet igitur Reges olim a regendo, hoc est ab officio, nomen esse sortitos; Patet Regem illum æque fuisse, qui vnicam Ciuitatem, atque illum, qui vastissimas Prouincias obtineret; Pateque demum, oportere Regem nullius esse clientem, aut vectigalem. Facile est hic definire, [4] *Βασιλεῖαν εἶναι ἀνυπεύθυνον ἀρχήν*, *Regnum*, hoc est munus dignitatemque regnandi, *esse rationibus reddendis non obnoxium principatum*. Prouinciam autem, quam Rex regebat, à Regis nomine aut regionem, aut Regnum fuisse dictam manifestum est: neque aut amplitudo

1. *Lib. 2.*
2. *Apud Stob. eod. colog. 41.*
3. *Appian. de de bell. Syriac. Plutarch. in Demetr.*
4. *Suid. in Βασιλεία.*

prouincię plura constituebat Regna, aut angustia adimebat Regni dignitatem; cum Rex nomen esset, non potentię, sed officij, & regiones non ab amplitudine, sed à nomine ac dignitate eorum, a quibus regebantur, Regna dicerentur.

Qui Reges, quid Regnum apud recentiores. *Cap. II.*

AT verò placuit recentioribus modum apponere ambitioni, & Regis vocabulum non a regendo deducunt, neque Regnum à Rege, sed contra à Regno Regem esse dicendum contendunt, dum tanto nomine eum tantummodo Principem [1] ornant, qui Regnum possideat. [2] Regnum autem volunt ex integra constare Prouincia, atque in hac decem duodecimue Ciuitates, cum Metropolitana, contineri. Veruntamen si tot requirunt Ciuitates, easque cum Episcopo; plerosque iam Reges vel maximos, qui Christum haud colunt, quorumque in amplissimis prouincijs aut nullus prorsus, aut saltem rari admodum extant Episcopi, regio diademate spoliant, cum tamen á cunctis Reges appellentur & existimentur. Ecquis Reges neget esse Persarum Imperatorem, Indorum Mogolem, Monarcham Sinarum? Apud Indos quoque Orientales Sofala, Quiloa, Ormuzium, Cochinum, Calecutum, Malacha alięque Ciuitates: atque in Insula Taprobane Pedir, Pacen, Achen, Campar, Menancabo, Zunda, Andragide, Auru [3] Regna nuncupantur, ipsarumque rectores Reges dicuntur, cum pleraque Episcopis careant, pauca vix vnicum habeant. Congi etiam in Africa, Bungi & Arimæ in Japonijs Domini Reges appellantur, eorumque [4] Oratores in aula regia á Pontificibus Max. sunt excepti, cũ nullus adhuc ijs in regionibus esset Episcopus. Sed quid? Pleraque Christianæ Reip. Regna, eaque insignia, hac etiam mulctant dignitate. In Lusitania duo extant, Portugallię, & Algarbiorum Regna, [5] cum in ea Prouincia decem soli sint Episcopatus & tres

1. *Hostiens. in c. constitutis. 2. de testib. & ibi Abb. & Franc. Aret. Dec. in l. si eadem. nu. 3. ff. de off. aßess. & in c. cum causa de off. deleg. nu. 6. Montal. de reprobat. sentent. Pilat. art. 4. n. 1.*

2. *C. scnois. 6. quæst. 3. & ibi Barbos. in collect. DD. modo laudat.*

3. *Fern. Lop. de Castagneda hist. de las Ind. Orient. Maphæus rerum Indic. Ios Hugo, alij.*

4. *Relat. muner. eorũdem orator. edit. à Guid. Gualterio, et impress. Romę apud Franc. Zanettum 1586. & extat epitaphiũ Regij Oratoris Regis Congi Romæ ad D. Maria Maioris prope sacrarium.*

5. *Ios Gerund. Paralip. Hisp. lib. 1. Aubert. Miræus notit. episc. lib. 4. c. 13.*

tres Archiepiscopatus. In Balearium Regno,' quod Maioricarum dicitur,' vnicus est Episcopus; in ' Valentiano duo, cum Archiepiscopo; in ' Granatensi totidem; in ' Aragonico quatuor, & vnus Archiepiscopus; in ' Nauarrço vnus Episcopus; atque omnino, cum apud Hispanos ' Regna vndecim percenseantur, soli in Hispanijs ' XLIV. Episcopi cum septem Archiepiscopis numerantur, quorum numerus, iuxta horum doctrinam, vix integra quinque Regna constitueret. ' Sardinia tres habet Archiepiscopatus, Episcopatus quinque; Sicilia Archiepiscopatus " totidē, Episcopatus sex. In Creta septē sūt Episcopi cū Archiepiscopo;" In Cypro quinque tantum erant Latini ritus Episcopi cum Archiepiscopo, & quatuor Græci; In " Boemico Regno vnicus est Episcopus & vnus Archiepiscopus; In " Suecico sex erant Episcopi cum Archiepiscopo; In " Danico totidem; In " Noruegico quinque cum Archiepiscopo. Hæ tamen omnes Prouinciæ Regna nuncupantur, ipsarumque rectores ac domini, diademate regio insignes, inter alios Christianę Reip. Reges connumerantur. Neque satisfacit, quod aiunt, illos qui Christum haud colunt, esse iure gentium Reges; Christianos vero quibus tot, quot volunt ipsi, Ciuitates non obediunt, regiam dignitatem aut Pontificis Max., aut Cæsaris beneficio, ac, vt aiunt, ex priuilegio obtinuisse: Admittimus enim, quod de non Christianis asseuerant, esse nempe illos iure gentium Reges, ideoque æque Reges, ac cæteros, cum iure illo Regna fuerit distincta, & Reges instituti. Quod autem de Christianis tradunt, non video quomodo, seruata dignitate, captare hunc titulum potuerint. Priuilegium sane, ac priuata lex, seu prærogatiua, nisi á superiore concedi non potest, qualem si quempiam Rex agnoscat, iam Regis nomen amittit. Tanti etenim nominis maiestati proprium, á qua minime potest separari, non solum á veteribus, " vt ostendimus, sed etiam á " recentioribus existimatum est, vt Rex à nullius pendeat autoritate, ne Regis nomen, vectigalibus, tributarijsque Principibus communicatum, suo excide-

1. In liter. edit. ante Cōcil. Vien. sub. Clem. V.
2. Mir. eod. c. 13.
3. Ibid.
4. Ibid.
5. Ibid.
6. Ibid. & Gerund. eod. lib. 1.
7. In commentar. politic. de Hisp. Carolus V. Cæsar in suis diplomatis plura etiā enumerat.
8. Gerund. eod. lib. 1.
9. Mira. vbi sup. lib. 3. c. 3.
10. Ibid.
11. Eod. lib. 3. c. 8.
12. Ibid. & Gratian. de bell. Cypr. lib. 1.
13. Mir. eod. lib. 3. c. 18.
14. Ibid. c. 23.
15. Ibid.
16. Ibid.
17. c. Superior.
18. Bolognet. inl. 1. nu. 15. ff. de off. eius. Bod. de rep. lib. 1. c. 9. & 10. & lib. 2. c. 2.

excideret gradu, idque adeo seuera lege, vt Cęsar ipse, ac Romanorum Imperator, supremum in politicis vniuersæ Christianæ Reip. caput, [1] regio nomine redderetur indignus, si alterius Maiestatem suspiceret; Ideoque cum Lotharingię [2] Reges ac Burgundię, Romano Germanici Imperij clientes sunt facti, regium nomen amisêre; [3] Neque prius Portugallię Regi Alphonso Primo Regiũ nomen dedêre Lusitani, cum Dux antea Portugalliæ sub clientela Castellani Regis esset, quam cum in procinctu stantes, & cum Sarracenis manus collaturi, viderentur sibi, vbi absque patroni Regis ope fudissent hostes, iure liberum ab alterius clientela, à solo Deo Regnum accepisse. [4] Veneti quoque à Friderico III. Cęsare oblata sibi regia insignia respuêre, ac si de iure suo fuissent remissuri, si ab alio dignitatem essent adepti. Quamuis enim Romanus [5] Pontifex ac [6] Imperator, per se & suas leges, dignitates tribuere possint, regalisque dignitas à Pontifice Max. [7] soleat obtineri, atque adeo, qui ab illis regia insignia habuêre, propter autorum reuerentiam, in Regum gradu censeantur; cum nihilominus liber quilibet populus ac Ciuitas, quæ condendarum ferendarumque legum habet potestatem, [8] dignitatis quoque tribuendę, ac sibi [9] creandi Regis, habeat facultatem; qui ab exteris Principibus petunt insignia, perinde ac si condendarum legum, tribuendarumque dignitatum iure carerent, ipsimet sibi de grauitate propria, ac maiestate decerpunt. Sane potissima eorũ Regũ pars, qui aut á Põtifice Maximo, aut à Cæsare Regiũ nomen impetrârunt, alterutrius sunt clientes, ab alijs nihilo secius Reges existimati ob reuerentiã, quæ etiã in politicis, saltẽ propter pręcellentẽ dignitatẽ, Põtifici Cæsariq; debetur; cũ nefas sit, inferiorẽ improbare, quod superior approbauit. At in plerisq; Christianæ Reip. Regnis titulus hic regius à iussu liberi populi, ipsiusue Principis, tanquã proprio

e sponte,

1. Bald. in proœm. ffororum nu. 22. in fin. Io. Redin. de maiest. Princ. in princ. nu. 10.
2. Bod. eod. lib. 2. c. 3.
3. Marian. de reb. Hisp. lib. 10. c. 17.
4. Theod. Grasvinckel. de Iur. praecedent. inter Remp. Venet. & Duc. Sabaud. c. 26.
5. Host. in c. venerabilem. de elect. Valasc. in l. Imperium, nu. 97. in fin. ff. de iurisd. omn. Iu.
6. Bart. in l. 1. C. de dignit. lib. 12. nu. 71. Bald. cons. 333. lib. 1. nu. 1. & in c. 1. de feud. March. & in c. 1. quis dicat. Dux, &c. nu. 1. Alberic. in rub. ff. de stat. hom. in 3. lect. nu. 6. Alciat. in l. Imperium. nu. 100. ff. de iurisd. omn. Iud. Bero. in c. 1. nu. 20. de constit. Restaur. Cast. de Imp. q. 68. n. 6.
7. c. alius & ibi gl. 15. p. 7. Spec. in tit. de leg. §. nunc ostendendum n. 3. Martin. de Caraz. de Princ. q. 551. Ant. Corsett. de pot. Reg. part. 4. nu. 2. Castald. ead. q. 68. nu. 2.
8. L. 1. circa princ. & l. vt gradatim §. 1. ff. de muner. & honor. Bart. in ead. l. 1. nu. 78.
9. Castren. in l. ex hoc iure. nu. 17. & ibi Angel. nu. 10. & seq. ff. de Iust. & Iur. seq. Dec. in c. cum causa. nu. 16. de off. deleg. & in l. si eadem nu. 3. ff. de off. assess. Bald. in l. in adoptionib. nu. 3. ff. de adopt. Abb. cons. 51. in princ. lib. 2. Corsett. de pot. reg. part. 1. nu. 4. & part. 4. nu. 27.

e fonte manauit, vt non ideo, quod Pontifex & Cæsar regia largiri insignia sint soliti, liberi populi in hoc amplissimo dignitatis gradu sese, suosq; Principes locare nō possint.' Histria & Croatia Regem habuit à Gregorio VII. Pōt. Max. circa annum CIↃLXXX.' Emericum Lusignanum Romani Pontifices Cypri Regem appellauêre circiter annum CIↃXCVI. Bulgaris & Blachis Regem dedit anno CIↃCCIII. Innocentius III. aliusq; eiusdem nominis IV.' Mindacum Lituanorum Ducem regia dignitate donauit anno CIↃCCLIII. Quartus item eius nominis Alexander' Russorum Ducem Danielem ad Regiam dignitatem promouit, circiter annum CIↃCCLX. Polonia, ad Regni' fastigium, anno à Christo nato CIↃL sub Boleslao ab Othone III. Cęsare est euecta; cumq; post LXXVI. annos alter Boleslaus, cognomine audax, Cracouiensem Episcopum' trucidâsset, à Gregorio VII. Pont. Max. Regio diademate fuit spoliata, regibusque caruit ad annum vsque CIↃCCXCV. quo congregati Gnesnæ ad Comitia Polonicę Reip. ordines, Primislum Regem' propria autoritate creârunt.' Boemia primum habuit Regem Vratislaum, cum antea Principatus esset, ab Henrico IV. Cæsare anno CIↃLXXV. seu, vt narrant'' alij, CIↃLXXXVI. in Concilio Moguntino regio nomine decoratum. Sed cum deinceps fuisset in Ducatum relapsa,'' ipsius demum Dux Vratislaus IV. à Cęsare Friderico Ænobarbo anno CIↃCLXXXV. Rex fuit salutatus, quem titulum'' Innocentius III. Pont. Max. comprobauit. Atq; hæc quidem Regna à Romanis Pontificibus, & Cæsaribus reperimus instituta. At contra'' Sueci ac Noruegi & Gothi, longa serie Reges suos ad pronepotes vsque Noachi protendunt.'' Dani Humblum sibi primum Regem elegêre, multis ante Christum seculis. In Scotia'' Fergusius ante Christum natum annis ferme CCCXXX. Regnum instituit.'' Hunni Regem sibi Attilam pręficientes anno á Christo nato CCCCI. Hungarico Regno fecerunt initium.

Quid

1. Bod. eod. c. 3. Thuan. hist. lib. 46.
2. Grat. de bell. Cypr. lib. 1. Boter. Relat. vniuers. par. 1. vol. 2. lib. 4.
3. Id. Innoc. constitut. 5. Rex Regum. Pius V. const. 88. Romanus Pontifex Thuan. eod. lib. 46.
4. Cromer. rer. Polon. l. 9. Thuan. eo l. lib. 46.
5. Vide ibid.
6. Cromer. vbi sup. l. 3. & Polon. l. b. 2. Cranz. lib. 2. c. 36. Vandalic.
7. Cromer. vbi sup. lib. 4.
8. Ibid. lib. 11. & Polon. lib. 2.
9. AEn. Syluii hist. Boem. c. 22.
10. Olomuc. hist. Boiem. l. 9. N. Stransk. in descript. Reip. Boiem. c. 8.
10. Stransk. eod. c. 8. Gherard. Merc. in descrip. Buem.
11. Io. Olomuc. vbi sup. lib. 12.
12. Ipse Innoc. constit. 6. Decr.
13. Io. Magn. hist. Goth. lib. 1. c. 4. & seq.
14. Io. Isaac. Pont. hist. Danic. lib. 1.

15. Hect. Boeth. Io. Leslaus. de reb. Scotor. lib. 2. 16. Io. de Turecz. in Coron. Hung. c. 13. Bonfin. rer. Hung. dec. 1. lib. 3.

Quid de Gallis dicam, quorum Rex Pharamundus anno CCCCXX. in Gallijs Francorum Regnum primus instituit? Quamuis enim ante hunc Franci suos Reges habuerint, eorum tamen Regnum primus posuit Pharamundus in Gallijs. [2] In Britannia Anglo Saxonum Regno primus est potitus Hengistus, anno CCCCL. ac deinceps in plura regna est ea regio distincta, donec, circiter annum IↃCCCVII. [3] sub Egberto vniuersa in vnum coaluit. In Sardinia (omissis antiquis fabulis de Phorco ac Medusa) [4] Goda genere Gothus, à Gelimare Vandalorum in Africa Rege deficiens, se primus Regem appellauit anno IↃXXVIII. eumq; vti eius Insulę Regem Iustinianus Cæsar agnouit. In Hispanijs [5] Pelagius à Christianorum reliquijs, qui in Asturum montes à Sarracenis profugerant, anno IↃCCXXII. Rex Legionensis est factus [6] Cantabri Sarracenis profligatis, Nauarræ constituentes Regnũ, sceptra primum anno IↃCCCXXV. Enequo detulerunt. [7] Ranimirus se Regem Aragoniç, quæ Comitatus erat antea, primum statuit, anno CIↃXVI. quod postmodum in eius successoribus habuit ratum [8] Innocentius III. Pont. Max. missis etiam regalibus insignijs. [9] Ferdinandus cognomento Magnus Regem Castellę primus se dixit, circa annum CIↃXVII. cuius antea domini, Regis Legionensis vectigales, Comites appellabantur. [10] Regnum vtriusque Siciliç circa annum CIↃCXXX. Rogerius primus Siciliæ Comes instituit, qui occupatis Calabria & Apulia, se non Comitem amplius, sed Regem iussit appellari; quod licet impugnârint primum Romani Pontifices, inde tamen comprobâuint. [11] Alphonsus etiam de quo egimus modo Rex Portugalliç primus, Sarracenis profligatis, Regium nomen, á suis copijs datũm sibi paucis ante diebus, assumpsit, anno CIↃCXXXIX. cum ipsius pater Comes antea, ipse nuper Dux diceretur; & Castellani Regis Maiestatem suspiceret, regiamque eius ac successorum digni-

1. P. AEmyl. de gest. Franc. in Pharam. I. de Serres Inuentair. des hist. de Fran. in Pharam. I. du Tillet recueil des Rois de Frar. Fauchet antiquit. Gaul. lib. 2. alij.
2. Villelm. Malmesburien. de gest. Reg. Angl. lib. 1. c. 1.
3. Ibid. lib. 2. c. 4.
4. Procop. Vandalic. lib. 1. Fara de reb. Sardois. lib. 1.
5. Roderic. Toletan. de reb. Hisp. lib. 4. c. 1. Io. Vasaus in Chronic. Alph. à Carthag. in Reg. Hispan. Anacephal. c. 45. & 69. Marian. de reb. Hisp. lib. 7. c. 3.
6. Roderic. Sant. hist. Hisp. part. 1. c. 12. Carthagen. eod. c. 69.
7. Roderic. Tolet. vbi sup. l. 6. c. 1. Rod. Sant. ead. p. 1. c. 17. Vasa. in eod. Chronic. Carthag. vbi sup. c. 72.
8. Id. Innoc. const. 8. cum quanta.
9. Charthag. eod. c. 69. & c. 71. & 72.
10. Blond. dec. 2. lib. 5. Platin. in Innoc. II. Fazell. de reb. Sicul. dec. post. lib. 7. Pign. hist. della casa d'Este lib. 8. Sigon. de regn. Ital. l. 11.
11. Rod. Tolet. vbi sup. lib. 7. c. 6. Sant. ead. p. 1. c. 14. Fr. Anton. Brandan. Chron. Portugal. lib. 10. c. 13. Franc. Taraph. de Regib. Hisp. in Alphons. 6. Marian. vbi sup. lib. 10. c. 17.

dignitatem[1] Romani Pontifices recognouêre.[2] Granata circa annum CIϽCCXX. titulo regio à Mauris est insignita.[3] Rex Aragoniæ Iacobus, pulsis e Balearibus Sarracenis, anno CIϽCCXL. earum Insularum se Regem appellauit, dignitatem retinens in eas insulas à Mauris inuectam, qui se Reges[4] dicebant.[5] Dionysius Portugalliæ Rex, qui regnare cœpit anno CIϽCCLXXIX. Algarbiorum primus se Regem nuncupauit.[6] Valentia Regni titulum habuitá Mauris, anno CIϽCCLXXXVIII. atque[7] in Hispanijs duodecim, pluraque etiam enumerantur Regna, quorum nullum aut Pontificia, aut Cæsarea fuit autoritate institutum, quorumque se Regem[8] Carolus V. Cæsar inscribebat, &[9] qui hodie regnant in Hispanijs se Reges inscribunt. Ordines Hiberniæ[10] Henricum VIII. Anglú Regẽ consalutârũt, cuius Insulę antea ille dominus dicebatur, qui titulus regius[11] à Paulo IV. Pont. Max. est agnitus tum, cum ipsi per Oratores anno CIϽIϽLV. Maria Regina debitum obsequium est professa. Ex tot igitur Regnis, quæ nostris adhuc florent temporibus, sola Polonicum, Boemicum Histriæque & Croatiæ Pontificia aut Cæsarea fuêre autoritate instituta. Cætera, si qua inde manârũt, obsoleuêre. Reliqua, quę florẽt, populi, aut, Principes ipsi Regna esse iussère, iussorumque eiusmodi decreta in quibusdam, ipso etiam institutionis tempore, Pontifices atque Cæsares non modo non impugnârunt, sed etiam rata habuerunt. Quinimo Poloni, quamuis regio titulo, propter admissum facinus, à Pontifice Max. mulctati, vt retulimus, suos tamen Duces, propria autoritate, Reges deinde esse voluerunt. Quapropter non ideo, quod Pontifex Max. & Cæsar regia aliquando insignia contulerint, conferantque, ea conferendi ius liberis populis est ademptum, liberisue Principibus. Neque minus Suecia, Noruegia, Dania, Nauarra, Sardinia, Legio, Aragonia Castella, Portugallia, Granata, Baleares, Algarbia, & Valentia, cũ aut populi, aut Principis sui iussu Regna sint facta, ideo hac gaudent prærogatiua, quia totidem habeant Ciuitates cum

1. Innoc. III. in suis epistol. decretal. lib. 1. pag. mihi 68. Pius V. ead. const. 88.
2. Roder. Sant. ead. p. 1. c. 15.
3. L. Marinæus de reb. Hisp. lib. 11. Munold. Galerat. in tit. Phil. Reg. Hisp. in c. de Reg. Maio.
4. Tristan. Calch. hist. Mediolan. lib. 10.
5. Thuan. eod. lib. 46. Mercat. in Portugall. seu. Algarb.
6. Mercat. in Valentia.
7. In comment. polit. de Hisp. mihi pag. 12.
8. Abschied des Reichstags ordnung zu Nuremberg 1524. & alibi passim.
9. Iac. Maynold. Galerat. de titul. Reg. Hisp. toto volum.
10. In comment. Polit. de Hibern. tit. 3. pag. mihi 233.
11. Pius V. ead. const. 88.

Episcopis, quot recentiores illi postulant, vti est à nobis singillatim demostratum. Ergo non priuilegium solum Pontificis aut Cæsaris; non solus numerus Episcoporum in Christiana Republica Regna constituunt. Sed liberi populi etiam iussus, sed imperium etiã Principis, qui nullius maiestatem veneretur in terris, ita suam regionem appellari iubentis; neque vlla amplitudinis prouinciç ratio habetur, cum non amplitudine imperij Regia dignitas, sed libera potestate nitatur,[1] qua si regatur vel vnica tantum Ciuitas, Regnum potest appellari. Potentia autem, ac Regni magnitudo, inter maiores minoresque Reges quandam statuit differentiam potius, quam superiorem, aut inferiorem gradum dignitatis designet. At quoniam à nemine legem accipiat Rex necesse est omnino;[2] qui vero tenuiores sunt viribus, etiamsi nullius maiestatem reuerentur, propter imbecillitatem nihilominus, finitimis Principibus quodammodo obedire coguntur, Regia dignitate, non immerito forsan, à Iureconsultis fuêre spoliati, ne præ imbecillitate Regis augustissimum nomen iniurijs obijciatur. Quamobrem rationi maxime consentaneũ esse videtur statuere, vt Regis nomen non mereatur ille Princeps, qui pro amplitudine Regionis, populique frequentia, bellum sustinere, atque hostium vim repellere non possit, ad quę habilẽ atque idoneũ illũ Principẽ esse censuerunt Iureconsulti, qui prouinciam, hoc est decem aut duodecim Ciuitates cum Metropolitana, possideret. Et quoniam totidem Ciuitates cum Episcopis in plerisque Christianę Reipublicæ Regnis, etiam ijs, quæ eiusmodi titulum ex priuilegio non vsurpant, nequaquam esse demonstrauimus, consequens est, vt prouinciam & Ciuitates aliter determinemus: Cum igitur Regna iure gentium fuerint condita, debet idem ius esse τὸ κριτήριον, quo in hac inspectione vtamur: tum maxime, cum prouinciarum diuisio multo ante Christi aduentum, & ante Episcoporum institutionem tempore facta[1] iure gentium sit.

1. D. Thom. de regim. Princ. lib. 1. c. 1. in fin. Ang. eod. num. 10. & seq. Cagnol. in l. 2. nu. 256. ff. de orig. Iur. Arch. n. in c. constitutus. 2. de testib. Dec. eod. num. 3. & in eod. c. cum causa.

2. Torq. Tass. dial. della degnità.

1. C. Prouincia & ibi gloss. prima. 98. dist. Bart. in ead. lex hoc iur. nu. 4. & in extr. qui sint rebell. §. Lombardia. nu. 2. & ibi add. & in l. sine autem. ff. de nou. op. nunc. & ibi Alex. in addit. Add. ad Dec. in ead. l. si eadem ad lit. A.

Neque

Neque ea,[1] quę à Iuris Pontificij interpretibus assignatur prouinciarum determinatio, quę pro Diœceseon distinctione fuit excogitata, ad Regnorum constitutionem est traducenda. Iure itaque gentium, aiunt[2] alij, vnamquamque prouinciam, secundum communem loquendi vsum, appellari, veluti Liguriam, Longobardiam, Tusciam, cæterasque. Volunt[3] alij singulas Ciuitates, quæ distinctum habent territorium, quæque suprema fruuntur potestate, prouincias nuncupari. Sed mea quidem sententia melius arbitrantur[4] alij, antiquam esse distinctionem prouinciarum, ita videlicet comparatam, vt omnes Ciuitates, quę suberant vni Præsidi, & vni Metropolitano, simul constituerent prouinciam, & iuxta hunc ritum durare adhuc nomina prouinciarũ opinãtur. Confirmant hanc opinionẽ diuisiones factæ ab Augusto, Constantino, ac demũ á Carolo Magno, ex quorum vltimi pręscripto adhuc prouinciæ pleræque in Italia appellantur. Metropolis autem, quamquam more cõmuni ac vulgato, ea dicatur Ciuitas, quæ habet Archiepiscopũ, hic tamen mos ad ius Pontificiũ est accõmodatus, cũ iure ciuili ac gentiũ sit secus. Tres etenim sunt ordines Ciuitatũ[5] (omissa prolixiori disquisitione, quid hoc nomine intelligerent veteres Latini)[6] quarũ alię Maximæ, alię Magnę, Paruæ alię dicuntur. Maximæ sunt, in quibus forum est causarum, cui alię subsunt merum habentes imperium; Magnæ, quæ hoc imperio insignes, alijs non præsunt; Paruæ, quę huiusmodi carentes imperio, solam habent iurisdictionem, quæ defensoribus Ciuitatum conceditur. Maxima igitur Ciuitas prouincię, Metropolitana vocabatur.[7] siue á mensura, siue[8] quasi μήτηρ πόλις. Hinc factum est, vt sedes Patriarchalis & Archiepiscopalis Metropolitana Ciuitas appelletur, quod ab illa pendeant plures Episcopi, mero vtentes imperio; sedes verò Episcopi Ciuitas dicatur, non Metropolis. Cum itaque posuimus, Ciuitates omnes, quæ subsunt vni Præsidi, ac Metropolitano, simul prouinciam constituere; non intelleximus ideo, Patriarcham aut Archie-

1. *Cyn. in l. fin. C. de long. temp. præscr. n. 5.*

2. *Host. in c. nonnulli de rescrip. Cyn. eod. nu. 5.*

3. *Gl. in ead. l. fin. in v. idest. & ibi Cyn. eod. nu. 5. sequitur Bart. in l. vnic. C. de Metrop. Beryto nu. 4. lib. 11.*

4. *Bart. eod. n. 4. ex l. Illicitá. §. qui vniuersas. ff. de off. præs.*

5. *De hoc Cic. 1. de Rep. & de somn. Scip. & pro Sest. Non. Marcell. de diff. signif. dict. Peron. in epigr. 2. Martial. pag. mihi 121. late Girol. Maggi della fortificat. c. 1.*

6. *Bart. in ead. l. vnic. nu. 1. & seqq.*

7. *Isid. 7. Etym. c. 12. c. Cleros. 21. dist.*

8. *Bud. annotat. ad l. obseruare. ff. de off. procons.*

piscopum in ea prouincia esse debere. Sufficit enim Metropolitanus Preses, qui e Metropoli Ciuitatibus alijs magnis aut paruis ius dicat. Ciuitas verò, quamuis [1] proprie, secundum communem nostrorum temporum vsum, dicatur is locus, cui præest Episcopus; cum tamen [2] ante Episcoporum institutionem iure gentium Ciuitates extatent, & extra Christianam Remp. extent quamplurimę sine Episcopis, huiusmodi denominatio ab Episcopo deduci non debet. Agnoscit hoc vel ipsum [3] Ius Pontificium, dum iubet paruis Ciuitatibus Episcopos non esse præficiendos. Conuenit igitur inter iuris Ciuilis interpretes, vt aperta loca, quæ vijs, non muris clauduntur, [4] vici ac villæ: quę muros habent quidem, sed carent iurisdictione, castra & oppida: quæ autem mœnibus clausa, iurisdictionem exercent, Ciuitates appellentur. [5] Definiunt ergo nonnulli, Ciuitatem esse locum muris cinctum, veterum autoritate ita nuncupatum, cuius legibus parêre debeant castra in eius territorio constituta: Atqui non solum quas veterum nuncupauit autoritas; [6] verum eas quoque, quas Principis voluntas eiusmodi esse constituit, vel ipsi habitatores declarant, etiamsi foro causarum sint destitutæ, Ciuitates esse confirmant frequêtiores Iureconsulti. Loca [7] verò, quę habent Episcopum, tametsi vicos oppidaque non regant, ob iurisdictionem tamen Episcopalem Ciuitates vocari omnes admittūt. Quod si hæc sola loca Ciuitates diceremus, fuisse nullas ante Episcoporum institutionem, [8] in Sarracenorum, & Idololatrarū terris nullas esse, [9] Ciuitatem Episcopo priuatam, Ciuitatis nomine etiam spoliatam esse; falsa nempe & absurda, fateri cogeremur: si admittamus, [10] Ciuitatem esse locum muris cinctum, absque iurisdictione, castra omnia oppidaque Ciuitates faciemus: si veterum in hac denominatione solam autoritatem sequamur, nouas erigendi Ciuitates liberis

popu-

1. Not. in c. prouincia 98. dist. Frid. Imp. in const. de pac. Constant. Ias. in l. si heres iussus. §. vicis. nu. 34. et seq. ff. de leg. 1

2. C. Episcopos 68. dist. Bart. in l. 2. ff. de verb. sign. n. 7. & ibi addent. ad lit. I. & K. Bald. in ead. l. ex hoc iure n. 34. & seq. & in l. si in aliquam nu. 2. ff. de off. proc. & leg. Ias. in eod. §. vicis n. 5. pulchre Abb. in c. 1. de priuil. & ibi add.

3. c. 1. de priuil. c. Episcopi. 80. dist. Ias. vbi sup. nu. 6.

4. Gl. in eod. §. vicis. in verb. vicis, et ibi Bart. & Ias. n. 4. Idē Bart. in l. fin. in 2. col. ff. de Colleg. illic. Bald. in ead. l. ex hoc iure nu. 34. & seq.

5. Bald. eod. nu. 34. fuse Ias. vbi sup. nu. 5.

6. Bart. in ead. l. vnica. n. 3. & in ead. l. 2. ff. de verb. sign. nu. 7. & ibi add. eisd. lit. I. & K. not. in l. si duos §. pen. ff. de excus. tut. Bald. eod. n. 34. & ead. l. si in aliquā eod. n. 2.

7. Alex in addit. ad Bart. ad eand. l. 2. iisd. lit. I & K.

8 Bald. eod. nu. 2.

9. Ibid. & Bart. in ead. l. vnic. eod. nu. 3.

10. Ead. l. 2. ff. de verb. sign. c. si Ciuitas de sent. excom. in 6. Bart. in l. fine autem ff. de nou. op. nunc.

populis ac Principibus facultatem præcidemus, qui non Ciuitates modo, sed Regna integra, vt ostendimus, constituendi ius habent. Statuendum est igitur, Ciuitatem esse locum, qui cinctus muris iurisdictionem exercet, siue à Principe, siue á populo Ciuitatis nomine fuerit illustratus. Qui Regnum igitur volunt integram esse prouinciam, & in hac decem, aut duodecim Ciuitates cum Metropolitana contineri, si eiusmodi ciuitatibus sunt contenti, quales iure gentium esse descripsimus, ipsique videntur innuere, cum de Episcopis non faciant mentionem, acu ferme rem tangunt. Licet enim, veluti suspicor, in Algarbiorũ, Valentiæ, Cordubæ, Balearium, alijsque forsan Regnis, ne adhuc totidem sint Ciuitates huiusmodi, adeoque numerus ille Ciuitatum Regno dici non possit omnino necessarius, quo tamen Reges distinguantur à Regulis, hanc opinionem admittere non recusamus. Probatum itaque est florentium nostris temporibus Regnorum exemplis, Regnum ex Episcoporum numero non pendêre, Regiamque dignitatem, ac Regalia insignia á Summo Pontifice, á Cæsare, à libero populo tribui & conferri, legitimeque ab eo Principe assumi, qui alterius vectigalis non sit. Porrò, iuxta allatam recentiorum opinionem, admittimus, in Regno legitime constituendo, (nam de ijs, quę priuilegio nituntur nihil determinamus) non Maiestatis solum munerisque regendi, vt olim, habendam esse rationem, sed etiam potentię; atque adeo Regnum esse prouinciam constantem ex decem, aut duodecim Ciuitatibus, cuiusmodi descripsimus, cum Metropolitana; Regem autem esse Principem qui istiusmodi prouinciam legitime possideat.

De

De dignitate Regia: De Maiestate, ac regijs insignijs. Regia dignitas à quibus, & quibus tribui possit.
Cap. III.

QVI dignitatem [1] statuerunt esse honorem alicui Principis aut legis beneficio impensum, tametsi de inferioribus dignitatibus locuti esse videantur, Regiam tamen etiam sua definitione comprehenderunt, si Principis ac legis beneficio id concessum dicamus (neque enim negari potest) quod est à Iure gentium, iussuq; populi profectum. Regia namque dignitas (omissis quę de ea, Regisq; officio disputat [2] Plato) definiri potest: Honos à populo, aut ab alio ius habente delatus, per quem ea dignitate ornatus, cæteris eiusdem gentis imperet secundum leges. Et quoniam [3] nullis reddẽdis rationibus Reges oportet esse subiectos, quàre & summã eorũ esse potestatem necesse est, vt pręmisimus, ideo regia dignitas, Maiestas, quasi maiorem [4] statum, seu [5] potestatem, diceres, deducto à [6] magnitudine nomine, consueuit appellari. [7] Peculiaris est hęc Cæsaris, eorumque Regum, qui nullius clientes alios regunt, neque Principibus [8] alijs, qui alterius sunt vectigales, aut inferiores sunt Regibus, potest aptari, qui iura Maiestatis, summæ videlicet potestatis, non habent. Hinc Latini, [9] qui verborum ac rerum puritatem consectabantur, in magistratibus imperium, autoritatem in Senatu, Maiestatem inesse dicebant in populo, qui solus nullis reddendis rationibus obnoxius, summa fruebatur in Romana Rep. potestate, quique sciscere solus, ac iubere dicebatur. Erat igitur [10] Maiestas magnitudo quædam populi Romani in eius potestate ac iure retinendo, adeoque amplitudo dignitasque Imperij, atque vniuersi illius Populi, aut Ciuitatis alterius. Tum in Cęsares translata populi Romani autoritate, Maiestas Imperij fuit. [11] Hinc Horatius,

Per quas Latinum nomen, & Italę

1. *Bart. in l. 1. à nu. 75. C. de dign. lib. 12. Alciat. in l. si quis in cõscribendo nu. 11. C. de pact.*
2. *De Regno.*
3. *Sup. c. 1. & 2.*
4. *Alberic. in diction. in verb. Maiestas.*
5. *Bellamer. in Clem. Pastoralis. de re iud. in 1. opposit. & in conf. 15. n. 7. Barbat. conf. 34. n. 4. & conf. 70. nu. 30.*
6. *Festus.*
7. *Bellamer. eod. n. 7. Bod. de Rep. lib. 1. c. 10.*
8. *Bod. eod. lib. 1. c. 9. V. infra c. 10.*
9. *Cic. pro Rabir. perduell. reo. & in Philipp. 3.*
10. *Cic. Partit. orator. & de orat. lib. 2.*
11. *Carmin. lib. 4. od. 15.*

Cre-

Creuêre vires; famaque, & Imperi
Porrecta Maiestas ad ortum
Solis, ab Hesperio cubili.

Cæsar item habuit Maiestatem. Idem [1] Lyricus ad Augustum 1.Epist.lib.2. ep. 1.

——————— *sed neque paruam*
Carmen Maiestas recipit tua.

Romani quoque exercitus milites, postquam imperium dare consueuerunt, Maiestatem habere dicebantur, vel ipso [2] fatente Valentiniano Augusto. Sed hanc quasi è cœlo 2.Amm.Marcellin.l.27. concessam Regibus veteres Honoris ac Reuerentiæ filiam esse finxerunt.

[3] *Post Chaos, vt primum data sunt tria corpora mundo,* 3. Ouid. fast. lib. 5.
Inque nouas species omne recessit opus;
Pondere terra suo subsedit, & æquora traxit;
At Cœlum leuitas in loca summa tulit.
Sol quoque cum stellis nulla grauitate retentus,
Et vos Lunares exiluistis equi;
Sed neque terra diu cælo, neque cætera Phœbo
Sydera cedebant; par erat omnis honor.
Sæpe aliquis solio, quo tu Saturne sedebas
Ausus de media plebe sedere Deus.
Et latus Oceano quisquis Deus aduena iunxit.
Et Thetis extremo sæpe recepta loco est.
Donec Honor, placidoque decens Reuerentia vultu
Corpora legitimis imposuêre thoris,
Hinc sata Maiestas, quæ mundum temperat omnem,
Quoque die partu est edita, magna fuit.
Nec mora: consedit medio sublimis Olympo,
Aurea purpureo conspicienda sinu
Consedêre simul Pudor, & Metus; omne videres
Numen ad hanc vultus composuisse suos.
Protinus intrauit mentes respectus honorum;
Fit precium dignis, nec sibi quisque placet.

Eo scilicet Poetarum erga Reges processerat adulatio, vt illis inesse diuinitatem prędicarent. Atqui diuinam illam Maie-

stacem,

ſtatem, quæ Omnipotentèm Opificem circumfundit in Cælis, religioſe colentes e terris, eam cum hac terrena Regum miſcere in animo non habemus. Quamobrem ea Maieſtatis generà, quę à[1] Iureconſultis recenſentur, Dei ſcilicet, Imperatoris, Prætoris ac Populi Romani, veluti præter propoſitum omittentes, de ſola Regum Maieſtate diſſeremus. Hanc vt redderent veteres magis conſpicuam priſcis temporibus, pro inſignijs haſtas ſuis Regibus[2] dederunt. His non contenti deinceps, quo ſumma hæc poteſtas, apparatu atque ſplendore externo, populis ob oculos poneretur, [3] tributa ſunt Regibus Thronus eburneus, aurea corona, ſceptrumque, &[4] purpurea veſtis, ac triumphalis, vt aduerſus ornatam Maieſtatem maior adhiberetur reuerentia. Noſtri vero temporis Reges, Throno eburneo omiſſo, aulęis ſtratum vſurpant, & enſem veteribus inſignijs addidère; Chriſtianique inſuper ſceptro Crucem impoſuère. Romano Germanici Imperatores prętereà appingunt lanceam, ac globum, quo in vniuerſum orbem denotatur Imperium,

[5]Vt ſcriptura tenat: Crux:[6] enſis,[7] ſceptra,[8] corona
Lancea, palla, bona nobis inſignia donant,

[9] Annulum addunt alij, atque [10] armillam, omnia Regum inſignia, & ornatus; quodque ad Coronam ſpectat; cum criſtę dudum ſolæ, radijque circulo eſſent appoſiti, quibus incrementum Reip. & Rex ſignificabatur Auguſtus,

Dicitur auguſta ciclo ſuper addita criſta,
Publica res aucta plene monſtratur in iſta.
Qui Diadema gerit, victor & auctor erit.

[11] Franciſcus eius nominis primus Galliarum Rex, æmulatus Carolum Quintum Cæſarem, coronamque Cęſaream, duos Hemicyclos ſuæ coronę radijs criſtiſque adiunxit, qui ſibi occurrentes in vertice, ac ſeſe inuicem ſecantes, vtrinque ęquales angulos rectoſque efficiebant; indicium, vt volunt, ſupremi Imperij ac Maieſtatis. Neque enim ſe Rex

ille

1. L. pen. ff. de iuſt. & iur. Bald. conſ. 59. nu. 1. lib. 1. Socin. in l. ſi familia in 3. nocab. ff. de Iuriſd. omn. iud. et ibi Cl. de Seyſſel. in 2. not. Alciat. in l. 1. num. 22. C. vt nem. priu. tit. 10. Redin. de Maieſt. Princ. in princ. nu. 29.
2. Iuſtin. ex Trog. lib. 43.
3. Dionyſ. Halyc. antiq. Rom. lib. 3. Corn. Tacit. Annal. lib. 4. & ibi Iuſt. Lipſ. Polyd. Virg. de Inuent. rer. lib. 2. c. 3.
4. C. Conſtantinus 96. diſt.
5. Gotfrid. Viterb. in Chronic. part. 19.
6. Paul. ad Rom. c. 13. 23. q. 5. §. 1. & c. non ſolum.
7. Eod. c. Conſtantinus. & 24. q. 5. c. Regum.
8. Eod. c. Conſtantinus. & c. duo. 13. quaſt. 5.
9. Luca. c. 15. c. noſtrates. 30. quaſt. 5.
10. Ezechiel. c. 16. Anton. Corſett. de pot. Reg. part. 2. n. 15. Alph. Alu. Guerrer. ſpec. vniuſque dignit. c. 54. nu. 13.
11. Trattat. del tit. Reg. de Duc. di Sauoia. pag. mihi 81. Giannot. ad eund. tractat. pag. mihi 108.

ille profitebatur magis alterius cuiuscumque Maiestatem reuereri, quam Cæsar. Fecêre idem plerique alij Principes, Regiam dignitatem profitentes. Sunt igitur, eruntque Regia insignia, atque ornatus eiusmodi, atque ijs Romana Resp. dum floruit, eos donabat, quos Reges esse volebat. Instituendorum siquidem ac deponendorum Regum sibi Populus Romanus ius [1] vindicauit, quâ Imperij fines propagauerat, perinde atque dudum [2] Magnus Alexander Macedonum Rex Abdolominum Sidone aliosque in Perside, & India Orientali Reges constituerat. Ita [3] Scipio Masanissam primùm Regem appellatum, eximijsque ornatum laudibus, aurea corona, aurea patera, sella curuli, & scipione eburneo, toga picta, & palmata tunica donauit; addito verbis honore, neque magnificentius quidquam triumpho apud Romanos, neque triumphantibus ampliorem eo ornatu esse, quo vnum omnium externorum dignissimũ Masanissam Populus Romanus donaret. [4] Sic Ariouistus à Senatu Romano Rex appellatus & amicus, munera tulit amplissima, cuiusmodi Regibus dari consueuerant. [5] Ægypti quoque Regi Ptolemæo, repetito more vetusto, quemadmodum [5] Tacitus narrat, missus è Senatoribus, qui scipionem eburnum, togam pictam, antiqua Patrum munera daret: Regem ac socium, & amicum appellauit. Notabilis est solennitas, qua Tyridatem Armeniæ Regem Nero Cæsar corona redimiuit. [6] *Dispositis namque circa fori templa armatis cohortibus, curuli residens apud rostra, triumphantis habitu, inter signa militaria atque vexilla, primo per deuexum pulpitum subeuntem admisit ad genua, alleuatumque dextra exosculatus est; dein precanti, tiara deducta, diadema imposuit; verba supplicis interpretata prætorio viro multitudini pronunciante. Perductum inde in theatrum, ac rursus supplicantem, latere dextro collocauit.* Et quamuis olim eiusmodi tantum decorarentur insignijs, ac nomine regio, [7] qui multis officiorum gradibus erant bene de Romana Rep. meriti, vti Gallogręciæ Rex Deiotarus, & de quo modo diximus

1. Cic. epist. lib. 9. epist. 15.
2. Q. Curt. de gest. Alex. lib. 4. 7. 8.
3. Liu. lib. 3.
4. Cæs. de bell. Gallic. lib. 1.
5. Eod. lib. 4.
6 Sueton. in Neron. c. 13.
7. Cic. pro Reg. Deiot. Cæs. eod. lib. 1. Liu. lib. 31.

Masanissa; aucto tamen imperio, cum Romanus Populus Regibus, etiam victis, regna [1] soleret restituere, complures deiectos solio, in sedem ac dignitatem regiam iterum collocauit, veluti [2] Nabin Lacedæmoniorum, & Philippum Macedonum Reges, non tamen prius [3] quam petita venia, ac pace impetrata, Populoque Romano amici effecti, essent de Rep. benemeriti. Regulos etiam, acceptos in fidem, ad regiam dignitatē prouehebāt, [4] veluti eos, qui aduersus Carthaginienses sibi præsto fuerunt in Hispanijs, Reges appellauit Scipio. [5] Antonius in Parthos ducens, Regulos ac Satrapas, qui certum tributum pēderent, arbitratu suo diademate regio cohonestauit, constituens Reges Darium Pharnacis filium Ponti, Idumæorum Samaritarumque Herodem, Amyntam Pisidarum, partis Ciliciæ Polemonem, aliarumque gentium alios. Sic [6] Augustus Herodem Iudeę, eiusdemque Regni deinceps [7] Tiberius Agrippā, atque Armenię [8] Tigranem, inde Nero eiusdem Armeniæ Tyridatem eum, de quo diximus, Decebalum [9] Domitianus Dacarum, Germanorum quempiā cuius nomen nō refertur [10] Hadrianus, Iustinianus [11] Zatim Lazorum, itemque Sarracenorum [12] Aretham, pluresque alios Reges, alij Cęsares fecēre. Quin erant Romani regna vendere soliti adeoque scribit [13] Cicero, Ariarathem Ariobarzanis filium, iter Romam facere cogitâsse, vt Regnum aliquod emeret à Cæsare, [14] obijcitque P. Clodio, in ipsius Tribunatu venales fuisse Regum appellationes, & [15] Suetonius refert C. Iulium Cæsarem regna pretio dedisse: adeoq; sui iuris esse regia tribuere insignia putârūt Romani, vt si quis amicorū Regū diadema suscepisset ab alio, quā ab Imperatore Romano, sibi fieri putarent iniuriā, ideoq; [16] Traianus Armenijs bellū intulerit ac Parthis, quod illorū Rex ab horū Rege coronā accepisset. Verumtamē non poterant isti veri Reges appellari, qui non in clientela modo Romani populi essent, à quo Regnum acceperant, sed eius Imperatores etiam atque ciues colerent, quasi Deos. Octauiano Augusto Cæsare, amici Romano populo Reges

ac

1. Cic. pro Sext.
2. Liu. lib. 37
3. Id. eod. lib. 31.
4. Id. eod. lib. 37.
5. Appian. Alex. de bel. ciuil. lib. 5.
6. Niceph. l. 1. c. 9.
7. Euseb. lib. 1. præp. euang. c. 4.
8. Sueton. in Tib. c. 9.
9. Dio in eclog. de legat.
10. Æl. Spartian. in Hadriano.
11. Agath. lib. 3.
12. Procop. Persic. 1.
13. Ad Attic. lib. 13. Epist. 2.
14. In orat. pro domo sua.
15. In C. Iul. Cæsar. c. 54
16. Xiphilin. ex Dion. in Traian.

ac socij, hoc est clientes & vectigales, in suo quisque Regno singuli Cęsareas vrbes[1] condiderunt, & cuncti simul dudum inchoatam Athenis Olympici Iouis Ædem, communi sumptu perficere, genioque Augusti dedicare statuerunt; atq; huic relictis sępe Regnis, nō Romę modo, sed prouincias etiā peragranti, quotidiana officia sine regio insigne, cliētum more pręstiterunt. Hinc Rex Numidię[2] Adherbal Romanorum se procuratorem appellabat.[3] Eumenes Pergami, fuso mortuoque Mithridate Romam venit, ac pileum libertorum more gestans, acceptam Populo Romano libertatem tulit. Prusias vero Rex Bithynię, quamuis ęquo fœdere Romanorum socius, deosculari limen consueuit, quoties Senatum ingrederetur.[4] Reges multi, habitu Romano sponte, non Augustum modo, sed[5] Lucullum etiam, ac Pompeium pedibus prosecuti sunt, dum illi in vehiculo aut equo veherentur. Indignæ mehercle regia grauitate assentationes! quę tametsi sponte vltroque pręstita quodammodo essent obsequia, ideoque aut[6] parum, aut nihil de Maiestate decerpere videri possent, cum ijs clientelæ sacramentum non esset adiectum, regio tamen nomini, ac dignitati aduersantur.[7] Quod si iusiurandum ab ijs non exigebant Romani, quasi comprobantes, regio prorsus non esse dignum nomine, qui sacramento alterius fidei esset adstrictus, tributa nihilominus imponebant, Regnoq; eos ad arbitrium spoliabant, ac reos etiam quandoque apud Senatum, apud Populum causam dicere compellebant. Hanc constituendorum & deponendorum Regum facultatem Romano Germanici Cęsares, veluti iuri Romani Imperij annexam, retinuerunt; ideoq;[8] Ludouicus Pius filios Pipinum Aquitaniæ, Ludouicum Bauariæ Reges fecit.[9] Fridericus primus Petro Daniæ domino ensem & coronam simul cum titulo regio misit. Austriæ[10] Ducem alter Fridericus Regio diademate redimiuit, eumque iterum, cum ad Maiestatem videretur aspirare, ea dignitate spoliauit.[11] Carolus IV. Austrię Ducem, Longobardię Regem designauit.

1. Sueton. in Octau. c. 60.
2. Sallust. in bell. Iugurth.
3. Bod. de Rep. lib. 1. c. 9.
4. P. Diac. lib. 7.
5. Plutarch. in Lucull.
6. Bod. eod. c. 9.
7. Ibid.
8. Blond. dec. 2. lib. 2.
9 Tritem. c. 17. Bod. de Rep. lib. 2. c. 3.
10 Volfgang. Laz. in Vienna Austriæ. Bod. eod. c. 3.
11. Matt. Vilan. Chronic. lib. 8. c. 98.

gnauit. [1] Sigismundus Vitoldo Lituaniæ Duci Regum insignia concessit, quibus tamen ille vti, & á morte, & à Polonicis ordinibus est prohibitus. Sic Boemia, sic aliæ prouinciæ relatæ superius ad Regni fastigium dicuntur euectę. Neque secius Sūmi Pōtifices hac potestate sunt vsi. [2] Hadrianus etenim primus Caroli Magni filios, Pipinum, & Ludouicum, hunc Aquitanię, illum Longobardię Reges creauit. [3] Gregorius septimus Histrię atque Croatiæ Regem, missis corona sceptroque ac vexillo, Demetrium constituit, idemque Gregorius [4] Poloniam regia dignitate mulctauit. [5] Emericus etiam Lusignanus à Romanis Pontificibus Insulæ Cypri Rex est appellatus, alijque á nobis iam relati nonnulli. Quid de Portugallię Regibus dicam? Quid de eorum Ducibus, qui in Orientali India Regum deponendorum constituendorumque sibi assumpserunt autoritatem? [6] Franciscus de Almeida, vice Portugalliæ Regis in ijs partibus imperans, Quiloę, Cochini, Sofalæ alibique, deiectis antiquis, alicubi, nouos Reges pręfecit. [7] Lusitanus arcis Ormuzij pręfectus, quandocumque eius Insulę Rex migraret è viuis, successorem destinare erat solitus, eumque Regis Portugalliæ nomine donatum sceptro, Regem appellare. Magnus Æthiopum Negus, suos etiam Reges ad arbitrium creat, ac, deponit. Qui in Iaponijs sunt Reges, licet ex nutu pendeant illarum Insularum Imperatoris, à Summis Pontificibus nihilominus loco Regum sunt habiti, dum eorum Oratores Romæ in aula regia, prout narrant [8] historiæ, fuerunt excepti. Sed iure quidem Summus Pontifex ac Imperator instituunt Reges [9] vt diximus. De aliorum facultate disceptare meum non est. Sane ab alio adepti dignitates, cum ab accipiente dantis pręcellentiam agnosci necesse sit, suo iuri detrahunt potius, quam Reges fiant. Reguli Indorum, impositis á Lusitanis arcibus, vix administrationē quandam Reip. habent reliquam, & non á Rege solum Portugallię, sed ab ipsius quoque ministris solio deijciuntur. Æthiopum Reguli serui sunt Negi, & qui apud Iapones dominan-

1. *Pius II. in Europ. sect. 16.*

2. *Annal. rer. gest. à Carol. Magn. sub Ann. 781.*

3. *Bod. eod. c. 3. Thuan. Hist. l. 46.*

4. *Cromer. rer. Pol. lib. 4.*

5. *Ant. Mar. Gratian. de bello Cypr. lib. 1. Boter relat. vniuers. part. 1. vol. 2. l. 4.*

6. *Ferrād. Lopez de Castagn. hist. Ind. Orient. lib. 2. c. 3. & 19. & 29. & alibi.*

7. *Cæsar de Fedricis in suo Itin. ad Ind. Orient. cap. de Ormuz. Gaspar Balby. in il ner. ex Alep. ad Regn. Pegu. c. 14.*

8. *Relat. c. super. pag. 20. nu. 4.*

9. *Ibid. pag. 22. nu. 5. & seqq.*

minantur, sui Imperatoris Maiestatem reuerentur, quæ omnia regię dignitati maxime refragari docuimus. Qui autem á Summo Pontifice, atque Imperatore ad huius dignitatis apicem sunt euecti, propter autorum supremam potestatem, loco Regum sunt habendi, ex priuilegio tamen, cum præsertim potissima eorum pars alterutrius sinr clientes, quod solum alias regiam dignitatem, ac prerogatiuas adimeret, veluti Lotharingiæ, seu Austriasiæ, ac Burgūdię Regibus, cum in clientelam Romano Germanicorum Cæsarum se contulerunt, esse legimus ademptas. Non negamus itaque Pontificis Max. Cæsarisue beneficio Reges posse constitui; sed per hanc eorum facultatem non est populorū, qui nullius reuerentur Maiestatem, iuri detractum, quominus illi Regem sibi quoque possint eligere. Qua de re cum superius abunde satis actum sit, argumenta & exempla hic repetere operæprecium esse non putamus. Atqui iussu populi constituti Reges, verè eo nomine frui mihi videntur, qui reddendis rationibus suę administrationis vni Deo sunt obnoxij. Atque hic Reges eligendi mos, tum statim fuit in vsu in prima Regum institutione, tum iure nititur suprema populi potestate, tum consuetudine, ac vsu confirmatus est, sicuti in plerisque etiam Christianæ Reip. Regnis obseruatum fuisse demonstrauimus. Populo igitur ac Principi superiorem, vt aiunt, non recognoscenti, facultas est, Regna Regesque sibi constituendi; quod cum optimo iure niti, rum inueterata, & non intermissa consuetudine receptum est. Eos autem qui legitime possident Regna à populis constituta, veros esse Reges compertum est, cum ne nudum quidem titulum precario obtineant. Verumtamen Principes, qui à populo ad regię dignitatis fastigium sunt promouendi, quiue se volunr Reges appellare, primum iura maiestatis habere, & nemini oportet esse subiectos, cum alioquin nouos titulos, hunc maxime Regium, qui supremum Principem, ac nemini obnoxium designat, assumere inuito Domino non possent. Cum preterea admiserimus haben-

habendam quoque esse potentiæ rationem ; prouinciam saltem legitime possidere debent, qua decem aut duodecim, cum Metropolitana, contineantur Ciuitates, cuiusmodi de iure gentium esse descripsimus, quo bellum sustinere, & finitimorum Principum iniurias repellere proprijs viribus possint, quibus non egent Reges, qui ex priuilegio, & vectigales sunt, cum à superiore Patronoque defendantur. Ac tales quidem Principes esse oportet, quibus à libero populo regia dignitas tribuatur, quæ veluti ab habente potestatem tributa, secum etiam defert Regias prærogatiuas, vt eam sic adeptus, ijs omnibus fruatur, quibus Reges alij frui possunt. Quod si liber quispiam populus, & nullius Imperio obnoxius, temporarijs Magistratibus, siue etiam perpetuis, omisso Regis nomine, Reip. credere gubernacula, quam Regiæ potestati subesse malit, si legitime Regnum populus ille possideat, quantum descripsimus, regia quoque dignitate præfulget, cum ista liberi populi ac Resp. non secius fruantur ac Principes, qui regnant soli: veluti fuse solidissimis rationibus executi sumus initio.

In Genuensis Reipub. ditionem legitime olim fuisse Regna redacta, eique Reges factos vectigales.
Cap. IV.

HIS hoc pacto determinatis ac positis, videamus iam de Genuensis Reip. dignitate quid statuendum sit. Ex relatis igitur à nostris Annalibus exterisque scriptoribus, de Genuensium potentia, & victorijs, atque amplissimo imperio mari terrâque, liceat huc transferre nonnulla, quibus Genuensem Remp. demonstremus Regna obtinuisse legitimè, Regesque vectigales, ac tributarios habuisse. Primum itaque cum anno ab orbe redempto CIↃCLXIV. Genuenses Barissonem Arboreæ (pars ea Sardiniæ est) Iudicem, vt appellabant tum, Friderico Ænobarbo Cęsari commendâssent, quem ille Sardiniæ Regem eligeret,

geret, fuiſſetque Ticini à Cæſare Bariſſo regijs inſignijs auctus, ¹ memor is acceptorum á Genuenſibus beneficiorum, qui ingentem auri vim pro ſe aduerſus Piſanorum conatus ſuſtinendo profuderant, quique ſępius cum illis eamdem ob cauſam manus contulerant, ſe vectigalem clientemque illorum, Reip. ² ſacramento adiecto, conſtituit, cuiuſmodi Comita & Marianus eius deceſſores fuerant; recipiens inter alia, ſe regiam domum extructurum Genuę, ſeque eò, tertio quoque anno venturum, annuumque tributum quadringentarum marcarum argenti Reip. ſoluturum. Eadem & iurârunt & obſeruârunt ³ Petrus atque Hugo, ille Bariſſonis filius, hic Nepos, alijque deinceps, qui poſt Bariſſonem Sardinię Arboreæque ſceptrum tenuerunt, donec anno CIƆCCCLIV. Aragonij, pulſis Noſtris, illos Regni beneficium à ſe accipere ⁴ cõpulerunt. Omittam in pręſentiarum Emanuelem Comnenum Gręcorum Cęſarem, qui anno CIƆCLV. recepit, ſe ſoluturum quotannis in perpetuum Genuenſi Reip. *quingentos perperos* (genus id monetæ) *cum duobus deauratis pallijs*, vt habent ipſæ ⁵ tabulæ; Archiepiſcopo verò Genuenſi, *perperos ſexaginta, pallium deauratum vnum.* Omittam Michaelem Palæologum Cæſarem itidem Gręcorum, qui anno CIƆCCLXI. eadem, quę Emanuel, ⁶ recepit. Omittam Narbonenſis Ducis Raimũdi Oratorum ⁷ donationem illam, qua ij, nomine ſui Ducis, Maſſiliam, vniuerſamque ferme Narbonenſis prouincię orá maritimam, anno CIƆCLXXIV. Reip. Genuenſi ceſſerunt. Ambiguum namque eſt, an eorum Cæſarum præſtationes annuę potius eſſent dicendę penſiones, quam tributum, quas illi penderent Noſtris, quo eorum potentia ab hoſtibus defenderentur; Narbonenſium autem Oratorum donationem non legi eorum Ducem fuiſſe executum. At Galatam Smyrnamque vrbes: Inſulas Chium Tenedumque ac

Mityle

1. *Triſtan. Calcb. hiſt. Med. l. 2. Sigon. de Regn. Ital. lib. 13. Vbert. Foliet. hiſt. Gen. lib. 2. ſub. ann. 1164 & ibi Auguſt. Iuſtin. & Annalium noſtrorum ſcriptores reliqui.*

2. *Extat hoc Sacrament. in Tabul. public. Palatij in lib. 1. Iur. Reip. pag. 94. & refertur á Frideric. Frideric. in apoſtill. ad epiſtol. á ſe ſcript. ad Gaſp. Scioppium edit. Genuæ ann. 1641. nu. 23*

3. *Extant b... rio Regum Sacram. ead. pag. 94. & referunt. eod. num. 23.*

4. *Matt. Villan. in Chronic. l. 4. c. 34*

5. *Extan. in eod. lib. 1. Iur. pag. 125. & referuntur ab eod. Frideric. in eiſd. apoſtill. nu. 68 Caphar. annal. Gen. M. S. ſub ann. 1154.*

6 *Extant tabula in eod. tabular. in libro, cui titul. Diſpoſitio ſcripturarum pag. 28. & referunt. eod. n 68. Gio. Villan. Chron. lib. 6. c. 72. Pius II. Nicephor. Antonin. in Chronic. Platina, alij relat. eod. num. 68. narrant Noſtrorum beneficio hunc Michaelem imperium & obtinuiſſe, & retinuiſſe, ideoque Noſtris quamplurima, eaque magnifica priuilegia impertiſſe.*

7. *Extant huius donat. tabul. in eod. lib. 1. Iur. pag. 427.*

Mitylenem, & Eubœam, Stalimenem, ac Lemnum, cum integra Achaiæ Prouincia in Græcia: Theodosiam, Soldaiam, Cembalum, Samastram, Azaphum, Iamboldum, Cercum in Thaurica Chersoneso, & ad mare Ponticum, aliasque Ciuitates, & oppida in maritimis Syriæ, Almeriamque in Hispanijs, à Nostris [1] acquisita legitime, diu possessa, aduersus Sarracenorum Turcarumque impetum fortiter defensa, Regnum vel grande constituisse quis neget? Nam tametsi harum Ciuitatum, Insularumque ac Prouinciarum Regni appellationem olim habuerit fortasse nulla, iuxta tamen stabilita fundamenta, vel secundum seueriorem sententiam, iunctę simul, Regnum proculdubio constituunt, [2] Regnum autem inter omnes conuenit esse Insulam Cypri, qua de re nemo est qui dubitet. Hanc Insulam Regnumque Nostri iure sibi optimo vendicàrunt, eiusque Reges fecère vectigales. Cum enim eius Insulę Rex Petrus, [3] violato gentium iure, Ciues Nostros in suo Regno commorantes, [4] atrocissimo mortis genere peremisset ad vnum, ac deleuisset, iusto dolore perciti Nostri, ad vlciscendam iniuriam & nefarium facinus vindicandū, salutis humanę anno CIƆCCCLXXIII. Damianum Cataneum (illum ipsum fuisse autumo, [5] qui deinde Vrbano VI. Pont. Max. Mareschallus, vt appellabant, Sedis Apostolicæ, & Romanæ Vrbis Senator fuit) virum non arte bellica minus, quam Iurisprudentia illustrem, præmiserunt cum triremibus septem, ad belli quasi prçludia; cui cum Cypriam oram totam fecisset infestam, & pleraque iam loca vastâsset, superuēnit cum classe sex & triginta aliarum triremium, pluriumque onerariarum, exercitui ac toti expeditioni præfectus, Petrus Fulgosius Dominici Reip. Ducis frater, qui primo statim appulsu, oneraria cum quatuor alijs longis hostium nauibus incensis in Famagustæ portu, quatuordecim armatorum millia exposuit in hostilem terram, breuique ea vrbe, adeoque tota Insula est potitus. Rex ipse cum proceribus Regni in Fulgosij potestatem venit, quoscum ille posset omnes vlcisci, ac iusta seueri-

1. *Aut laudat. in ijsd. apostill. à num. 69. ad num 79.*

2. *Cic pro dom. sua. Q. Curt. de gest. Alex l. 10. Clemen. V. in epist. ante Concilium Viennen. ad Henric. Reg. Cypr. D. Thom. de regim. Princ. ad Reg. Cypr. alij.*

3. *B. Platin. de vit. Pont. in Greg. IX.*

4. *Pius II. De Asia min. C. 97. Platin. vbi supr. Supplem. Chron. l. 14. Gratian. de bell. Cypri lib. 1. Foliet. histor. Gen. lib. 8. Iustinian. & alij Annalium nostr. script. sub ann. 1373. Bald. cōs. 378. ante num. 1. lib. 5. Volat. Geogr. l. 9. c. vlt. alij.*

5. *Extat. ipsius Damiani vti Senatoris, & Mareschal. decretū, quo cōfirmat statutum vniuersitatis Mercant. Romæ, sub die 25. Iunij anno 1389. in lib. eorundem statut. M. S. pag. 75.*

ueritate barbaram Cypriorum immanitatem punire, eximiæ fortitudinis laudem, quam in vincendo meruerat, pari in parcendo clementia exęquauit. De tribus tantum,qui sceleris admissi puero Regi autores extiterant, sumptum supplicium. Inde, cum [1] annum ferme integrum Reipub. nomine Regnum illud tenuisset Fulgosius, raro exemplo magnum Alexandrum ęmulatus, captiuo Petro Regnum cum libertate restituit. Ille tamen præter impensas belli, damnaque in nefaria illa strage à Nostris facta, certum tributum pendere quotānis est iussus; ac ne debiti obliuisceretur officij,vtque seruaret pacta cōuenta, obsides Genuā abducti eius patruus Iacobus, alijque Proceres nonnulli. Famagusta etiam præpotenti Genuensium prędidio munita, quæ Regis conatus reprimeret, si quando ille ab officio declinaret. Sed lubet summatim recensere conuenta inter Fulgosium, atque hunc Regem, quę habentur luculentius expressa in publicis actorum [2] tabulis. Recepit igitur tum Petrus; *Genuensi Reip. perpetuò quadragies millies florenorum aureorum se quotannis soluturum: Intra duodecimum annum, statis quibusdam annuisque solutionibus, Mahona, hoc est societati, quę ad Insulam expugnandam ornauerat Classem, vicies centies ac duodecies millies, & quadringenties florenorum aureorum daturum; AEs alienū, quod cum Ciuibus Genuensibus contraxisset, dissoluturum: Nonagies similium florenorum millies,ad sumptus Classis in reditu, erogaturum: Singulis Genuatibus facta damna atque iacturas compensaturum: Sartas tectas immunitates antiquas Genuensibus in eo Regno seruaturum: Portus, nisi more solito, non aperiturum: Sumptus, si quos Resp. fecisset, in mittendo Nostris subsidio, antequam de pace fuisset certior facta, refecturū: Intra Regni confinia illos, quos exulare iussērant Nostri, non admissurum: Famagustam cum castro à Nostris, ipsius Regis stipendijs, custoditum iri, donec illam duodecim annorum solutionem Rex absoluisset, seu prades aut alias dedisset satis, imperatum annuum tributum solui. Obsides abducerentur Genuam Iacobus de Lusignano, Regis patruus,*

1. Pius II. & Bald. vbi sup.

2. Extantibus in eod. Tabul. public. in Cellula prima & in tabular secret. off. S. Georgij.

 filij

filij duo Ioannis de Lusignano Principis Antiocheni, alijque proceres Regni nonnulli: Castrum Buffaneti, stipendijs Regis, à militibus S. Ioannis Hierosolymitani custodiretur, donec promissis Petrus fecisset satis. Atque hęc Rex quidem. Fulgosius contra: *Regnum totum, excepta Famagusta, se Petro redditurum, permissurumque, vt illud, tanquam verus Rex Insulæ Cypri administraret, queadmodũ decessores eius illud regebant, saluis tamen præmissis, tributo videlicet annuo, alijsque à Rege seruãdis, ac præstandis: vtq; Regis publicani vectigalia portoriaq; Famagustæ exigerent passurũ.* Additæ conuentis sunt pœnæ; *quod si Nostri cõtrauenissent, quæsitorũ omniũ iuriũ causa caderent. Si Rex, eiusue successores, Famagustę plenũ Dominiũ cederet Reip., possentq; Nostri Regnũ illud inuadere & occupare propria autoritate, atque ita occupatum possidere.* Sunt hę tabulę confectę de consilio Iureconsulti illius Damiani Catanei, qui primus Insulam fuerat aggressus,[1] quique ob nauatam in conficiendis tabulis operam, à Rege octo Bizantiorum millibus fuit donatus. Rebus ita constitutis,[2] tributoque Regi imperato Fulgosius, cum obsidibus Iacobo ac reliquis, Genuam triumphanti similis est reuersus. At datę fidei, acceptique beneficij immemor[3] Petrus, nondum quasi exacto triennio, terrâ marique Famagustam est aggressus, vehementi quidem, sed irrito conatu, cũ à Nostris, qui ciuitatẽ tuebantur, ingenti cũ clade, fuerit repulsus. Cum autem quinquennio post sine liberis Petrus excessisset e viuis, eius[4] patruus Iacobus, ad quem spectabat Regnum, quique adhuc Genuę honesta in custodia habebatur, animaduertens, vt puto, à Petro nepote cõmissam pœnam, quod Famagustam ille esset aggressus, integrumque ac facile esse Reip. Insulam totam occupare; Famagustam autem prorsus, ac pleno iure esse Genuensium factam, rem omnem transactione decidit, ea Ciuitate Nostris libere prorsus relicta, pro Regno reliquo impositum à Fulgosio tributum quotannis soluturus. Nostræ triremes decem Iacobum deduxerunt in Regnum. Excepit hunc filius Ianus, qui nomen habuit ab vrbe nostra

Genua,

1. *Bald. eod. cons. 378.*
2. *Pius II. Bald. & Volaterr. vbi sup. Suppl. Chronic. eod. lib. 14. Paul. Interian. ristrett. dell'hist. di Gen. lib. 4. alij.*
3. *Georg. Stell. annal. Gen. M. S. sub. ann. 1378. & ibi Iustin. & alij annal. script. Foliet. vbi sup. lib. 8.*
4. *Stell. Iustiman. & alij Annalium nostr. script. sub ann. 1383. Foliet. vbi sup. lib. 9. Bald. cons. 182. nu. 1. lib. 5.*

Genua, vbi fuerat natus. Iste sumptis armis Famagustam bis oppugnauit, neque prius Genuensium hostis esse desijt, quam missa classis à Nostris eum ad officium reuocârit. Seculum circiter integrũ Genuenses[1] Famagustã tenuêre, donec à Iacobo Notho, qui Cyprum Ægyptio Sultano prodidit potius, quam vsurpârit ipse, opibus eiusdem Sultani inde sunt eiecti, cum domestica dissidiorum peste Remp. nostram affligente, Genua auxilia non suggererẽtur. Tributum autem exegisse Nostros à Regibus Petro, eiusque successoribus Iacobo, Iano, ac Ioanne tẽstantur, cum eorumdem Regum nomina in[2] codicibus Officij Sancti Georgij (in Rep. nostra Magistratus insignis) descripta, relatęque exacti tributi rationes, cum exteri quoque[3] scriptores. Neque omnino facere poterant Reges illi, quin imperatum, impositumque tributum dependerent, cum Famagustam Nostri tenerent, dum illi regnârunt, ac terrestribus maritimisque copijs Insulæ imminerent; & præterea Hierosolymitani milites castrum illud, depositi nomine sibi traditum (quod Pius II. Pont. Max. Colossi oppidum[4] vocat) etiam tum custodirent, cum Nothus Regnum inuasit. Iure igitur belli Cypri Regnum Genuenses sunt adepti, iure inquam optimo ablatum hosti, qui admisso immani ac detestabili[5] scelere, & iure gentium violato, iustissima in se Nostrorum arma concitauerat. Legitimam autem esse acquisitionem dominij, quę fit iure belli, adeo[6] tritum est ac receptum, vt probatione vix egeat; Quamobrem non arrodunt Reip. nostræ dominium in Insula Cypri ieiunæ quorumdam calumnię, quibus[7] illi iustissimam hanc acquisitionem impugnant. Aiunt, Regnum à Rege captiuo fuisse donatum, atque ideo metus causa; quod si ratam deinceps eam donationem Rex habuit, fecit id, cum eius adhuc filius in Nostrorum esset potestate, licet ipse data libertate frueretur. Aiunt non posse Regem iura Regni, Regnumue in alium transferre, quare neque iuramentum, quo erat firmata donatio, veluti extortum metu, & de re non sua à

1. Foliet. eod. lib. 8.
2. In Cartulario anni 1447. pag. 10. in Cart. ann. 1461. pag. 204. alibi.
3. Blond. dec. 2. lib. 10.
4. Vbi sup.
5. Pius II. & Platin. vbi sup.
6. Grot. de iur. bell. l. 3. c. 6. Alberic. Gentil. de iur. bell. l. 3. c. 4. Balthas. Ayal. de iur. & off. bell. l. 1. c. 5. n. 1.
7. Apud Zabarell. cõs. 137. per tot.

Rege fuisse seruandum. Quales Deus bone, calumniæ! Non est opus, vt puto, has diluere singulatim, cum euerterimus earum fundamentum. Donare calumniatoribus istis perinde est, atque accipere, accipere ac donare. Petrus, qui Rex fuerat, Regnum non donauit, sed accepit à Nostris. Cyprum Genuenses acquisierant iure belli: Reip. hostem Regem manu ceperant; non re solum, sed [1] iure etiam (quẽadmodum Masanissam [2] docebat Scipio) erant omnia in manu victorum; ipsi, ne viderentur clementes minus ac magnanimi, quam fuerant fortes & strenui, victo capt uoque, quæsitum iure belli Regnum, ademptam iure gentium libertatem, imperato tributo, datis legibus, concesserunt. Non igitur Rex ille quondam, qui cum in alterius potestatem venit, Rex esse desijt, Nostris Regnum donauit, quorum autoritatem in eo accipiendo probauit, quorum maiestatem in tributo promittendo est veneratus. Vnde somniant illi, ratam habuisse Regem donationem, liberum quidem, sed eius filio adhuc captiuo? Petrus, qui Rex erat, cum Nostri Cypro sunt potiti, liberis caruit. At video ab illis intelligi pro Rege ipsius patruum Iacobum, qui captiuus in vrbe Nostra filium habuit Ianum. Non minoribus iste beneficijs fuit á Nostris obstrictus, ad Regnum euectus e carcere. Anne donationem appellant, factam ab hoc Iacobo cum Nostris decisionem, qua Famagustæ plenum dominium cessit? Qua imperatum Petro nepoti tributum se soluturum recepit? Actum cum Iacobo puto fuisse benignius, quam vel ipse sperâset. Iam ob non seruata pacta Petrus Famagustæ dominio exciderat, quod ab illo Nostri fuerant stipulati, apertumque erat, vt his verbis vtar, feudum, iusque erat Nostris, vel ex ipsis pactis conuentis, totum Regnum inuadere, occupare propria auctoritate, tenere occupatum. Et addubitant adhuc, an e re Iacobi fuerit ita decicedere, vt decîdit? Verumtamen donatione nulla, decisione nulla niti volumus ius Reip. nostrę in Regno Cypri. Niti dicimus iure belli: niti concessione à Nostris Petro,

1. DD. in l. ex hoc iur. ff. de iust. & iur. & in l. libertas. ff. de stat. hom. cũ simil. Decian. cons. 19. n. 108 lib. 3.

2. Apud. Liu. hist. lib. 30.

Iaco

Iacoboque facta, qua illis Reip. ipsius Regnum fuit concessum, his legibus administrandum, quas dedisse Genuensibus dominis placuit, ipsi subditi, dedititij, captiui accipere, beneficij loco, iure optimo, sunt coacti. Vtinam cum eius Regni vsurpatore iniusto ita facile armis decidere possemus, vt iure possumus. Sed ἐπέχω ne nimium stylus excurrat. Ad rem quod attinet; Vidimus Sardiniæ Reges Genuensis Reip. fuisse vectigales; in Oriente Prouincias atque Insulas, in Hispanijs Almeriam (quæ iunctę Regnum vel magnum constituerent) Nostrorum Imperio paruisse; Cypriique Regnum, tributo imposito, clientibus Regibus á Genuensibus fuisse concessum.

In Genuensi Rep., cui fuerunt Regna subiecta, & Reges vectigales, Regiam adhuc esse dignitatem.
Cap. V.

CVM Petrum Cypri Regem, Nostrorum captiuum, Regio nomine caruisse diximus, dum in aliena esset potestate, venit in mentem Persei Macedonum Regis, [1] quo deuicto, tametsi humanæ sorti illachrymàrit Romanorum Dux Paulus Æmilius, cum tamen ab eo literas accepisset, quibus ille se Regem, Paulum verò Consulem dicebat, miserationem omnem, stultitia fortunam suam ignorantis exemit. Illi scilicet arbitrabatur Æmilius Regio abstinendum nomine, qui licet magnus Rex fuisset antea, amisso tum exercitu, extorris Regno in paruam insulam compulsus, supplex, non suis viribus, sed fani religione tutus esset. Quid de illo Rege Cypri Nostrorum captiuo, iure optimo de Regia sede deiecto, dixisset Æmilius? At seuerus nimis censor, ac regij nominis prætermodum religiosus fortasse Paulus nostris hisce temporibus videretur. Galliarum si quidem Rex Christianissimus, etiãsi Nauarram totam non obtineat, eius tamen se Regem appellat, & Nauarræi Regni solo titulo Henricus Quartus, ante-

1. *Liu. hist. lib. 45.*

antequam Galliarum Regno potiretur, inter Christianos Reges numerabatur, licet haud magnam eius regionis partem teneret. Catholicus etiam Hispaniarum Rex [1] Hierosolymitani, & Corsicani Regnorum titulos præsefert, quamuis in neutro dominetur, sed primi quidem solio ij, à quibus ille ius habet, ante nonnulla secula fuerint deiecti: alterius vero eius decessorum nemo possessionem fuerit adeptus. Haud secus magnæ Britanniæ Rex, Franciæ quoque se Regem dicit, in qua ne glebam quidem terræ occupat. Qui in Polonia Hungariaque regnant, quiq; ad Regnum Cypri se ius habere profitentur, Hierosolymitanos etiam se Reges appellant. Rex Poloniæ se Regem Sueciæ vocat. Daniç Sueciæque Reges, vterque Regni Gothorum ac Vandalorum titulum sibi ascribunt. Rex Hungariæ se Ducem Burgundiæ nuncupat. Lotharingiæ Dux se Ducem Calabriæ profitetur. Neque harum ditionũ, quibus sunt spoliati, hi Principes titulos prętendunt solũ, sed mos etiam inualuit, vt Reges pulsi Regno Reges & appellentur, [*] & loco Regum habeantur. Carolota Regina Cypri, à Iacobo illo Notho, de quo meminimus, Regno deiecta, cum inops &, vt ipsa aiebat, [2] nuda prorsus, ad Pium Secundum Pont. Max. confugisset, atque aduerso Tyberi vecta, ad S. Pauli descendisset in terram, ei vti Reginæ Cardinales, vniuersaque Romana Curia occurrit Pontificis iussu, aduenientemque ipse Pontifex in aula, quam Concistorij vocant, congregato sacro Purpuratorum Senatu, publice excepit, ac in parte deinde Pontificij Palatij seorsum collocauit, cibariaque illi ac familię magnificè administrauit, regieque prorsus est habita Carolota, vt Reginam decebat. Quid superiorum temporum Principes, aut nostri referam singulos? Vnusquisque iam earũ sese ditionum Principem vocat, quas ad se iure spectare profitetur; Atqui non haberet fortasse Paulus, quo supercilium contraheret, si Principes hosce audiret, earum ditionum, quas haud obtinent, titulos vsurpare. Inter istos etenim atque

Persea

1. Concil. Lateran. sess. 2.

2. Pius II. de bell. Cypr.

Persea interest multum. Ille siquidem deditítius iam iam, ac mox in victoris potestate futurus, Regis illustre nomen exuere debebat antea, quam miseram serui conditionem indueret. Principes verò isti, sui iuris, & in libertate constituti, sperant fore, vt eas prouincias recuperent, quas ipsorum maiores amisêre; quapropter, licet re corporeque non possideant, dominium tamen, atque eam possessionem, quæ animo retinetur, se non amisisse profitentur. [1] Eumenes olim, cum nihil haberet reliquum aliud, quam arcem, in qua obsidebatur ab Antigono, qui non potentia solum, sed dignitate quoque ambiebat videri superior, Eumenes inquam, legatis respondit Antigoni, nemini se primas delaturum, quamdiu gladium exertum manu teneret. Censebat ille fieri non posse, vt Regium nomen ac dignitatem amitteret, dum amissorum possessionem animo, libertatem corpore retineret. Sane non solum ex allatis comprobatur exemplis, Regem iniuria spoliatum Regno, regio titulo, hoc est regia dignitate non carere, sed est id etiam Iureconsultorum doctrinis comprobatum. Conuenit enim inter illos [2] possessioni ac [3] dominio, præuium debere esse titulum, quo nomine non dignitatem intelligimus, quemadmodum [4] nuper, sed causam aut dominij aut possessionis, quam denotat illud vocabulum apud iuris Interpretes. Fit hinc, vt si iusto titulo præuio Regni dominium, ac possessionem adipiscatur quispiam, & iure, & reâpse Rex sit; si titulum tantum habeat, iniuria Regno deiectus, aut nondum illud adeptus, iure tantum &, vt aiunt, habitu Rex esse dicatur, ac titulo tenus, atque, vt ita dicam, [5] Rex titularis, penes illius ius remanente dignitate. Ratio autē est, [6] quod cum Regis nomen à dignitate dependeat, sitque hæc non corporea, & loco non circunscribatur, retinet vbique suum nomen, nisi iure perimatur. Hæc autem non est solorum Regum prærogatiua, vt iniuria Regno spoliati regiam dignitatem non amittant; sed inferiores etiam Principes, [7] Duces, Marchiones, & Comites, si iniustè suis ditionibus priuen-

1. Plutarch. in Eumen.

2. L. 1. ff. pro solut. l. 3. §. fin. ff. de acquir. possess. cum simil.

3. L. nullo. C. de rei vindic. l. sororum C. familia ercisc.

4. Et Cic. in Pison. et 5. Tuscul. Q. Curt. de gest. Alex. lib. 4. Luc. de Penn. in l. 4. C. de priuil. Dom. Aug. circ. med. l. 12.

5. Bald. in l. Barbarius. in prim. lect. n. 43. ff. de off. prat.

6. Bald. eod. num. 43.

7. Card. Alex. in c. 1. col. fin vers. Quod autē si. Quis dic. Dux March. & ibi Martin. Laud. col. pen. Cassan. cat. gl. mund. cōsid. 49. Natt. cons. 638. nu. 38.

priuentur, propriam tamen retinent dignitatem, iisque integrum est sedere in loco Ducum, Marchionum vel Comitum, vti antea, cum suas ditiones obtinerent; quodque est amplius, non est omnino necessaria possessio officij, vel ditionis, vt quis dignitatis nomen consequatur, sed si quis acquisierit titulum, iustam scilicet causam dominij aut possessionis,[1] vna quoque titulum dignitatis adipiscitur. Sic ex sola adeptione coronæ,[2] Imperator nomen habet. [3] Archiepiscopus ex insigni pallij: [4] Episcopus ex consecratione: [5] Plebanus, sacerdos videlicet, qui sacra plebi ministrat, ex acquisitione tituli; quod verum est, etiam si dein magistratus, aut officij titulo annexi, possessionem corpore ac re non [6] adipiscantur, cum sufficiat ius, quo ad eam dignitatem iam censentur esse promoti. Quare cum Principes illi, quos retulimus, præferant ac profiteantur, se earum ditionum ac Regnorum, quorum sibi titulos adscribunt, iniuste corporatam naturalemque possessionem amisisse, titulos producunt, quo ius suum sartum tectumque conseruent, doceantque, se animo ciuilem amissorum possessionem retinere. Cum igitur communis Christianę Reipub. Principum consuetudo optimo iure nitatur, iuxta eamdem consuetudinem, iure etiam, Genuensi Reip. debetur titulus Regni illius, quod constituebant Ciuitates, Insulę ac Prouincię in Græcia, in Taurica Chersoneso, ad Pontum Euxinum, in Syria, atque in Hispanijs, re olim corporeque à Nostris possessæ, summa iniuria ab hoste Christiani nominis nunc magnam partem occupatę, quarum recuperandarum animum, aut spem nondum abiecimus. Neque secius dicendum est de titulis Regnorum Sardinię & Cypri, quorum Reges Genuensis populi erant vectigales ac tributarij, hoc est (veluti ex tributi nomine [7] arguitur) subiecti; adeoque Genuensis populus illorum Regum Rex erat, cuius eo est excellentior dignitas, quo non regnauit modo, sed imperauit regnantibus, quibus datis legibus, imperatisque tributis, Regna concessit.

1. *Geminian. cons. 79. nu. 6.*
2. *Clem. 1. vers. dudum de iur. iur.*
3. *Io. And. in c. 1. de relig. dom.*
4. *C. si quis Episcopus 1692. dist.*
5. *Io. Cald. in c. de multa, de prabend.*
6. *Geminian. eod. cons. 79. nu. 7.*
7. *C. omnis, de censib. & ibi Panorm. Bald. in l. solent. ff. de off. proc. & leg. Lud. Montald. de reprob. sent. Pilor. art. 3. n. 17. Io. Ferald. de iur. Regn. Franc. n. 1.*

Ligu-

Liguriam, quam Genuensis Respub. possidet, esse Regnum. Cap. VI.

SED maior fortasse plausus dabitur Regnis ac ditionibus, quę obtinentur adhuc, quam titulis amissarum. Agedum videamus, an Regnum aliquod nunc sit in Genuensis Reip. potestate. Antiquos Ligurũ Reges[1] Cycnum,[2] Aunumque, ac Liguriæ vetustissimum illud Regnum si prætenderimus, obijciat fortasse quispiam, latius tum patuisse Liguriam, & hodiernam hanc nostram, antiquę illius partem esse aliquantam; quod veluti ipse non nego, ita inficiari poterit nemo, Regni titulo ac nomine ab Heroicis vsque temporibus ornatã fuisse Liguriam. Quod cum certe ita se habeat, porrò prçclarum illum titulum Liguria amisisse non potuit. Regnum siquidem nomen est dignitatis,[3] quę nunquam moritur, quæque loco non circumscribitur, vt præmisimus, quare regiam dignitatem retinuit Liguria, donec nemini fuit obnoxia. Sane antiquæ illius, ac vastissimæ Ligurię partem haud magnam Alpes Cottias, florente tum maxime Romanorum Imperio,[4] Cęsares Regni nomine sunt dignati, earumque Alpium dominos Reges salutârunt; cur Liguria nostra maritima, quæ antiquæ illius nomen habet adhuc, dignitatem quoque sustinere non potest? Alpes Cottię, Ligurię pars, Regni nomen sunt sortitę: cur nomen istud, cum totius prouincię vocabulo penes Liguriam nostram non remansit? Ferdinandus cognomento magnus, Castellæ Comes, cliens Regis Legionensis, auxit regia dignitate Castellam: qua Legionense illud Regnum diminutum, Regni nihilominus titulum retinuit. Alphonsus se Portugalliæ Regem dixit, membri scilicet Regni Castellani; hoc tamen Regnum suam dignitatem non amisit. Dionysius, eiusdem Portugallię Rex, ipsius partem Algarbiam Regnum esse iussit: Portugalliæ pars reliqua Regnum est hactenus. Fuerit in antiquo illo

1. *Ouid. Metamorph. lib. 2. M. Ant. Triton. epitom. eiusd. Hygin. Mythol. c. 154. Pauſ. in Attic.*

2. *Landin. ad 11. AEneid. Virgil. in verb. Aunos Ph. Cluuer. Ital. Antiq. lib. 1. c. 7.*

3. *Bald. conſ. 159. nu. 3. & ſeqq. lib. 3.*

4. *Sueton. in Tiber. c. 37. & in Neron. c. 18. Ammian. Marc. lib. 15. Strab. lib. 4. Sext. Aurel. Vict. in Neron. Cluuer. eod. c. 7. & 12.*

amplissi-

amplissimoque Liguriæ Regno, institutum aliud Alpium Cottiarum, vel plura etiam, si placet; nonne inique ageretur cum illa Liguriæ parte, quæ totius nomen retinuit, si totius dignitate orbaretur, non aliam ob causam, quam quod in illa tota fuerint alia Regna constituta? Verumtamen à Romanis in prouinciam redacta Liguria nostra, occupata à Gothis, ac si placet, à Longobardis à Francis: quin etiam dum propria sponte aut Reges Gallos, aut Mediolanensium Principes ad sui administrationem acciuit, Regni nomen amiserit; quis eam postliminij iure priuabit? *Postliminium est ius amissæ rei recuperandæ ab extranco, & in statum pristinū restituendæ, inter nos*(ait Romanus Iureconsul-

1. L. Postliminium 2. ff. de capt. tus [1] Paulus)*ac liberos omnes populos Regesque moribus ac legibus constitutum*. Iure igitur postliminij, iure inquam constituto communi populorum gentiumque consensu, iure videlicet gentium, si amissam rē ab extraneo recuperemus, ea in statum pristinum restituitur; quod vult Iureconsultus naturali æquitate fuisse introductum. Hoc autem ius non ho-

2. Fest. lib. 14. minum est proprium, sed in bruta [2] cadit etiam, ac naues, aliaque sensu carentia, & inanima, vt caute illud esse rei, non personæ Paulus definierit. Religiosa itaque loca, si capiantur ab hostibus, censentur esse polluta, ac rursus si ab hac calamitate liberentur, quasi quodam postliminio reuersa, pristino statui, hoc est religioni pristinæ, pristinæ

3. L. cum loca. ff. de relig. & sumpt. funer. dignitati [3] restituuntur. Amiserit igitur regium nomen, cum exteris seruiuit, Liguria; illud sane quandocumque exterorum iugum est excussum, cum libertate simul, postliminio quasi quodam, est reuersum, eaque prouincia in statum pristinum, in pristinam dignitatem iure gentium est restituta. Quid afferant amplius pleraque Hispaniarum Regna? Quid Gallia? Quid Anglia? Quid Cyprus? Quid Sicilia? Quid Sardinia? Quid tandem alia pleraque? Nonne id tantum afferre possunt, suos nempe dominos, Romanis alijsue exteris eiectis, cum nullius imperio essent obnoxij, suas ditiones Regna esse iussisse? Et quamquam ple-

raque,

raque, antequam seruirent exteris, Regna minime appellarentur, excusso iugo seruitutis, Regni nomen assumpsêre, quod obtinuit, & Regna sunt facta, estque id postea à cęteris agnitum, & diuturna consuetudine firmatum, vti à nobis luculenter demonstratum est [1] supra. Quis vetat igitur Ligures hoc idem aut iussisse, aut iubere, liberum populum, qui communi [2] scriptorum sententia nullius maiestatem veneratur in terris? Quis vetat inquam, propriam suę ditionis dignitatem, titulum, nomen profiteri? Nonne cum veteri iure Regni, autoritatem quoque potestatemque habent Ligures nouum Regnum constituendi? Liquet igitur Regnum priscis temporibus fuisse Liguriam, eumque titulum non amisisse, nisi cum exteris seruijt, illudque libertate potitam resumere potuisse. Quod si adhuc Iureconsultorum trutina rem examinare decretum sit [3], eorum inquam, qui decem aut duodecim Ciuitatibus cum Metropolitana statuunt Regno opus esse, quales Ciuitates esse de iure gentium definiuimus, huic etiam parti satisfaciemus affatim, cum totidem in Liguria nostra esse Ciuitates ostenderimus. Habemus itaque in Liguria [4] Metropolim Genuam, [5] deliciarum Italię matrem: nobilissimę huius prouinciæ [6] Paradisum: [7] vrbem imperiosam, virisque superbam ac mœnibus; [8] vereque regiam: maritima potentia, & arte, gentibus omnibus ac nationibus [9] pręstantem: cuius tanta est opulentia, tanta frequentia ciuium, tantique horum spiritus, vt non in oram [10] Ligusticam, non in Corsicam, non in Chium modo, sed in Asiam, sed in Scythiam, sed in ipsos remotissimos Mediteranei maris recessus, & imperium propagârit, & colonias deduxerit. Nullam video vrbem, præter vnam Romam, in toto terrarum orbe, à qua plures fuerint coloniæ constitutę. *Nulla est*, vt haud immerito ait [11] ille, *in tota Europa præstantior, nulla ditior, nobilior nulla, nulla amœniori, nulla feliciori Cœlo, nullá mœnibus magis munita.* Sed quanta occurrunt de patria mea, non est otium dicere, pauca flagitium puto. Angelus

1. Cap. 2.

2. Relatorum à nobis supra in adntu pag. 9. nu. 5. & 6.

3. Pius II. in Europ. c. 7.

4. Cardan. de vtilit. ex aduers. cap. lib. 3. c. de paupertat.

5. Mandos cōs. 79. nu. 8. lib. 1.

6. Franc. Petrarch. in Itiner. Boër de aut mag. cons. nu. 188.

7. Bald. cons. 452. lib 3. in fine. Cluuer. eod. c. 7.

8. Antonin. Archiep. Flor. in Chronic. part. 3. tit. 20. c. 8. §. 7. Philip. Callimach. in orat. ad Innoc. VIII. de bell. Turc. infer.

9. Bracell. de bell. Hisp. lib. 1. Autal. nostri.

10. Mandos. eod. nu. 8.

Iureconsultus ille Baldi frater, hoc Florentiæ[1] tribuit, vt Regnum dici possit. Pius Secundus, Pontifex ille verè Maximus, Genuam non dici posse Regnum asseruit, sed Regnum[2] dixit. Hanc esse Ciuitatem maximam, ac Liguriæ Metropolim, cum subiectæ illi Ciuitates, quas mox enumeraturi sumus, comprobant, tum[3] viri grauissimi confirmant, ac testatur Genuensis Ecclesia, Archiepiscopali & Metropolitana dignitate præfulgens: *Nemini* (vt habet Annalium Ecclesiasticorum diligentissimus scriptor[4] Baronius) *cedens antiquitate, quaque, sicut Mediolanensis, à Sancto Barnaba Apostolo, se accepisse Euangelium gaudet, & Sanctorum Nazarij & Celsi consuetudine gloriatur, atque Sanctis quoque Episcopis Syro, Romulo, Valentino, Felice, atque Salomone, siue Salonio magis magisque facta conspicua nitet*. Ab hac Ligurum Metropoli accipiunt iura in ora Occidentali Intemelium, Sancti Romuli municipium, Tabia, Portus Mauritius, Alasium, Albingaunum, Plebs, Petra, Zuccarellum, Naulum, Saona, quorum hæc duo postrema cum Intemelio & Albingauno, præter mœnia ac iurisdictionem in subiectos pagos, suos etiam habent Episcopos, atque olim liberæ fuere Resp. reliqua muris cincta, singula in alios pagos iurisdictionem exercent. Porrò in Orientali ora subsunt eidem Metropoli Rapallum, Clauarum, Brugnetum, Leuantum, Spedia, muris omnia cincta, singula cum iurisdictione in alios pagos, quorum solum Brugnetum, municipium aliorum fortasse minimum, Episcopatu est insigne. Omittimus Sergianum opulentam vrbem in Etruria sitam, quę in antiquę illius celebrisque Lunæ locum successit, & in qua Episcopus Lunæ Sarzanensis, vt appellant, residet. Omittimus Nouium, diues amplumque municipium, mœnibus cinctum, cum iurisdictione in pagos aliquot. Omittimus loca alia pleraque Reip. quidem subiecta, sed tamen extra maritimæ Liguriæ confinia. Cum etenim contendamus Liguriam maritimam, quam obtinet Genuensis Resp. esse Regnum

1. *Cós. 23. n. 1.*

2. *In Ep. st. Pij II. ad Archiep. Ianuen. in ep. st. Regũ & Princ. mihi pag. 50. edit. Argentin. per Lazarum Zetznerũ 1593 & extat apud Aug. Iustinian. Annal. di Geno. lib. 5.*

3. *Pius II. vbi sup. Bald. in l. 1. C. de sent. ex breui. recit. & eod. cons. 452. in fin.*

4. *Annal. tom. 6. sub anno 451.*

gnum, locorum, quæ in Liguria non sunt, recensione supersedemus. Enumerauimus itaque in hac Liguria, pręter Metropolim Genuam, non decem modo aut duodecim, sed sexdecim loca, singula muris cincta, singula quę iurisdictionem exercent in subiectos pagos. Continet ergo Liguria, iuxta à nobis iacta fundamenta, sexdecim Ciuitates, adeoq; prouincia est, quæ Regnũ constituit, hoc est Liguria est Regnũ. Verũtamen cũ Ciuitates descripserimus esse loca, quę muris cincta in subiectos pagos iurisdictionem exercent, ita aut à veteribus, aut à Principe, aut ab Incolis appellata, ea quę retulimus loca nuncupata fuisse Ciuitates nõ docuimus. Sed hoc ex solo męniũ circuitu ac iurisdictione satis superq; probatur. In huius etenim nominis beneficio,[1] benigna lataque est facienda interpretatio, ita ut[2] etiamsi locus Ciuitatis nomen á Principe non habuerit, dummodo non constet castrum appellari, etiá si alias terra vel comitatus dicatur, pro Ciuitate tamen sit habendus. Quam Bartoli, iuris Interpretum facile Principis, sententiam secuti, satis esse putauimus, mœnia ac iurisdictionem considerare, eoque magis, quod si expresse requireretur Ciuitatis nomẽ, id in Principis atque Incolarum sit potestate, præsertim cum in singulis ijs Ciuitatibus degant pleręque familię non diuitijs minus, quam nobilitate conspicuę. Cæterum cum pręter enumeratas Ciuitates vicatim colatur Liguria, plerique sunt Magistratus, qui pluribus mortalium millibus ius dicunt, hic illic per vicos habitantibus, cuiusmodi sunt Capitanei (titulus est Magistratus) Vallium Porciferę, & Bisamnis, locorum Vulturis, & Rechi, alijque: sed quoniam vicus, vbi resident, mœnibus caret, Ciuitas fortasse dici non potest, etiamsi in subiectos alios habeat iurisdictionem. Quæ cum ita se habeant, Genuensis Principatus frequenti[3] scriptorum calculo *Regnum* dicitur, eiusq; Metropolis Genua[4] *Ciuitas Regia* nuncupatur[5] ac Ligurum Domina & Regina; cumque profiteantur Iureconsulti,[6] Regem in

suo

1. *Bart. in extrauag. qui sint rebel. num. 6.*
2. *Ibid.*
3 *Pius II. in relat. epist. & in Europ. c. 43. D. Bernard. epist. 129. in fin. Baron. annal. tom. 12. sub ann. 1135. Blond. dec. 3. lib. 1. Bald. eod. conf. 452. lib. 3. Giuuer. eod. c. 7.*
5. *Pius II. eod. c. 43. Hart. Schedel. in reg. 3r. mund. in Ital.*
6. *Castald. de imp. q. 69. nu. 15. Boer decis. 118 nu. 9. loa. Redin. de Maiest. Princ. in p inc. nu. 7. & seqq.*

suo Regno eamdem habere autoritatem, quam habet Cęsar in Imperio, hanc eamdem autoritatem passim [1] Genuensi Reipub. tribuunt in sua ditione, perinde ac Regi in Regno.

Corsicę Insulam esse Regnum.
Cap. VII.

NObilissima Genuensis imperij pars esse dicitur Insula [3] Corsica, quæ licet non ita frequens incolis, vt Liguria, suos tamen priscis temporibus habuit Reges. Numerant inter alios Phorcum, quem Naumachia ab Atlante Rege ad Sardiniam superatum, & magna cum exercitus parte vndis obrutum, socij inter marinos Deos retulêre. In hanc autem Insulam apud Persas Cyro regnante, quod est ferme ante Christum natum anno IↃL. [4] á Phocæensibus deducta colonia, Aleria est nuncupata. Hinc in epigrammatis, quæ Senecæ tribuuntur.

Corsica Phoceo tellus habitata colono:
Corsica, quę Graio nomine Cyrnus erat.

Hanc eamdem Aleriam [6] Sylla deinceps Romanorum coloniam constituit. Alteram deduxit [7] Marius de suo nomine Marianam, atque in ea Insula, præter duas hasce colonias, [8] tres & triginta aliȩ Ciuitates erant, in quarum numero Nicæa fuit, Tyrrhenorum, vt habet [9] Diodorus, hoc est vt [4] Seneca interpretatur, Ligurum colonia. Erat [5] Insula admodum portuosa, Syracusano portu commodissimo apprime insignis. Cum autem á Romanis in prouinciam est redacta, [10] Pręsidem habuit, donec [11] Vandali ea sunt potiti. Vandalos excepêre [12] Gothi, hos [13] Longobardi in eius Insulę Regno, eamque demum [14] Sarraceni diù tenuerunt. [15] Fertur in maiori Ciuitatis Calaritanæ templo asseruari antiquissimum quoddam monimentum, Sardoa lingua in membrana conscriptum, quo Martinum quendam nomine, Corsorum Regem, in Sardiniam transmisisse narratur, subactosque Sardos Christianam religionem docuisse

ad

1. Bald. eod. consil. 182. nu. 3. lib. 5. Syluest. in summa in verb. vsura. 2. nu. 14.
2. Leg. nouar. Reip. Gen. cap. 23.
3. Herodot. lib. 1. Senec. in consolat. ad Helu. c. 8. & ibi Iust. Lips. Cluuer. in Corsic. antiq.
4. Senec. & Lips. vbi sup. Plin. hist. Nat. lib. 3. c. 6. Cluuer. vbi sup.
5. Iyd. ibid.
6. Plin. eod c. 4.
7. Rer. antiq. lib. 6. c. 4.
8. Vbi sup.
9. Diod. eodi c. 7.
10. Notit. Imper. Rom. Pancirol. c. 56.
11. Procop. Vandalic lib. 2.
12. Idem. Gothic. lib. 4.
13. Iac. Maynold. Galerat. de titul. Philip. Reg. Hisp. cap. de Corsica.
14. P. Diac. de Gest. Long. l. 6. c. 46. Blōd. dec. 1. lib. 10. Gio: della Gross. & Ant. Pietr. Filippin. hist. di Corsic. lib. 2.
15. Filippin. eod. lib. 2.

ad cuius rei memoriam, feria sexta in Parasceue, inter solennia, quæ illa die celebrat Ecclesia, monimentum illud coram populo recitetur, ac legatur. At Sarraceni, hac Insula potiti, Ducem suum [1] Lanzam Ancisam eius Regem salutârunt: cui Mulys, Musy Alusius Ferrandinus, huic Scalaber, Scalabroque demum Nugolonus, Sarracenorum Regum in Corsica postremus, successêre. Hæc eius Insulæ Annales. Cæterum ex aliarum historiarum fide constat, [2] Caroli magni tempore, ab Audemaro Genuæ Comite, Sarracenos ea Insula expulsos fuisse, anno IↃCCCVI. cumque consuêssent ex Africa, ex Hispanijs, in Corsicam quotannis expeditionem suscipere, eos iterum expulit anno sequenti Burchardus. Donauerat inter alia hanc quoque Insulam Apostolicę Sedi [3] Pipinus, eiusque filius [2] Carolus, Rex ille Francorum, hic Romanorum etiam Imperator, eamque donationem ratam habuerat filius Caroli [4] Ludouicus, habuitque deinceps [5] Otho magnus, ambo Imperatores, & Cęsares; quare Romani Pontifices, data ea prouincia Magistratibus, Insulæ imperârunt, donec circiter annum IↃCCCLV. illam iterum [6] Sarraceni occupârunt. Fuit Corsica sub Sarracenorum tyrannide vsque ad annum ferme CIↃV. quo [7] tempore Ioannes XIX. Pont. Max. eam Insulam, vna cum Sardinia, proposito diplomate ijs concessit, qui inde Sarracenos eiecissent. Aggressi igitur [8] Genuenses Corsicam, pulsisque Christiani nominis hostibus, eâ sunt potiti. Hinc deinceps Regnum illud in Genuensium potestate fuit. Innocentius vero secundus Pont. Max. cum iure belli, tum ex diplomate Ioannis XIX. iuxto nempe titulo, totam Insulam obtinerent Nostri, atque insuper eius dimidium a priuatis dominis aut emissent, aut aliàs legitime acquisijssent, Innocentius inquam, dimidiam partem alteram, sub annuo tributo vnius libræ auri, Nostris pariter [10] concessit, anno CIↃCXXXIII. recipientibus id Genuensibus pro innata religione ac pietate, qui mallent Apostolicę Sedis beneficium Insulæ illius domi-

nium

1. *Ibid.*

2. *Annal. Carol. Magn. & Chronic. Regi-nor. sub ijsdem ann.*

3. *Anastas. Biblioth. & Platin. in Stephan.*

2. *Blond. dec. 2. lib. 1. Paul. AEmyl. in Carol. Magn.*

4. *Biblioth. in Hadr. 1. & ibi Platin. Blond. & AEmyl vbi sup.*

5. *Sigon. de Regn. Ital. lib. 4.*

6. *Ibid. lib. 6. & Monaldesch. comment. hist. lib. 4.*

7. *Sigon. vbi sup. lib. 5.*

8. *Ibid. lib. 8.*

9. *Ibid. & Annal. nostri sub eod. ann.*

10. *Extat diploma in tabular. in lib. 1. Iur. Reip. pag. 39. & in cellul. 3.*

nium agnoſcere; quam armorum ſuorum fructum. At paucis poſt annis Noſtrorum, qui benemereri de Chriſtiana Rep. ac de Catholica Eccleſia nunquam ceſsârunt, gratificaturus obſequijs[1] Lucius II. Pôt. Max. anno CIↃCXLIV. annuum illud tributum remiſit, Inſulamque Noſtris pleno iure conceſſit. Bonifacius tamen VIII. Romanus itidem Pontifex, Noſtris fortaſſe minus æquus, Corſicam cum Sardinia, ſub clientela Apoſtolicæ Sedis poſſidendas, Iacobo Aragonum Regi largitus eſt, quo iure vſi Aragonenſes, Inſulam ſæpius ſunt aggreſſi, irrito quidem conatu, Noſtris ſemper fortiter repugnantibus, qui legitimum dominium, poſſeſſionemque optimo iure partam, iuſtis armis tuerentur. Hęc autem tum ab eius Inſulæ hiſtorijs, ac noſtris annalibus, tum à ſcriptoribus exteris traduntur vberius. Quod ad propoſitum ſpectat, fertur ante Chriſtum natum Reges in Corſica eſſe dominatos, eamq; Regnũ fuiſſe, ac dũ Sarracenorũ ſeruitutis iugũ eſt paſſa, conſtat illam proprijs Regibus, Regni nomine paruiſſe. Atqui dum in Romanorum, Vandalorum Gothorumque ac Longobardorum poteſtate fuit, titulus ille Regius eſt neglectus, quemadmodum Noſtri etiam, iuſto illius dominio naturalique poſſeſſione contenti, eumdem titulum, veluti inanem, & ambitioſum omiſerunt; Alij uero Principes, qui ad eam Inſulam ſibi ius arrogant aliquod, quandocumque in eius mentionem incidunt, regij tituli nequaquam obliuiſcuntur. Complura Romanorum ſummorumque Pontificum, complura Cæſarum, complura Regum, grauiſſimorumque aliorum virorum habemus teſtimonia, quibus regius ille titulus huic Inſulę tribuitur; ex quorum numero huc excerpta nonnulla tranſcribemus, quo Regnum eſſe hanc Inſulã demonſtremus. Leo itaque VIII. Pont. Max.[2] in diplomate quarumdam largitionum, anno IↃCCCCLXIII. Othoni Magno Cęſari factarum, tertio Kal. Maij, indictione ſexta, Pontificatus ſui anno II. Inſulam Corſicę Regnum appellat.[3] Bonifacius item VIII. Iacobo Aragonum Regi, vt

1. Triſtan. Calcb. Hiſt. Mediol. lib. 7. Alter. de cenſur. tom. 1. l. 5. diſp. 21. c. 1. col. 6. & c. 2. 3. 4. 5. Bonac. de cenſ. in Bull. Can. quæſt. 21. punct. 1. nu. 24. Foliet. hiſt. Gen. lib. 1.

2. Extat apud Melch. Goldaſt. conſt. Imperiat. tom. 1. pag. mihi 222. vid. Platin. in hoc Leone, & Sigon. de Regn. Ital. lib. 7. ſub anno 963. & ſeqq. vbi multa habentur conceſſa ab hoc Pont. Othoni.

3. Galerat. vbi ſup. eod. c. de Regn. Corſic. Camill. Borrell. de Reg. Cathol. præſt. c. 46. à n. 158. M. Ant. Marcell. de Iur. ſecul. Rom. Pôt. c. 11. §. ſcribit præterea Malanoldus.

vt retulimus, Sardiniam, & Corsicam Regnorum nomine concessit, reique gestæ dicitur exemplar extare in Vaticano tabulario.[1] Ioannes XXII. imperatum pro duobus his Regnis tributum eidem Iacobo remittens, vtrumque regio titulo exornat. [2] Pius V. tribus diplomatibus, quorum primum tertio Nonas Martij, alterum tertio Idus Iunij, postremum XXVI. Septembris, anno CIƆIƆLXVII. est datum, easdem Insulas Regna appellat, enuncians, Archiepiscopum Calaritanum Primatem esse Regnorum Sardinię & Corsicę, quales etiam fuisse nuncupatos Archiepiscopos illos à Victorio tertio, Calixto itidem tertio, Alexandro VI. Gregorio XIII. Sixto V. alijsq; Sūmis Pōtificibus refert[3] Augustinus Barbosa.[4] Extat apud Fridericū Fridericiū, Patritiū optime de Patriæ dignitate meritum, exemplar diplomatis Eugenij IV. Pont. Max. quo ille Pontifex Monaldum de Paradisis suum Nuncium, ac, vt appellant, *Commissarium, & Procuratorem* destinat ad eundum in possessionem Regni Corsicæ. Clemens V. in suis literis ad Ioannem de Valente Gubernatorem, & ad Concilium nostrum[5] scribens; *Caeterum*, inquit, *quia memoratus Rex Aragonum, non solum occasione vnionis, & confœderationis factę cum eodem Duce* (de Veneto loquitur) *sed occasione occupationis factę per vos, vt asserit, de Regno Corsicę, & certis locis Regni Sardiniæ, & alias contra vos querelas deducit.* Dicuntur etiam Benedictus XII. Clemens VI. Innocentius VI. Vrbanus V. PP. MM. in suis literis Sardiniam, & Corsicam Regna appellauisse, Regna inquam non Regnum, & Nicolaus V. in publicis documentis, Regnum Corsicę expresse enunciâsse. Inter Cęsares verò Ludouicus Bauarus Regna Sardiniæ, & Corsicę spectare ad Apostolicā Sedē declarâsse, & Carolus IV. id cōfirmâsse anno CIƆCCCXLVII. feruntur. [6] Carolus autem V. Cæsar aperte se Corsicæ Regem, in proœmio suorum diplomatum passim inscribit, ob Hispaniarum Regna, hereditatis iure ad se delata, hunc titulum assumens. Aragonum etenim Reges, quamuis Corsicam obtinuerint nunquam, præten-

1. Iidem ibid.

2. Dionys. Bōfant. in tract. del Primat. de Çerdeña y Corsega. art. 5. testim. 1.

3. Collect. in cōst. diligenti. n. 4. de praescript.

4. Relat. per eund. Frideric. in Apostill. ad suam epistolā ad Scioppium ed. Genuæ anno 1641. nu. 5.

5. Sub dat. Auenion. 3. Id. Iulij ann. 11. relat. per Fr. Luc. VVadding. tom. 4. annal. Fr. Minor. sub anno 1352.

6. In Proœm. des Peinl chs ordnung. & in ordnung. des Regimant. zu VVormbs. ann. 1571. in ordinat. imper. tom. 1. et alibi passim. Rost. Cast. l. 1. de Imp. q. 42. in fin.

H dentes

dentes nihilominus ius illud à Bonifacio VIII. Regni huius titulum sibi[1] vsurpant. Sic [2] Iacobus, sic [3] Alphonsus, sic [4] Petrus, sic [5] Renatus, sic [6] Ferdinandus, sic Aragonum Reges alij ante Carolum Cæsarem, se Corsicæ Reges dicebant, eumdemque titulum, quamuis nudum, quique fuit nunquam cum possessione coniunctus, ad nostra vsque tempora Reges Catholici mordicus [7] tenent; eumque palam profitentur, in suis diplomatibus, quæ veluti omnibus nota, huc esse transcribenda non duximus. Ex Archiepiscopis prętera Calaritanis, Petrus anno CIↃCLXIV. Antonius anno CIↃCCCCIII. & CIↃCCCCX. Ludouicus anno CIↃCCCCLXVIII. Petrus Pilares anno CIↃIↃVII. pluresque [8] alij, se Primates Regnorum Sardiniæ, & Corsicæ in publicis documentis appellant: ac de eorum Regnorum Primatu diù acta est causa, inter Archiepiscopos Calaritanum, & Turritanum, Romę coram amplissimo eo Collegio, quod Rota dicitur. Porrò Diuus Thomas Aquinas, [9] sub Regibus ac Principibus Siciliam, Sardiniam, & Corsicam viuere ait, & [10] scriptores frequentes Sardiniam, & Corsicam Regna appellant, ipsamque Corsicam Regnum, cuius insigne esse aiunt caput Æthiopis, seu Mauri, forsan ob Mauros Sarracenosque in ea Insula contrucidatos à Nostris. Tot igitur Summorum Pontificum, tot Cæsarum, tot Regum, tot grauissimorum virorum testimonijs, Corsicam esse Regnum confirmatur. Antiquus igitur huius Insulæ titulus regius, sub Romanorum Vandalorumq;, & Gothorum, ac Longobardorum imperio suppressus, quasi postliminio reuersus, á Summis Pontificibus Cęsaribus, Regibusque, atque alijs est agnitus, eidemque Insulæ tributus, quapropter non est indagare necesse, an in ea Insula is numerus Ciuitatum sit, quo opus esse ex recentiorum sententia Regno instituendo admisimus. Titulus namque iste non est nouus in Corsica, neque parti Regni alicuius antiqui accomodatur, quo docere oporteat, partem illam obtinere amplitudinem Regni, sed antiquissimus est, traditusque per manus ad no-

stra

1. Bad. de Rep. l. 1. c. 9. Galerat. eod. c. de Regno Corsicæ.
2. Id Galer. eod. c. & extat apud modo laudatum Frideric. exemplar sacramenti ab ipso Iacobo Apostolicæ Sedi præstit.
3. Galerat. vbi sup.
4. Ibid.
5. In priuileg. ab ipso Renat. concess. Bart. Coloni, impress. post vitam eiusd. Coleon. cōscript. á Petro Speno.
6. In suo mandat. edit. in Cōcil. Lateran. sess. 2.
7. Galerat. vbi sup.
8. Relat. á Barbos. eod. n. 4.
9. De Regim. Princ. lib. 4. c. 8.
10. Galerat. qui de hoc Regn. scribit integrum cap. de Regn. Corsic. Borrell. eod. num. 158. Marcellin. eod. §. scribit præterea. Bōsant. eod. testim. 1. Barbos. eod. num. 4. Addent. ad Bar. de Regim. Ciuit. ad num. 20. lit A

ſtra tempora, totique Inſulæ, cuius initio fuit, tribuitur, non parti. Quod ſi addubitet adhuc aliquis, tollent illi omnem dubitationem Maximorum Pontificum, Cęſarumque autoritates, qui cum Regna poſſint inſtituere, etiam eas regiones, quę præſtitutum á recentioribus numerum Ciuitatum non habent, dum Corſicam Regnum eſſe dixêre, Regnum quoque illam conſtituiſſe, etiamſi ea dignitate caruiſſet aliàs, ſunt dicendi. Recepta namque eſt Iureconſultorum [1] ſententia, vt quando de probandâ dignitate agitur, prout in quæſtione, quam habemus, ſola nominatio ab eo, qui tribuere dignitatem poteſt, etiam enunciando prolata, plane probet, eam eſſe in illo dignitatem, cui à nominatione tribuitur. Allata præterea à nobis teſtimonia, quamquam per ſolas aſſertiones &c, vt aiunt, per enunciatiuas, videantur proferri, cum nihilominus illa hiſtoriarum fides adminiculetur, quibus docemur, præter vetuſtos illos Reges, Mauros etiam ac Sarracenos, dum in ea Inſula ſunt dominati, Reges fuiſſe appellatos, [2] probant illud enunciatum; idque eo apertius, quo de antiquis eſt quæſtio, in quibus probandis dubio procul verba etiam enunciata [3] ſufficiunt; Atque hoc eſt adeo verum, [4] vt duę enunciatiuæ, centum annis antiquiores, plene probent. Quanto magis in hac noſtra quæſtione, in qua non duas, ſed ſexcentas habemus enunciatiuas huiuſmodi? Quin cum ſumpta à nobis teſtimonia maiorem partem ſint Principum ſupremorum, iuxta [5] communē iuris Interpretũ ſententiam, plenam faciunt fidem. Audio quoſdam obijcientes, verba à Summo Pontifice Cæſareue, aut alio ſupremo Principe enunciata, probare tum demum, cum ſuper ijs fundatur gratia, ſeu intentio Principis, rem à ſe geſtam narrantis. Non eſt meum hoc loci Principum tueri grauitatem, quam hę calumnię in ſuſpicionem vocant leuitatis, perinde ac ſi parum conſideratè Principes aliena geſta narrarent, & quodammodo inconſulto ac temerè verba effutirent, & quod eſt amplius, conſcriberent. Admittam falſum illud, quod obijciunt. Non faciant verba enun-

1. *Decian. cōſ. 7. & ſeq. nu. 15. lib. 3.*

2. *Achill. de Graſſ. deciſ. 1. de confeſſ. & deciſ. 8. num. 4. de Iur. Patr. deciſ. 130. nu. 2. p. 2. diuerſ. Rota Rom. Aud. Put. deciſ. 149. l. 3.*

3. *Dec. cōſ. 42. col. 6. Iaſ. in l. ex ijs verbis. in 4. limit. de milit. teſtam. Alex. conſ. 6. lib. 1. conſ. 74. l. 4. & conſ. 24. l. 7. Abb. conſ. 53. nu. 3. l. 1. plen. Bero. conſ. 87. nu. 13. & ſeq. l. 2. Grat. conſ. 143. nu. 10. l. 2.*

4. *Put. deciſ. 209. l. 2. Rot. Rom. in Ferrarien. Prioratus coram Pegna. 1. Decemb. 1608. quæ eſt inter collectas à Proſp. Farinac. part. 1 recent. in ordin. 163. vbi n. 2. complures affert autoritates.*

5. *Maſcard. de probat. concl. 1228. per totam, cum ſexcentis ab eo laudatis.*

ba enunciata à Principibus fidem, nisi vt volunt; qui ita difficile credunt. Ne tamen error radices agat, profiteri non omittam, [1] receptissimũ esse, verba eiusmodi plenam fidem facere etiam de aliorum gestis. At sane, sine controuersia, [2] qualemcumque præsumptionem faciunt, quæ vim habet famæ; ac proinde pro plena probatione in antiquis sufficiunt. [3] Famam namque in antiquis plene probare: [4] antiqua autem dici, quæ memoriam hominum, aut centum annos excedunt, compertum est, eoque annorum spatio tantum virium assumit fama, vt non modo probet, sed etiam notum faciat, notum inquam eius generis, quod [5] notorium dicunt iuris Interpretes; quodque negari potest à nemine. Sed velint adhuc, vt super enunciatis verbis fundetur gratia, & intentio Principis; respiciant concessionem, vulgato verbo, *Inuestituram*, Corsicę vti Regni à Bonifacio factam Iacobo Aragonio; ponderent impositum tributum, præstitum sacramentum pro Regno; perpendant destinatum Nuncium ab Eugenio, veluti in Regnum, videbunt his enunciatiuis niti intentionem Principis, nisi calumnientur, de gestis alterius loqui illum, qui Regnum ipse concedat, tributum imperet clienti Regi, Magistratum leget in Regnum, pro Regno se obstringat sacramento. Quid multa? Carolus V. Cæsar, Reges Aragonum, Reges Catholici, dum se Corsicæ Reges dicunt, proculdubio intentionem huius tituli regij in eo fundant, quod Corsica Regnum sit. Verumtamen ne manum de tabula, priusquã, ijs etiam occuramus, qui negare solent, Sardiniam, & Corsicam Regna esse distincta, asseuerantes, duas illas Insulas vnicum Regnum conficere. Confutant horum opinionem pleraque ex allatis à nobis testimonijs, quibus Sardinia & Corsica non Regnum dicuntur, sed Regna. Certum est sane, Sardiniam Corsica non egêre, vt Regnum sit, cuius Regem Barrissonem [6] Fridericus Ænobarbus fecit, atque [7] Hencium suum filium deinceps alter Fridericus; [8] & in qua Principatum eodem tempore tenentes duo, Barisso Logo-

1. *Barbos. collect. in Clem. 1. de probat. nu. 9. & seq. Gratian. discept. for. c. 482. nu. 16.*

2. *Glo. & DD. in c. si Papa. in verb. probata. de priuil. in 6. & in c. cum dim. de cel. A n. Butr. in c. fin. de succ. ab intest. notant DD. in ead. Clem. lo. And. in regul non licet. in Mercurial. commune dicit Masc. vbi sup. concl. 209. n. 12.*

3. *De hoc plenissi. apost. innumer. cumulatim ad Alciat. de præsump. reg. 2 præs. 3. ad n. 3*

4. *Hippolit. de Marsil. in l. de minore §. plurimi n. 60. & seq. cum ibi laudat.*

5. *Ibid.*

6. *Sigon. de Regn. Ita. lib. 13. Gio. Batt. Pigna Hist. de Princ. da Este lib. 3. Foliet. Hist. Gen. lib. 2. Annales nostri sub anno 1164. alij.*

7. *Sigon. & Pign. vbi sup.*

8. *Galerat. vbi sup. c. de Sardinia Regr.*

Logodori, Torcitorius Calari, ambo Reges vocabantur. Liquet præterea ex quibusdam allatis à nobis testimonijs, Corsicam ipsam seorsim ac nominatim Regnum appellari; Sed vt causa prorsus esset in tuto, sententiam tulit Carolus V. Cęsar, dum enumerans sua Regna, inter alia sępius se [1] Regem dicit, *Sardiniæ, Corduba, Corsicæ*, quibus verbis inter Sardiniam Corsicamque, dedita opera, vt puto, Cordubam collocans, duas illas Insulas Regna declarat esse distincta. Veruntamen si testimonijs hisce non contentus quispiam exigat adhuc ex recentiorum sententia à nobis admissum Ciuitatum numerum, sciat in Corsica esse totius Regni Metropolim Bastitam, vnde supremus Gubernator toti Insulæ ius dicit; dein Caluium, Algaiolam in prouincia Balanię, Aleriam, Adiacium, Bonifacium, Insulamque cum arce ac portu Caprariam, loca singula muris cincta, cum iurisdictione, ex quibus Aleria atque Adiacium Episcopos habent. Insunt præterea tres aliæ sedes Episcopales, Mariana, Nebium, Sagona, vt omnino sint decem Ciuitates cum Metropolitana. Sunt insuper in ea Insula plerią; ius dicentes alij, sed quoniam in vicis (cum non secus ac Liguria vicatim habitetur Corsica) muros non habentibus, ius administrant, vicos illos Ciuitatis nomine appellare non ausim. Demonstratum itaque affatim esse putamus, Regnum esse Corsicam, non ex antiquissimo titulo, non ex Pontificum Cęsarumque ac Regum, & aliorum autoritate, non ex sententia scriptorum solum, sed ex potentia reque ipsa, etiam iuxta seueriorem opinionem: ideoque dubitandi ansam nullam cuiquam censemus esse relictam. Erat autem alioquin satis ante oculos posuisse, non minus posse iubere Genuensem Remp. populum liberũ, ac nemini obnoxium, suam hanc Insulam Regnum appellari, licet antea caruisset hoc titulo, quam potuerit olim Portugallię Rex Dionysius euehere Algarbiam ad Regni fastigium, cæterique quos recensuimus, pleraque Christianę Reip. Regna constituere; Quare etiamsi, vt probaremus, Regnum esse Insulam Corsicę,

1. *In ordinat. Imperial. tom. 1. pag. mihi 100. 141. & 149. & alibi passim. Castald. ead. q. 42. in fin.*

Sum-

Summorum Pontificum atque Cęsarum vsi ſimus teſtimonijs, neutiquam tamen concedimus, hanc dignitatem ab eorum priuilegijs manâſſe; ſed cum habeat Inſula illa ſtatutum Ciuitatum numerum (ſi antiquus titulus regius non probetur alicui) iure à Genuenſibus potuit ad Regiam dignitatem promoueri; ideoque & re, & iure Regnum eſt, non ex priuilegio.

In Genuenſi Rep. Regiam eſſe dignitatem, quod illa Liguriam Corſicamque obtineat. *Caput. VIII.*

ERit proculdubio perſuadere facilius, eum Principem, qui re corporeque poſſideat Regna, ornatum eſſe regia dignitate, quam fuerit eamdem accomodare ei, qui olim Regna obtinuerit. Cum itaque in Genuenſis Reip. poteſtate duo ſint Regna, Liguſticum & Corſicanum, duplici titulo regia eius dignitas nititur. Aiunt [1] Iureconſulti, eum dici Regem, Ducem vel Marchionem, aut Comitem, iiſque dignitatibus frui, qui ad Regnum, Ducatum Marchionatum, aut Comitatum ius habuerit, ſiue, vt eorum vtar verbis, de aliquo horum fuerit inueſtitus; idque nos etiam attigimus ſupra. Reperio pręterea non à iure ſolum, à iuſto videlicet titulo, regiam dignitatem eſſe tributam, ſed ab ipſa etiã occupatione. Conſultus à Francis [2] Zacharias Pont. Max. vter habendus Rex eſſet in Gallijs, an Childericus, ineptus quidẽ ac ſtupidus, ſed ad quem Regnum iure ſpectaret, an Pipinus, Regij Palatij Præfectus, ſeu Maior domus, vt appellabant, nomine, re autem ſupremus adminiſtrator Reip. ſatius eſſe reſpondit, Regem illum appellari, penes quem ſuprema poteſtas conſiſteret, Pipinum videlicet, qui ſummæ rerum pręeſſet. Haud ſecus [3] Pius II. cum Regis Chriſtianiſſimi Oratores expoſtularent, detractum de iure Renati Andegauenſis, cum Neapolitani Regni titulus Ferdinando Aragonio eſt conceſſus, reſpondit, regium

1. DD. in c. 1. quis dicat. Dux et cat. cũ alijs per Bov. de Curtil. de nobilit. part. 3. nu. 213.

2. Baron. annal. tom. 9. ſub ann. 751.

3. Id. Pius cõment. rer. a ſe geſt. lib. 2.

gium titulum Regni possessori denegari non posse. Regnum igitur, siue ad illud ius habeatur, siue corpore occupetur, regiam tribuit dignitatem. Quanto magis eam obtinebunt, qui & iure, & reâpse Regna possident? Cum igitur Liguriam, & Corsicam demonstrauerimus Regna duo esse distincta, duplici, iam titulo eorum Regina Genuensis Resp. regia dignitate prçfulget; Neque est quod opponi possit iusto illius in duobus hisce Regnis imperio; Nam si possessionem naturalem respiciamus, notum est vtrumque esse in eius potestate; si ius ac titulum præuium, quod attinet ad Liguriam, sui ipsius Rex est Resp., neque vltra hominum memoriam cuiusquam Maiestatem reueretur in terris, eoque iure se ipsam possidet, quod est optimum, naturali videlicet, quo quisque liber, ac sui ipsius dominus est. Quod ad Corsicam, titulus dominij est ius belli, [1] quo illa à Sarracenorum tyrannide est vindicata, ius nempe gentium, Pontificijs diplomatibus confirmatum, ijsque repetitis comprobatum; & ne alienum beneficium Regnum illud videri posset, Lucius II. Pont. Max. tributum impositum aliàs remisit Nostris, in remunerationem officiorum, quæ Apostolicæ Sedi præstiterant: iamque vltra sexcentos annos adeo iusto titulo acquisitum illud Regnum Resp. tenuit ac tenet. Cum itaque legitimis titulis duo hæc Regna Resp. obtineat, manifestum est, quod assumpsimus, eam duplici nomine regia frui dignitate; quã tamen dum vendicamus Reipub. non dicimus ideo quemquam in ea esse Regem. Hoc etenim nomen viro Genuensi, idest libero, ne nominandum quidem, vt [2] ille de Romanis aiebat, neque minus eorum detestari nomen consueuimus, qui Remp. labefactare, ac euertere, sibique in suos Ciues tyrannidem vsurpare aliquando sunt machinati, quam Romani olim Regũ mentionẽ odissent. Patriæ meç haud vulgaris est gloria, genuisse viros, qui Ciues esse maluêre, quam Reges; [3] Ianusque ille Rex Cypri, se Genuensium, apud quos & natus & educatus esset, mores

atque

1. Sup. c. prox.

2. Cic. epist. fam. lib. 9. Vell. Paterc. lib. 2. Latin. Pacat. in Panegyr.

3. Foliet. vbi sup. lib. 9.

atque indolem imbibisse dicebat, qui exteras dissitasque regiones petere, easque subigere solerent, ipsi seruitutem tolerare nescirent. Quamuis igitur in Genuensi Rep. sit regalis dignitas, qui tamen eius gubernacula tenent, Ciues sunt, non Reges, & supremus Magistratus Dux est, qui tempore definitam, suffragijsque concessam, & carentem potestate legum ferendarum obtinet dignitatem, supremo Censorum Collegio reddendis rationibus obnoxius,[1] ideoque Rex appellari non potest. Non igitur ille[2] dominus est, qui suopte arbitrio imperet, sed est Magistratus inter alios præcellens, quique caput Reip. repræsentat; Regnum autem, atque Imperij Maiestas penes Concilium magnum residet,[3] quod Principis ac totius Reip. personam exhibet: cuius est ἀνυπεύθυνος ἀρχή, quod nullis reddendis rationibus est obnoxium. Eiusmodi quoque est[4] Dux Venetiarum, licet dum viuit ea dignitate fruatur; ac tametsi Reges Poloniæ, Sueciæ, & Daniç, alijque, secundum illorum Regnorum leges, prius regnare non desinant, quam viuere, cum tamen leges condere nequeant, Reges aliàs appellari non possunt, aut regijs prçrogatiuis frui, nisi quia singuli sui Regni caput reprçsentant. Est in confesso[5] populum atque Ciuitatem liberam eligendi sibi Regem perpetuum habere facultatem, qua si non vtatur, sed temporarijs contenta sit Magistratibus, Regnum nihilominus esse non desinit, si Regnum possideat. Sic regia potestas, non tam[6] dicebatur immutata Romç, inducto Consulatu, quam veluti annua facta. Sed de his affatim in aditu ad prçsentem disceptationem, cum docuimus, Regiam dignitatem non conuenire minus plurium administrationi, quam vnius imperio. Quod autem præcipue ad Genuensem Remp. spectat, cum demonstratum sit à nobis, Regiam eius esse dignitatem, de tanto gradu non deijcitur ab eorum obtrectationibus, qui aiunt hanc dignitatem longo temporis interuallo, quo eam Genuenses non sunt professi, esse amissam. Nam etiamsi suam dignitatem Genuenses non fuissent professi,

1. Bod. de Rep. lib. 2. c. 3.
2. Martin. de Caraz. de Princip. quæst. 406.
3. Leg. nouar. Reip. Gen. col. 2.
4. Martin. de Caraz. ead. quæst. 406.
5. Bald. in l. ex hoc iure. num. 9. & ibi Angel. nu. 11. Castren. nu. 17. Ias. num. 4. Dec. in l. si eadem. num. 3. ff. de off. assess. Aluar. in tit. quis sit Dux. col. 6.
6. Liu. hist. ab V. C. lib. 1.

cum

cum in ipsorum id esset potestate, ob id ius illam profitendi quandolibet non amisêre, cum ea quæ facultatis sunt, si omittantur, ideo tamen non [1] dicantur amissa, quod apud Iurisperitos est tritum, tum maxime, cum Maiores nostri, si hac dignitate vnquam vsi non sunt, nostro iuri detrahere, vel hilum nequiuerint, [2] quo minus ea, quę nobis iure debentur, recipiamus. Præterea cum ius sit inter omnes gentes commune, vt legitimus Regni possessor regia fruatur dignitate, etiamsi vel iure tantum sit Rex, & reâpse alioquin Regnum non possideat, [3] taciturnitas, aut prætermissio, de iure non derogat, neque eo traduci potest, vt ideo Maiores nostros ea se dignitate abdicâsse dicẽdum sit. Adde quod cum ciuilibus externisque bellis afflicta lacerataque Resp. ne dum suam dignitatem proferre, sed nec etiam respirare diu valuerit, censentur Maiores nostri fuisse impediti, quominus ea exercerent, quę illius dignitatis sunt, si tamen vnquam exercere neglexerunt. Nunc autem superatis impedimentis, ac restituta Reip. quiete, iura nostra veteremque dignitatem, quasi quodam postliminio reuersam, recipere [4] prohiberi non possumus. Ita Poloni regia dignitate mulctati, post longum temporis curriculum, post annos videlicet CCXVIII. eamdem dignitatem recepêre, idque, veluti legitime factum, Christianæ Reip. Principes, communi consensu, agnouerunt. Ac sane poterant deliberare ac decernere, an sibi recipienda esset pristina dignitas; cum namque liber sint populus, in causa propria, non minus quam Cæsar ipse, [5] possunt ferre sententiam. Sic etiam Nostri, liber pariter populus, si Maiores de propria dignitate remiserunt, cognoscere possunt ac statuere, an illa sit Reip. restituenda, ac iuxta propriam sententiam pristinas prærogatiuas proferre. Quod cum faciunt minus adhuc sibi arrogant, quam qui primi Castellæ ac Portugalliæ Regna constituêre, qui vectigales erant alterius, qui non pristinam veteremque reduxerunt, sed nouam assumpserunt dignitatem.

1. Bald. cons. 201. in princ. & cons. 329. circa med. lib. 2. Cuman. cons. 149. in princ. Abb. cons. 18. col. pen. lib. 2. alij communiter.

2. C. 1. de feud. March. c. Imperialem §. praeterea Ducatus. de prohibit. feud. alienat. per Frideric. c. 1. de success. feud. late Tiraquell. de nobilit. c. 35. n. 4. Decian. cons. 19. nu. 44. & seq. lib. 3.

3. Gl. in l. fin. §. item si praedixerit. & ibi Bart. ff. nau. caup. stabul. Ias. in l. si fideiussor. 2. in pric. ff. qui satisd. cog. Decian. cod. cõs. 19. nu. 39.

4. L. 1. §. fin. C. de annal. except. c. quia diuersitatem. de concess. praebẽd. cum simil.

5. Bart. in l. 1. C. ne quis in sua caus. Barbat. cons. 27. nu. 9 lib. 1.

Quemadmodum sua Reip. dignitatem Genuenses prætulerint. Caput. IX.

IVRE igitur dignitate regia Genuensis Resp. est ornata, siue hanc tribuant Regna olim subiecta, siue seuerè exigas, vt Regna adhuc obtineantur. Hanc autem quemadmodum prætulerint Maiores Nostri consideranti, mirari non minus licet summam eorum modestiam ac temperantiam, quam eximiam fortitudinem & potentiam. Illi siquidem Sarracenorum flagellum, illi Christianę Reip. propugnaculum, illi Defensores Ecclesię, Regnorum largitores illi, præclarissima nobilissimaq; facinora fecisse contenti, inanes ostentationes, fumosumque vanorum titulorum ambitum olim neglexerunt. Sic in publicis tabulis, quibus collata beneficia, icta fœdera, pacta conuenta, transacta negotia continentur, Remp. passim, [1] *Commune Ianuæ* appellari reperies. Sic in sacramenti tabulis, quo Barisso Sardiniæ Rex sese Regnûque suum clientelę Reip. committit, ipse Regem se vocat, Remp. verò vulgato verbo, *Commune:* neque ipsius patroni Genuenses titulum vllum exegêre. Sic dum Cencio Romano facultas est facta, *mittendi laboratum in mare*, vt habent tabulę, [2] Cencius ille Illustris dicitur, Resp. simplici verbo, *Commune*. Sic sexcenties alias; credoque ego Resp. omittere ac negligere titulos fuisse solitas, & sępius reperi Florentinam, Pisanam, Senensem aliasque Resp. nudo nomine semet *Commune* appellauisse: sed tantum inclytæ Venetorum Reip. tribuo, vt illius exemplum mihi instar omnium sit. Veneti igitur non magis titulos ambiuêre, quam Nostri: ideoque in publicis tabulis, absq; verborum fuco, passim legitur scriptum, [3] *Dux, Consiliarij, & Commune Venetiarum*, siue tantum, *Dux Venetiarum*. Addunt tamen suo nomini illius Reip. Duces, veluti [4] Nostri quo-

1. *In sacramẽt. Regis Sardiniæ relat. sup. c. 4. pag. 39. nu. 2. in donat. Orat. Duc. Narbon. relat. eod. c. 4. ead. pag. 39. nu. 7. in elect. Simonis Buccanigr. extan. apud Frideric. Frideric. Clem. V. P. M. in lit. ad Bertrand. Archiep. nostr. & ad Fr. Fortanerium Patriarch. Graden. relat. per VVadding. tom. 4. annal. Fratr. Minor. sub anno 1352. alibi passim.*

2. *Extat diploma in Tabular. public. in lib. 1. Iur. Reip. pag. 40.*

3. *In fœder. cũ Nostr. an. 1238. 14. Octobr. cuius tabul. extat in eod. tabular. in cellul. 6. rer. Venet. Letter. de Princip. lib. 3. pag. mihi 58. & 254. Clem. V. in relat. lit. 3*

4. *In lit. Saluiconductus Octauian. de Campofregos. extan. inter acta Concil. Lateranen. sess. 9. Petr. de Campofulgos. in epist. ad Alphons. Reg. Aragon. edit. post Iacob. Bracell. de bell. Hispanien. Christoph. Landin. & Barth. Mineator in Formular.*

quoque addere sunt soliti, verba illa duo, *Dei gratia*, quibus se instar Regum esse significent, solique Deo suam Remp. esse subiectam. Maiestatis autem nomine abstinent ambo, conscij suæ hanc non esse personę, sed Reip. totius, ac Serenitatis titulo sunt contenti.[1] *Excelsum* nihilominus *Commune Ianue* aliquando nuncupatum legas in diplomatibus ab ipsa Rep. concessis, regio plane, vt infra docebimus, titulo, quem tamen à clientibus potius, qui impetrabant, quam à concedente Rep. ambitum existimare licet perpendenti, in reliquis eamdem Remp. titulos neglexisse. Est forte etiam dignus, qui consideretur, Magnifici titulus, qui ante aliquot secula Genuensibus Patritijs [2] tribuitur, [3] Imperatorius[4] regiusque titulus, quo [5] Alexander Seuerus Cæsar, honoris causa, Romanos Senatores compellabat: quoque diu [6] Veneti sunt vsi, licet inde Clarissimi, demumq; Illustrissimi voluerint appellari. Nostri vero nobiles Ciues aliũ vsurpare coram Magistratibus [7] Senatusconsulto vetantur. Quandoquidem igitur Maiores nostri vanam ac inanem isthanc titulorum pompam contempserunt, haud tamen æquũ est ideo censere, nostram Remp. sua dignitate fuisse deiectã, cum τὸ κράτος ac Maiestatem retinuerit aliàs, regiaque cæterũ fecerint Genuenses facinora, ac regia potentia non aduersus Reges solum, sed aduersus Imperatores, sed aduersus plures potentissimos Principes iunctos, sint vsi. Omitto singula Nostrorum recensere gesta: omitto, inquam, verba facere de validissimis classibus á Nostris ſępius aduersus Saracenos instructis, aduersus Pisanos identidem, & aduersus Fridericum II. Cæsarem, quibus summa, ac vere regia Genuensium potentia resplenduit; satisque erit Nostrorum innuere gesta nonnulla, quibus non æquales modo sese Regibus esse sunt professi, sed contra Reges, ac Imperatores, nullis externis freti subsidijs, bella & susceperunt, & confecerunt. Sanè vectigales habuisse Reges Sardiniæ ac Cypri illis concessisse Regna, exegisse & sacramentum & tributũ, facinus est maxime regium, nisi splendidius ac dignius

1. *In concessione Castri de Frescario à Rep. fact. Roland. & fratrib. de Passanis extãt. in eod. lib. 1. Iur. Reip. pag. 45.*

2. *Ias. cons. 38. in princ. lib. 3. Gius. Carneual. de titol. Ziman. dell' art. del segret. lib. 5.*

3. *L. vnic. C. de veter. lib. 12. c. venerabilem. de elect. Castald. de Impe. quæst. 2. vers. alias Imperator. Luc. de Penn. in l. omne semen. C. de pet. bon. subl. col. 2. lib. 10.*

4. *C. monit. & ibi Butr. nu. 7. de off. leg. Luc. de Penn. ead. col. 2. Castald. vbi sup. quæst. 59. n. 10.*

5. *Ziman. & Carneual. modo laudat.*

6. *Tom. Attio de titol.*

7. *Quod est fact. ann. 1581. 16. Nouembr. et extat impress. sub c. 4. leg. nouar. Reip. Gen.*

putemus esse regnare, quam idipsum iubere; eoque non solum Genuenses regalem protulisse Maiestatem arbitror, sed eam plane, quam ij, qui Reges se olim Regum dicebant ideo, quod Regibus imperarent. [1] Fridericum Ænobarbum Cæsarem, cum immensis copijs obruisset Italiam, Maiores nostri finibus arcere non sunt veriti, qui ab eius vesana impotentia Alexandrum III. Pont. Max. seruârunt, soli sese opponentes summę potentię, quam vniuersa Italia formidabat. E manibus alterius [2] Friderici itidem Cæsaris, ijdem Maiores nostri Innocentium IV. Pont. Max. eripuerunt, eidemque Cæsari, qui iunctus cum potentioribus Italię populis, Remp. oppugnabat, diutissime restitêre. [3] Ioannes Cantacuzenus, Gręcorum Cæsar, eo est redactus, vt Constantinopoli obsessus, propositas á Nostris conditiones accipere fuerit coactus. [4] Dominicum vero Cataneum, [5] aliosque Genuenses Ciues, qui priuatis opibus Andronico Iuniori, & iam relato Ioanni, Græcorum Imperatoribus, intulerunt bellum, afferre in animo non est, licet potentissimam arguant illam esse Remp. Ciues, qui priuatis opibus cũm Cęsaribus bellum suscipere non dubitant. Petrum autem Cypri Regem, bello non solum à Nostris petitum, sed spoliatum, rursusque donatum Regno [6] supra retulimus. Alphonsum [7] Aragonum Regem, armis persequi prius non destitêre Nostri, quam captiuum cum Nauarrę Rege alijsque Proceribus duxissent. Vtinam quæ aduersa Veneti explicuêre vexilla, iuncta cum nostris in Barbaros explicuissent. Æternum vtinam fœdus illud fuisset, quod dudum est ictum inter duos hosce potentissimos populos, inter hæc duo, vt inquit [8] ille, Italiæ lumina. Vtinam tot cladibus datis & acceptis vtrinque, carerent historiæ. Inclytam ego Remp. Venetam nulli in toto terrarum orbe censeo postponendam, quę dignitate, quę potentia, quę rebus terrâ, marique gestis, semper illustris, magnifica semper, semper regia fuit. Imperat illa intacto libertatis iubare gloriosa; neque iunctę potentissimorum totius

1. Corio histor. di Milan. part. 1. Sigon. de Regn. Ital. lib. 15. Annalium nostr. script.

2. Corio vbi sup. part. 2. Petr. Bizar de bell. aduers. Frid. Foliet. hist. Gen. lib. 4. Sigon. vbi sup. lib. 16. 17. & 18. alij rer. eius aut script.

3. Gio. Villan. Cronic. parte prim. lib. 2. c. 72. ipse Cantacuz. hist. lib. 4. c. 31. alij rerum eius aut script. Annal. Venet. & nostr.

4. Cantacuz. hist. lib. 2. c. 29.

5. Ibid. lib. 3. c. 95.

6. C. 4.

7. Blond. dec. 3. lib. 7. Barth. Fac. de gest. Alphons. lib. 4. Pigna. hist. della Casa d'Este lib. 4. Bracell. de bell. Hisp. lib. 3. Foliet. alij.

8. Petrarch. in epist. ad And. Dandul. Duc. Venet.

tius orbis Principum vires, illius fundamenta labefactare potuerunt. Prestat supersedere narratione gestorum a Nostris in bellis aduersus tantam Remp. ne cum aliorum inuidia ambire dignitatem videamur. Prætermittere tamen non possum insigne illud maritimum prælium, quo Nostri Ioannis Cantacuzeni Græci Cæsaris, Reique publicæ Venetę & Catalaunorum iunctas validissimas Classes, in Bosphori angustijs, profligârunt; cuius notissimam historiam, præclarissimorum[1] virorum scriptis decantatam, innuisse sit satis. Iam igitur ex paucis, quæ delibauimus, est luce ipsa meridiana clarius, Genuensem Remp. ęqualem viribus, potentia, animis, ipsaque adeo re, sese Regibus ostendisse, quæ cum Cęsaribus bellum gessit, Reges armata vi iusto in bello manu cepit, Regna clientibus Regibus concessit. Quibus gestis contenti Genuenses, inani titulorum apparatu, suam dignitatem prędicare neglexerunt. Verumtamen cum superiori seculo vires assumerent tituli, Nostri quoque Ducem[2] *Illustrissimum*, ac[3] *Serenissimum* appellare cœperunt, ac *Serenissimum Senatum*, & *Serenissima Collegia*. Demum hoc nostro seculo, ne modestia Ciuium de iure Reip. remittere videretur, cum Vrbano VIII. ad summi Pontificatus apicem euecto, Legatis à Rep. ad profitendum Sanctæ Sedi obsequium Oratoribus viris Patritijs, in Aula Vaticani Palatij, quæ Regia dicitur, vbi Regum Oratores audiri consueuêre, datus non fuisset Senatus, licet Excellentiæ titulo, qui Regijs tribuitur Oratoribus, fuissent salutati, habita deliberatione Patres autores fuere post nonnullos annos, vt lege minoris Concilij sanciretur, ne Oratores dein ad Romanam Curiam destinarentur, antequam debiti, hoc est regij, à Summis Pontificibus honores Reip. decernerentur. Residebat tum in Romana Curia, procurandis Reip. negotijs, Io: Baptista Lazanea Patritius noster, qui clarissimis legationibus pro Rep. dudum defuncti proaui alterius Io: Baptistæ sequens vestigia in Patriæ dignitate promouenda, ex Oratoribus vnus ad Vrbanum fuerat. Hic igitur Patrum

iussu,

1. *Cor. ead. part. 1. Cantacuz. eod. lib. 4. c. 32. Matth. Vill. Chr. part. 1. l. 2. c. 58. Blond. dec. 2. l. 10. Bizar. de bell. Venet. Platin. in Vrban. VI. Faca de b ll. Clod. Franciscus Petrarch. apud Blond. eod. lib. 10 et apud Sabellic. hist. rer. Venet. dec. 2. lib. 3. Historici nostri omnes.*

2. *Eorumd. leg. nouar. c. 1.*

3. *Ibid. in add. t. ad c. 4.*

iussu, cum ipsi Pontifici, tum Cardinalibus alijsque eius Curię Proceribus singillatim latam legem significauit; & cum paucis ab hinc annis Christianorum Principum nonnulli suam dignitatem (neque enim quidquam detrahere de aliorum iuribus in animo est) profiterentur expresse, operæpretium visum est Patribus, nostræ quoque Reip. Maiestatem proferre. Quare, Ioanne Francisco Brignole Duce, à Patribus sancitum est, vt Duces futuri deinceps Regalibus ornarentur insignijs, Regiamque dignitatem Resp. profiteretur aperte. Inde Magistratu abeuntem Brignolem cum excepissent comitia, anno CIϽIϽCXXXVII. atque Augustinum Pallauicinum, Patritium & clarissimum, & omnium solidarum virtutum genere ornatissimum, consona totius Ligustici imperij populorum votis, electorum suffragia Ducem renunciâssent; Patritium, inquam, grauissimis functum legationibus,& per singulos Magistratuum gradus ad supremum illud culmen euectum; Patritium, cuius laudatione supersedere cogor, licet inuitus, ne eximiæ tanti Viri, ac de me optime meriti laudes, non magis ab ipsius egregijs dotibus, quam à meo officio proficisci videantur, Genuenses assumptæ in cœlũ Deiparæ cõmendata Rep., regiam, hoc est quam eiusmodi nostrorum temporum consensus atbitratur, coronam, publicis insignijs imposuêre: ne si suam non profiterentur dignitatem, exteris darent ansam existimandi, nostram Remp. regijs carere prærogatiuis. Tum voce scriptoque regia personuit dignitas Genuensis Reip. Tum quæ in eius potestate est Liguria, Ligusticum Regnum, Regalis ac Regia Ciuitas Genua appellari. Tum Corsica sub liberi populi imperio, quamuis subdita, sensit tamen suam se non amisisse dignitatem, Io: Baptista Lazanea, de quo modo meminimus, quique toti Regno præerat, Reip. nomine regia eius Insulæ insignia primum proferente. Tum passim Augustino Duci, licet liberæ Patrię Ciui, licet liberę Reip. temporario administratori, & viua voce & typis editis monimentis, soluta ligataque oratione, nuncupata vniuersorũ

vota,

vota, Regnum legitimo tempore administrandum capesseret, Regijsque ornaretur insignijs, Reip. Maiestate Rex, Legibus Dux, charitate pater esset vniuersis. Tum Ligurum Poetarum Musę.

[1] *At Tu purpureo longe spectandus in ostro,*
O Ligurum Princeps, o nostri maxima cœtus
Gloria, magnanimæ cui circum tempora frontis
Ardet Cyrnææ moles operosa coronæ,
Fastus pande nouos; Regni cape sceptra secundis
Alitibus, bellique inter, cœlique procellas,
Vnde Europa fero iampridem euertitur æstu,
Dirige felicem turbata per æquora pinum.

1. *Vincent. Rener. in carmin. Panegyr. de Serenissi. Duc. Augustin. Pallauic. elect.*

[2] Itemque.

En tibi magnanimas Pallauicine phalanges,
Post captum imperium, & Regni data sceptra ferocis,
Cœlestis Regina chori, augustissima Virgo,
Prima sorte dedit Ligures dignata coronas
Sumere, & oblatam sacris altaribus vrbem,
Te Proceres inter primos, te numine fausto,
Cui primum ingentes pro se committat habenas
Seligit, & magnos gaudet concedere fasces.

2. *Ibid.*

[3] Ac rursus.

Ast vbi de Duce Concilij sententia magni,
Effluet in vulgus, populusque in Regia lætus
Atria perrumpet, geminabitur undique plausus,
Gaudentesque frement ciues; nec finibus ullis
Gaudia consistent, subito spargetur in omnes
Fama plagas, uariasque feretur rumor in oras
Augustini utrumque sonabit nomine litus,
Et mare cum scopulis, pulsusque remugiet æther,
Pallauicinum Regem, Patriæque Parentem.
Excipiet medio plausus ex æquore Cyrnos,
Exultansque Ducem Dominę uenerabitur vrbis:
Patria quin etiam raros exquiret honores,
Et capiti Regale decus, primamque coronam

3. *Mich. Castell. in Vaticini. de August. Pallauicin.*

Ac

Ac Tyrios humeris, Regum gestamen, amictus.
Hos decet esse viri ornatus, quem Regna decerent
(Et nisi libertas obstaret, Patria Regem
De Duce fecisset) priuatis moribus ille
E solio contra viuet, nomenque paternum
In Duce suspiciet tenuis mea cura popellus,
Fraternum Proceres, adeo se partibus æquis
Omnibus aptabit; præstabit munia Regis,
Otia sollicitis refouens, & commoda curis
Imperij Ligurum; nec enim securior usquam
Pax erit, aut placida uita iucundior usus.

Titulos regios ab exteris Genuæ, ac Genuensi Reip. fuisse tributos.
Cap. X.

DE nominibus titulisque Maiores nostros parum fuisse solicitos superiori capite relatum est; quod sane nisi deliberatione habita non fecisse prudentissimos viros est consentaneum. Habebant quos imitarentur insignes illos Græcarũ Rerump. Ciues; habebant sapientissimos Romanos, qui titulos vsurpare non consueuerunt. Imitabantur hanc veterum modestiam Florentini, imitabantur Pisani, Senenses, ipsique Veneti, qui sermonis contenti simplicitate, inflatos titulorum epithetorumque ambitus neglexerunt. Obseruabant illi fortasse, quod in præsentiarum etiam occurrit, nullis certis sedibus vagari titulos, & methodo nulla circumscribi. Tituli autem nomen, licet aliàs Latinum sit, vt id tamen significet, quod modo intelligimus, videtur esse trãslatum. Intelligimus enim hoc vocabulo quoddam quasi prænomen, seu epitheton potius, honoris causa, præpositum nomini, quale vix vllum apud Latinos autores reperias: quare est, vt credam, inuectos à non Latinis titulos, á Latinis generale nomen sortiri non potuisse. Sed hæc præter propositum, disputanda relinquamus alijs. Quod ad nos attinet, eiusmodi tituli vagi

[1] vagi admodū fuere ac incerti, cuiusmodi adhuc sunt, ideoque eorum lubrica, ac fortasse inutilis est inuestigatio, eos in dies ambitione mutante; Veruntamen vt nihil causæ nostræ deesse ostendamus, in Genuensium modestia, regijs titulis, regiam dignitatem fuisse ab exteris agnitam demonstrabimus. Quod veluti nobis laboriosum scriptu, ita alijs graue lectu futurum existimamus; ideoque omisissemus libenter hanc lucubrationem, ni plerosque in titulis maximum esse momentum ad probandam dignitatem asserere comperissemus, in quibus nos ferme nullum arbitramur. Sunt ergo communi [2] Iureconsultorum suffragio hi titulorum gradus, Superillustris, Illustris, Spectabilis, & Clarissimus. Iuxta hanc distributionē, [3] Alciatus, Romanum Pontificem Cæsaremque, ac Regem Francorum Superillustres docet appellandos esse; Reges alios, ac Duces, qui regalem habent potestatem, hoc est nullius sunt clientes, Illustres; reliquos Duces, Marchiones, & Comites, qui pendent à Cæsaris autoritate, Spectabiles seu Speciosos; alios Duces, cęterosque, qui non à Cęsare, sed ab inferioribus sunt constituti, Clarissimos. Parum sibi constat idem Alciatus [4] alibi, & Superillustris titulum (dices[5] idem si Illustrissimum dicas) tanquam minime Latinum (cum fortasse Latine Perillustris dicatur) explodit, atque vt priorem titulorum numerum compleat, post Clarissimos, Perfectissimos collocat. Veruntamen ante[6] ipsum Isidorus gradus hosce Senatoribus tribuens, primum illum Superillustris, & hunc vltimum ab Alciato ascitum omittit, Illustribus Clarissimis, & Spectabilibus contentus, testaturque, inferius quartum genus non esse. Sed tam variæ, atque inter se dissentientes sunt circa hanc materiam opiniones, vt quidquam de ea statuere difficile admodum sit.[7] Alij namque non Regem Francorum modo, præter Cæsarem, & Summum Pontificem, sed reliquos etiam Reges, qui nullius sunt Vectigales, Superillustres esse contendunt, [8] Alij ad Illustres, cum cęteris Regi-

K bus

1. Barbat. in c. nouit. de off. leg. Cagnol. in l. 2. nu. 147. ff. de orig. iur. & in l. prima nu. 6. vers. ideo. ff. de off. eius.

2. Gl. in §. cumque hoc. in verb. Illustribus. instit. in proœm. & in l. qui indignus. ff. de Senat. Angel. in eod. §. cumque hoc. nu. 6. Decian. cons. 19. nu. 17. lib. 3. DD. in ead. l. 1. ff. de off. eius. vbi late Dec. & in l. 1. & in l. Imperium. ff. de Iur. omn. Iudic.

3. De sing. certam. c. 32.

4. Dispunct. lib. 3. c. 4.

5. Dec. in ead. l. 1. ff. de off. eius. Torq. Tass. Dial. della Nobiltà ò Forno r.

6. Etymol. lib. 9. c. 4.

7. Dec. in ead. l. 1. nu. 14.

8. C. nouit. de appellat. c. tuam de orig. cognit. c. nouit. de off. leg. c. ex speciali. de Iud. c. grandi. de suppl. negl. Prel. in 6. not. in rubr. C. de tut. & curat. illustr. pers. Corsett. de pot. Reg. part. 3. nu. 13. Alex. in prim. col. vers. sub quo autem gradu. ff. de off. eius. & ibi Bolognet. nu. 15. Prob. ad Monach. in 2. proœm. num. 4.

bus, Regem etiam Francorum reuocant.[1] Alij inter Illustres illos quoque connumerant, qui pluribus prouincijs, seu Ciuitatibus præsunt; voluntque instar horum esse Cardinales & Patriarchas; Comites verò, & instar eorum Archiepiscopos, Spectabiles: Præsides demum, & instar eorum Abbates, Clarissimos vocant. Sentiunt[2] alij cum Alciato, atque asserunt, Pontificem Maximum Cæsaremque esse Superillustres, quorum sententiam impugnant[3] alij, qui nolunt congruere hunc titulum summis Christianæ Reip. Principibus,[4] qui non constituat superiorem gradum, sed culmen sit illius; in quo collocantur Illustres; Pontifex vero, & Cæsar solo nomine sint super omnes gradus conspicui. Porro quatuor horum graduum multo prolixior est appendix. Habent enim singuli synonyma, quæ singula persequendi non est otium, eaque delibabimus tantum, quę regia censentur. Occurrit primò Magnifici titulus, Illustris[5] collega,[6] Cęsarisque, ac[7] Regis Francorum proprius. Sũt qui prę Illustri Magnifico[8] primas deferant, hoc persuasi, quod ab Imperatore Iustiniano Tribonianus, inter alios noui iuris compositores[9] eximius ac præcellens, dicatur[10] Magnificus, sequentes alij duo, in orationis contextu, Illustres tantum appellentur. Certe Anonymus ille Monachus Sanctę Iustinę Paduanæ, qui suorum temporum conscripsit annales, quique floruit circa annum CIƆCCLXII. in[11] eadem periodo, Andream II. Regem Hungarię, Magnificum, eius vero filium Stephanum, Regno extorrem, Illustrem, dicit: argumento, eo seculo Illustribus Magnificos pręstitisse. Hinc est, vt Magnificentię, ac Magnifici titulum solis Regibus conuenire tradiderit[12] Abbas Panormitanus, & [13] alij plerique. Hoc eodem gradu ponitur[14] Excelsi atque

Ex-

1. Bald. in l. 1. ff. de off. praef. praet. & in c. cum accessissent. nu. 6. de const. Corsett. eod. nu. 13. & seqq.

2. Spec. in tit. de Iurisd. omn. Iudic. in princ. num. 5. Bald. in eod. c. cum accessissent. nu. 6. Imola in c. solita de maior. & obed. cum relat. per Corsett. ead. part. 3. num. 14. Castald. de Imp. quaest. 3.

3. Quos sequitur, & refert Corsett. ead. part. 3. nu. 15.

4. Bald. & Corsett. vbi sup.

5. L. 2. C. de off. mag. milit. & in Auth. hac constitutio. in fin. collat. 8. c. satagendum. 25. q. 1. Luc. de Penn. in l. omnes semen. C. de penn. bon. sublat. col. 2. lit. 10.

6. L. vnic. C. de veter. lib. 12. c. venerabil. in. de elect. synod.

8. Cõstantinopol. act. 10. in epist. Steph. PP. Luc. de Penn. e. d. col. 2. Castald. vbi sup. quast. 2. vers. alias Imperator. 7. Eod. c. nouit. de off. leg. & ibi Butr. num. 7. Luc. de Penn. e. d. col. 2. Castald. vbi sup. quaest. 59. num. 10. 8. Luc. de Pen. ead. col. 2. Gius. Carneual. ragionam. de sito: Zinan. arte del segret. lib. 5. 9. L. 1. C de vet. Iur. enucl. 10. §. cumq; hoc. Instit. in prooem. l. praecipimus C. de appellat. 11. In Chronic. S. Iustin. Paduan. lib. 3. extan. inter Germanæ scriptores illustres edit. a Christian. Vrstisio. 12. In eod. c. nouit. nu. 2. 13. Carneual. vbi sup. alij modo laudat. 14. L. fin. C. de prox. sacr. scrin. lib. 12. Luc. de Penn. ead. col. 2.

[1] Excellentię titulus, qui Regibus, & Imperatoribus accomodatur; imo contendunt [2] nonnulli, esse illum peculiarem Cæsaris, quamuis, [3] Francorum Rex Excellentissimus dicatur. Vocatur pręterea Imperator [4] Egregius, & esse cōsuetudinis ferunt [5] alij, vt Reges appellentur Illustrissimi, Serenissimi, Excellentissimi, ac Inuictissimi. [6] Soli Cæsari tribuunt alij titulos istos, additis, Christianissimo, Victoriosissimo, & Inclytissimo; Regum verò titulos contrahunt ad positiuos, vt Illustres, Excelsi, Sublimes, Inclyti, Inuicti, Triumphabiles, Victoriosi, Excellentes, & Magnifici nuncupentur. Sunt [7] quidam liberaliores ijs Regibus, qui nullius sunt clientes, conceduntque illis eosdem titulos, quos Cæsari. Mirum deinceps, quot titulos, iterum Cæsari appingant alij, [8] Nobilis, [9] Nobilissimi, Sacratissimi, Religiosissimi, Sanctissimi, Pij, Felicis, Victoris, Inclyti, Triumphantis, Augusti, Diui, Potentissimi, Gloriosissimi, Clementissimi, Catholici, Mansueti, Sublimitatis, Celsitudinis Imperialis, Imperatorię Maiestatis, [10] Tranquillitatis, ac sexcentos alios. Aiunt attamen eum [11] Serenissimum, ac [12] Serenitatem appellari communiter, cuius [13] tituli, vna cum eximia illa [14] Maiestatis pręrogatiua, illos etiam Reges faciunt participes, qui nullius sunt vectigales. Quis circumfluentes titulorum copias in ordinem redigat? Quis suum cuique Principi proprium aptet? Serenitatis, ac Serenissimi titulus, qui solis Regibus assignatur & Cęsari, [15] Episcopis etiam quadrat, & nostris temporibus, insigniores Duces quique illum sibi ascribunt. Illustrissimus [16] Doctor est, qui viginti annos in publica Academia fuerit professus. Quid si ad nostra descendamus tempora, cum annorum decursu facti sint tituli viliores? Illustrissimum iam [17] Nobilis quisq;

1. C. solite. de maior. & ob. ead. l. 1. nu. 28. ff. de off. eius.
2. C. nos. de pac. Cōst. in vsib. feud. Castald. de Imp. quęst. 2. vers. quādoq; dicitur Imperator.
3. C. Excellentissimus. 11. q. 3. Purpurat. in ead. l. 1. ff de off. eius. nu. 119.
4. §. facimus auth. vt libert. de cat. Luc. de Pen. ead. col. 2.
5. Card. Iacobat. de cōcil. lib. 1. art. 10. col. 2. Corsett. ead. part. 3. n. 16. Castald. ead. quæst. 2. circa fin.
6. Laurent. de Aquileg. relat. per eund. Corsett. ead. part. 3 n. 15.
7. Quos refert & sequitur idē Corsett. ead. part. 3. nu. 17.
8. L. quæris. ff. de natal. Carneual. de titol. Zinan. eod. lib. 5.
9. Vid. Castald. ead. quæst. 2.
10. L. 1. C. quand. libell. Princ.
11. C. Salonitana. 63. dist. l. Imperialis. §. similis. C. de nupt. l. 2. C. de alluu. l. deuotum. C. de met. & ep. lib. 12. in princ. l. fin. in pr. C. de his quib. vt indig. l. 2. C de Iur. dom. Imper. l. comperit. C. de præscr. 30. ann. in princ. cum alijs per Castald. ead. quæst. 2. vers. communiter nuncupatur. 12. Ead. l. comperit. & l. 1. C. de aduocat. diuers. Iud. 13. Bald. in c. 1. de pac. Const. in 2. lect. post med. Castald. ead. quæst. 2.
14. In princ. Instit. l. 1. C. vt nem. priuat. Io. Redin. de Maiest. Princ. in princ. nu. 2. 15. Clement. in plerisque. de elect. Barbat. de præstant. Cardinal. quæst. 1. nu. 20. Prob. ad Monach. eod. num. 4.
16. DD. in ead. l. 1. ff. de off. eius. & ibi late Purpur. n. 224. & seq. 17. Barbat. in c. nouit. de off. lega.

se fingit: Excellentissimum, & Excellentiam Medicus; Magnificum, & Magnificentiam [1] Mercator etiam salsamentarius, nam ditiores, ac digniores ad Perillustres aspirant. Solam Maiestatem nemo vsurpare ausus est alius, quam Cæsar ac Reges, nam Serenissimi iam Duces, vt retulimus, etiam dicuntur, & Celsitudo, Sublimitas, alijque tituli de gradu fermè sunt deiecti; quodque miraberis amplius, [2] videbis identidem superioribus seculis, in eadem epistola, Cæsarem aut Regem, modo Serenitatem, modo Maiestatem, modo Sublimitatem, modo Excellentiam, modo Celsitudinem, modo etiam Nobilitatem appellari; Hinc est vt post constantem ac diuturnam obseruationem, non longe absim ab eorum sententia, qui opinantur, nihili olim habitos titulos, & ad arbitrium cuiusque fuisse tributos. Quod si nihilominus aliquando argumento esse possint, tum demum fore arbitror, si coęui tituli inuicem conferantur, & scribentis persona consideretur. Videntur enim tituli suas quodāmodo ętates habuisse, & certū est scribentes, quo digniores, eo in titulis fuisse atque esse parciores. Quas conditiones in proposita quæstione seruaturi, eos titulos tantum, ac eorum temporum colligemus, quos eodem æuo Genuensibus fuisse tributos reperimus, habita ratione tribuentium, vt æquales æuo, æquales dignitate regios titulos Genuensibus accomodâsse ostendamus. Anno igitur CIↃCX. [3] Calixtus II. Pont. Max. Henricum V. Cęsarem, *Gloriosum Romanorum Imperatorem Augustum* vocat, & [4] Iuo Carnotensis, qui circa eadem tempora floruit, Regem Anglię *Gloriosi* nomine reueretur. Sic circiter annum CIↃCXL. [5] Conradus III. Cęsar, Ioannem Comnenum, Græcorum Imperatorem, *Illustrem atque Gloriosum* inscribit, qualem etiam [6] Eugenius III. Pont. Max. circa annum CIↃCL. Regē Francorū, aliusq; Pont. Max. [7] Innocentius III. quoq; eius nominis, qui floruit circa annū CIↃCC. *Gloriosam Romanorū Imperatricē* dicit. Deducitur hoc [8] nomen à frequentia Claritatis pro C. apposita G. litera, seu à laurea quæ datur victoribus Erat.

igitur

1. *Castald. ead. quæst. 2. col. 4. circa med. Carnen. ubi sup. in capp. del titolo di Nobile, e di Magnifico.*

2. *Vid. exempl. in epistol. decretal. Innoc. III. PP. lib. 1. pag. mihi 60. 224. 225. 227. 285. 310. 331. 502. & passim in epist. ad Reges. Nostri ad Reg. Aragon. ac Hispan. Helian. Spinul. ad eund. in epist. post Bracell. de bell. Hisp. 4.*

3. *Concil. Lateran. sub eod. Calixt. in princ. in epist. ipsius Calixt.*

4. *Epist. 71.*

5. *Apud Othon. Frising. de gest. Frider. Ænobarb. lib. 1. c. 24.*

6. *Ibid. c. 35.*

7. *Epist. decret. lib. 1. pag. mihi 266.*

8. *Isidor. Etymol. lib. 10.*

igitur vndecimo illo á parta salute seculo Gloriosi titulus Cæsarum ac Regum à Pontificibus, à Cæsaribus, á priuatis. Genuenses autem eodem seculo anno videlicet CIↃCV. à [1] Balduino I. Rege Hierusalé, *Gens Gloriosa* appellätur, & anno CIↃCLIV. Pont. Max. Hadrianus III. Genuá Ciuitaté [2] *Gloriosam, & Inclytam, ac in remotis mundi partibus potentissimam*, nominat. *Nobilitatis* etiam titulus ac *Nobilis*, hoc est [3] non vilis, eiusque, cuius nomen, & genus est notum, regius quoque eo seculo fuit. [4] Ioannes, quem retulimus, Comnenus, Conradum Cęsarem, *Nobilissimum fratrem*, nuncupat, ac *Nobilitatem*; hic [5] illum contra *Nobilitatem* pariter, & Coniugem suam, *Nobilissimam*. Pontifex idem Hadrianus, qui Ciuitatem nostram *Gloriosam, & Inclytam* dixerat, Regem Hierosolymitanum *Nobilitatem* [6] appellat. Sic Innocentius III. [7] Regem etiam Dalmatię, [8] Venetorum autem Ducem *Nobilem*, vti etiam [9] Clemens V. Pontifex itidem Max.. Erat igitur ille titulus his temporibus Cæsareus inter Cęsares, hoc est à Principibus tribuebatur ijs, qui sibi ęquales erant dignitate, à Pontificibus verò regius. Nobilem Armeniorum Rex Leo integro ante seculo, anno scilicet CIↃII. [10] appellauerat *Vicarium Communis Ianuæ citra mare*, hoc est ratione nostri, trans mare, cum ipsum *Commune, potens* dixisset, digniori proculdubio titulo salutaturus, si supremo Reip. Magistratui vndecimo seculo scripsisset. Magnificentius Alexander III. Pont. Max. qui anno CIↃCLIX. scribens *Archiepiscopo, Canonicis, & Consulibus nostris, & vniuerso Clero ac populo*, ciues *Nobiles* dicit non solum, sed etiam insigni prærogatiua illos cohonestans, *STRENVOS DEFENSORES ECCLESIAE*, [11] nuncupat, qua non minus gloriari Nos decet, quam suis Reges Galliarum, Hispaniarum, & magnæ Britannię, quorum primum Christianissimi, secundum Catholici, tertium Defensoris fidei tituli inter alios Reges maxime conspicuos reddunt. Neque secius *Excellentis*, atque *Excellentissimi*, & *Excel-*

1. *In tabul. fæderis cum ipso extan. in tabul. Senat. in regest. comm. de lit. gross.*
2. *In lit. ad Reg. Hierosf. & ad Comit. Tripolit. relat. per Fril. in apostill. ad relat. epist. n. 42. & extant. in Annal. Caphari. M. S. sub anno 1154.*
3. *Isid. eod. lib. 10.*
4. *Apud Othon. Frising. eod. c. 24.*
5. *Ibid. c. 23.*
6. *In lit. mod. relat.*
7. *In epist. decret. pag. mihi 331.*
8. *Ibid. pag. 252.*
9. *In lit. ad Fr. Fortaner. Patriarch. Graden. dat. Auenion. Idib. Iul. ann. 11. relat. per VVadding. tom. 4. annal. Fr. Minor. sub ann. 1352. & in lit. ad Ice Valk. dat Auenio. 5. Iul. ann. 11. relat. ibid.*
10. *In tabul. consent. cum eod. Reg. sub ann. 1002. 23. Decembr. extant. in tabul. publico in lib. 1. Iur. de litera grossa. pag. 234.*
11. *Extant literæ in eod. tabul. in lib. prim. Iur. Reip. pag. 67. & referuntur in eisdem apostill. num. 44.*

Excellentiæ tituli regij fuere, & Cęsarei etiam à priuatis eodem vndecimo seculo, ac tribus sequentibus. Iuo Carnotensis, nuper laudatus, Regibus [1] Francorum, & [2] Anglorum scribens, vtrumque *Excellentem*, & *Excellentiam* vocat. Romani nominatum nuper Conradum Cęsarem, tanquam Dominum ad vrbem arcessentes, *Excellentissimum atque preclarum vrbis, & orbis totius Dominum* [3] inscribunt. Ipsemet Conradus Constantinopolitanum Cæsarem *Excellentiam* [4] dicit. Ildebertus Cenomanẽsis, [5] Anglorum Reginam *Excellentissimam*, [6] Stephanus Tornacensis [7] Petrus Blesensis, qui cum Ildeberto vndecimo seculo vixere, Anglorum Regem *Excellentię* nomine salutant. Sic Innocentius III. Pót. Max. [8] eundem Regem ac [9] Regem Hungariæ; sic Innocentius IV. Pont. itidem Max. qui Petri sedem tenuit circa annum CIↃCCXLV. [10] Regem Portugallię. Michael Palæologus, Græcorum Cæsar, anno CIↃCCLXI. in [11] fędere icto cũ Nostris, *Excellentissimus* dicitur. Gregorius X. Pont. Max. [12] Abagha Tartarorum Regẽ circa annum CIↃCCLXXIII. *Excellentiæ* titulo dignatur. Maria Hierusalem Sicilię & Hũgarię Regina *Excellentissima* dicitur, sub anno CIↃCCCXXIII. in eius epitaphio, quod extare fertur [13] Neapoli. Dominiũ Venetum *Inclytum & Excelsum* appellatur in [14] tabulis, quibus anno CIↃCCCCXXXVII. beneficij nomine oppidum quoddam concedit Comiti Trusardo de Calepio. Quod spectat ad Nostros, *Excelsum* (idem est atque *Excellens* & *Excellentissimum*) nuncupatur *Commune Ianuę* in [15] tabulis, quibus sub clientela Reip. possidendum conceditur *Castrum de Frascario Rolando, & fratribus de Passanis* anno CIↃCXXXII. *Excellentissimis Ianuensium Consulibus* anno CIↃCLXVI. [16] scribit *Archiepiscopus, & Parlamentũ Arelatense*. Idem Michael Gręcorum Cęsar, de quo nuper, in suis [17] literis circiter annum CIↃCCLXXII. *Victoriosissimum, & Excelsum Commune Ianuę* nuncupat; Eratque titulus hic *Excelsi* [18] peculiaris nostrę Reip. à Cæsaribus Græcis ac Tartaris, &

1. *Epist.* 196. *&* 239.
2. *Epist.* 106. *&* 201.
3. *Apud Oth. Frising. eod. lib.* 1. *c.* 28.
4. *Ibid. c.* 23.
5. *Epist.* 70.
6. *Epist.* 102.
7. *Epist.* 33.
8. *Eod. lib.* 1. *epist. decr. pag. mihi* 123.
9. *Ibid. pag.* 317.
10. *In c.* 2. *de suppl. neglig. prælat. post med. in* 6.
11. *Cuius tab. extant in cod. tabul. in lib. Dispositio Iurium pag.* 28.
12. *In Concil. Lugdun. sub eod. Gregor. Epis.* 3.
13. *In AEdib. Domna Regina relat. à Carnoual. ragionamẽto de titoli.*
14. *Relat. à Decian. cons.* 21. *nu.* 45. *lib.* 1.
15. *Relat. e. super. pag.* 67. *nu.* 1.
16. *Extant lit. in eod. lib.* 1. *Iur. Reip. pag.* 426. *& referuntur in relatis apostill. num.* 141.
17. *Extan. in eod. tabul. cellula* 2. *referuntur ab eisdem apost. num.* 152.
18. *Eadem apost. num.* 141.

& á Regibus Neapolitanis. In præfatione ' pacis factæ á Nostris cum Venetis anno CIƆCCCLV. Matthęus, Bernabos & Galeatius fratres Vicecomites *Excellētissimas, & Magnificas Ianuę & Venetiarum Vrbes* enunciant. *Excellam Communitatem Ianuę* dicit ' scribens ad Nostros anno CIƆCCCCLXXIII. Nicolaus Marcellus Dux Venetiarum. *Inclyti* etiam titulum regalibus supra annumerauimus, ' Græcum nomen, nam *κλυτὸς* Gręci Gloriosū vocant, idemque est, atque ' Illustris, Regiusque titulus etiam á priuatis. Carolus Rex Hierusalem & Siciliæ in relato epitaphio scribitur *Illustris, & Inclytus*. Franciscus Petrarcha, qui floruit circa annum CIƆCCCL. hunc tanquam Regum peculiarem titulum ' aptat Regi Siciliæ. Eo ornatur Petrus Rex Cypri in ' tabulis, quibus Regnū accipit à Nostris anno CIƆCCCCLXXIV. *Inclytum Senatum, Inclytam Ciuitatem Venetam* vocat anno CIƆCCCCCLXVIII. Bessario Cardinalis in ea ' epistola, qua illam Remp. donat sua bibliotheca. Atqui vetus hic erat Vrbis nostrę titulus, quam PP. MM. ' Innocentius II. anno CIƆCXXXIII. *Inclytam*; ' Hadrianus III. anno CIƆCLIV. *Gloriosam, & Inclytam*, " Alexander itidem III. anno CIƆCLXI. *Sublimem & Inclytam* nuncupant. " Angelus quoq; de Vbaldis, qui floruit circa annū CIƆCCCCXX. Genuæ Ducem *Inclytum, & Illustrem* vocat. *Sublimis* etiam titulum, synonymum *Illustris*, inter alios regales percensuimus cū eiusdē gradus alio *Celsitudinis*. Horū " primo Iuo Carnotensis Reges Galliæ, & Angliæ reuerebatur; & Innocentius III. Pont. Max. " Imperatorem Constantinopolitanum compellabat, alteroque idem Innocentius eumdem " Imperatorem, Regesque " Francorum " Anglorū & " Armeniorum. Decorat eodē titulo " D. Thomas Aquinas, qui floruit circa annum CIƆCCLXV. Regē Cypri, & " Gregorius X. anno CIƆCCLXXXIII. Cęsarem Græcorum. Erant igitur ijs temporibus illi tituli Regum, non magis á Pontificibus, quam à priuatis. Atqui iam retulimus *Sublimem* appel-

1 *Cuius tabul. extant in eod. lib. 2. iur. pag. 98 & refer. ab eod. Apostill. nu. 84.*
2. *Extant lit. in eod. tabul. in foliat. lit. à Princip. sub die 25. Ian.*
3. *Ibid. eod. lib. 10.*
4. *Capac. del segret. lib. 2. c. 31.*
5. *Lib. 4. epist. 51.*
6. *Relat. sup. c. 4.*
7. *Extan. in lib. 5. delle lettere de Prenc. pag. 8.*
8. *Inserta. ade Ebrsc. Ianuen. in archiep. cuius lit. extant in eod. tabul. cellula 3. & in eod. lib. 5. Iur. Resp. pag. 39.*
9. *In relat. lit. ad Reg. Hierosol.*
10. *In confirmat. relat. erect. extant. in eod. lib. 1. pag. 67. & refert. ab eod. apost. eod. n. 141.*
11. *Cons. 196. num. 3.*
12 *Epist. 106. & 8. 127.*
13. *Eod. lib. 3. epist. decr. pag. mihi 224.*
14. *Ibid. & s. solitæ. de maior. & obed.*
15. *Eod. lib. 1. pag. 220. & 225.* 16. *Ibid. pag 227. 285. 310.* 17. *Ear. epist. decr. nu. 2. pag. 5, 2.* 18. *De Regim. Princ. in proœm.* 19. *In Concil. Lugd. epist. prim.*

appellatam Genuam ab Alexandro III. Pont. Max. & *Excelsum*, à quo manat Celsitudo, passim dici solitum *Commune Ianuę* demonstrauimus. *Celsitudinis*, autem titulo cohonestatur Dux noster ab Eugenio IV. Pont. Max. in [1] literis, quas vocat in forma breuis, anno CIↃCCCCXXXIX. quo tempore tametsi crederem hunc titulum iam consenuisse, in Apostolicis tamen literis solos Reges eo dignari solitos tradit [2] Autor tractatus de titulo regio Ducis Allobrogum. De *Magnifici* titulo, eiusque prętantia, à nobis dictum est supra, cuius vocabulum, à [3] magna faciendo ducens originem, apprime Cęsarem decet ac Reges. *Magnificentiæ* titulo exornat, Innocentius III. Pont. Max. Reges [4] Franciæ, [5] Angliæ, [6] Armeniæ, & [7] Hungariæ. Monachus ille Anonymus, de quo egimus, Andream II. Hungariæ Regem, *Magnificum* vocat, sic Rex alter Hungariæ Stephanus in relato epitaphio *Magnificus* inscribitur; sic in relata præfatione pacis cum Venetis à Nostris factæ, amborum Ciuitates, *Excellentissimæ, & Magnificæ* nuncupantur. Petrus autem Narbonensis Archiepiscopus anno CIↃCCLXXIX. [8] scribit, *Nobilibus, & Magnificis uiris Potestati, Capitaneo, Iuratis & Communi Ianuensium*; & in tabulis sæpe relatæ concessionis Regni Cypri, Dux Noster, *Illustris* & *Magnificus* appellatur. *Illustris* [9] nomen notitiæ est, eumque indicat, qui clareat multis, aut splendore generis, aut sapientiæ, aut virtutis. Celebris est hic titulus Cæsarum & Regum: Iam [10] accomodatum hunc vidimus à Conrado III. Cæsare Græcorum Imperatori. Conradus idem, *Romanorum Illustris Rex* [11] dicitur ab Eugenio itidem III. Pont. Max. circa annum CIↃCL. idemque Pontifex Ludouicum Francorum Regem, *Illustrem & Gloriosum* [12] appellat. [13] Hadriano IV. Pont. Max. circa annum CIↃCLIV. Fridericus Ænobarbus Cæsar *Illustris* est. Petro Blesensi circa hęc eadem tempora Rex Anglię, modo [14] *Illustris*, modo [15] *Illustrissimus*. [16] Villelmo Neubrigensi Rex idem cum Rege Francorum, *Illustres*. Innocentio III. Pont. Max. *Illustrissimi* [17] Constanti-

nopo-

1. *Extant in cod. tabul. in registro literarum Iac. de Bracellis Cācellar. in Armario primo, & refer. ab eisd. apost. cod. n. 141.*
2. *C. primo.*
3. *Isidor. eod. lib. 10.*
4. *Eod. lib. 1. pag. 64. 285. 305. 402.*
5. *Ibid. pag. 81. & lib. 2. pag. 375. 393.*
6. *Eod. lib. 1. pag. 312.*
7. *Ibid. pag. 345.*
8. *Extant lit. in cod. tabul. in lib. 1. Vetusti libri Iur. pag. 301.*
9. *Isidor. eod. lib. 10.*
10. *Apud Oth. Frising. eod. c. 24.*
11. *Id. eod. lib. 1. c. 61.*
12. *Ibid. c. 35.*
13. *Apud Radeuic. de reb. gest. Frideric. lib. 1. c. 7.*
14. *Epist. 2. 54.*
15. *Epist. 47. 95.*
16. *Apud Baron. annal. tom. 12. sub ann. 1161.*
17. *Eod. c. soluta.*

nopolitanus Imperator, Reges [1] Francorum, & [2] Hierusalem. *Illustres* verò idem [3] Constantinopolitanus Cęsar, [4] Romana Imperatrix, & Reges [5] Francorum [6] Hierusalem, [7] Angliæ, [8] Daniç, [9] Siciliç, [10] Portugalliç, [11] Hungariæ, [12] Dalmatiç ac Diocliæ, [13] Nauarræ, [14] Aragoniç, [15] Armeniç, [16] Marocchi, [17] Castellç & [18] Sueciç: *Nobiles* vero [19] Sueuiç Duces, ac [20] Venetorum, Comitesque [21] Niuernensis, [22] Tolosanus, [23] Folcariensis, ac Tripolitanus. In Epistolarum vero contextu Innocentius idem, Imperatores ac Reges modo [24] *Celsitudinem*, interdum [25] *Sublimitatem*, aliquando [26] *Excellentiam*, nōnūquam [27] *Nobilitatem*, quandoq; [28] *Magnitudinem*, sępe [29] Magnificentiam, [30] Serenitatem sępius, fere semper tribus, aut quatuor titulis huiuscemodi cōpellat. Duces vero & Comites [31] *Nobilitatem* aut [32] *Discretionem*. Sed ista ἐν παρόδῳ, vt liqueat æquales fuisse titulos *Celsitudinis, Sublimitatis, Excellentię, Nobilitatis, Magnitudinis, Magnificentiæ*, & *Serenitatis*, qui promiscuè sępe, sępius iuncti simul ab eodem Pontifice Imperatoribus, ac Regibus accommodarentur; vtque redeamus ad *Illustres*, probat huius Pontificis autoritas, nihilo digniorem *Illustri* esse *Illustrissimum*, qui prudentissimus Princeps leuitatis, aut imprudentię esset arguendus alioquin, cum Cęsarem Constantinopolitanum, Regesque Francorum & Hierusalem inęquabili conditione tractasset, *Illustrissimos* aliàs, aliàs *Illustres* appellans. Reperitur insuper in eiusdem Innocentij [33] epistolis, Philippo Francorum Regi à Baldo Flandrię Comite pręstitum sacramentum, quo ille Patronum Regem non alio titulo veneratur, quam *Illustris*. Romani Pontifices [34] Innocentius IV. anno CIↃCCXLV. Francorum Regem, [35] Gregorius X. anno CIↃCCLXXIII. Græcorum Imperatorem, ac [36] Tartarorum Regem, [37] Clemens V. anno

L CIↃ-

1. *Eod. lib.* 2. *ep. decr. pag. nu-bis* 505.
2. *Ibid. pag.* 549.
3. *Eisdem ep. decr. lib.* 2. *pag.* 223.
4. *Ibid. pag.* 10.
5. *Ibid. pag.* 2. 81 225. & *lib.* 2. *pag.* 375. 393. 549.
6. *Eod. lib.* 1. *pag.* 286. 312.
7. *Ibid. pag.* 64. 123. 139. 227. 285. 305. 310. & *lib.* 2. *pag.* 401. 402.
8. *Eod. lib.* 1. *pag.* 249.
9. *Ibid. pag.* 266. 267. 317.
10. *Ibid. pag.* 60. 146. 288.
11. *Ibid. pag.* 3. 4. 155. 317. 345. & *lib.* 2. *pag.* 433.
12. *Eod. lib.* 1. *pag.* 331.
13. *Ibid. pag.* 124. 350.
14. *Eod. lib.* 2. *pag.* 378. & *c. quanto. de Iu-retur.*
15. *Eod. lib.* 2. *pag.* 527. 551. 553. 555.
16. *Ibid. pag.* 368.
17. *Eod. lib.* 1. *pag.* 146.

18. *Ibid. pag.* 249. 19. *Ibid. pag.* 139. 20. *Ibid. pag.* 252. 21. *Ibid. pag.* 86. 22. *Ibid. pag.* 257. 23. *Ibid. pag.* 265. 24. *Vbi sup. de hoc titul.* 25. *Vbi sup. de hoc tit.* 26. *Ibid.* 27. *Ibidem* 28. *Eod. lib.* 1. *pag.* 124. 29. *Vbi sup. de hoc titul.* 30. *Eod. lib.* 1. *pag.* 2. 10. 220. 224. 225. 305. 310. 312. & *lib.* 2. *p.* 555. 31. *Eod. lib.* 1. *pag.* 6. 155. 32. *Ibid. pag.* 8. 33. *Eod. lib.* 1. *pag.* 81. 34. *Epist.* 3. *ante act. concil. Lugd. sub eod. Innoc.* 35. *Epist.* 1. *ante act. concil. Lugd. sub eod. Gregor.* 36. *Ibid. epist.* 3. 37. *In epist. ante act. concil. Vienn. sub eod. Clem.*

CIↃCCCVI. Cæsarem & Reges, ad quos dat literas, appellant *Illustres*. Idem titulus est, in relato sæpe epitaphio, Roberto Regi Hierusalem, & Hungariæ, eidemque idem in alio etiam epitaphio, quod extare fertur in eadem Ciuitate [1] Neapoli. [2] Franciscus Petrarcha Venetorum Ducem exornat hoc titulo. [3] Bartolus, qui ferme cum Petrarcha floruit, [4] anno videlicet CIↃCCCL. Cæsarem *Illustrissimum* salutat. Maria de Francia, Imperatrix Constantinopolitana, eodem titulo oranatur in alio epitaphio, quod fertur quoque esse [5] Neapoli sub anno CIↃCCCLXVI. In Constantiensi concilio anno CIↃCCCCXVI. Cæsar Sigismundus, ac Reges Hierusalem, Siciliæ, Castellæ, Legionis, Angliæ, Atagoniæ, Portugalliæ, ac Nauarrę, *Illustres* [6] dicuntur, & hic postremus [7] *Illustrissimus* etiam. Anno vero sequenti in eodem concilio, Cæsar idem, Castellę, Legionis ac Nauarræ Reges *Illustres* [8] appellantur, vt iam etiam hinc appareat, *Illustres*, atque *Illustrissimos* eiusdem gradus fuisse, cum Rex Nauarræ modo *Illustrissimus* modo *Illustris* dicatur; Cęsar vero, hoc Rege proculdubio non inferior, *Illustris* tantum. [9] Baldus qui [10] ijsdem temporibus iura interpretabatur, Regem *Illustrem* salutat, atque hunc Regum esse titulum [11] profitetur. Venetiarum Dux in relata concessione facta Comiti Trusardo *Illustrissimus* dicitur, & *Illustrissimus, ac Inuictissimus* anno CIↃCCCCLXVIII. à [12] Bessarione Cardinali, rursusque *Illustrissimus & Excellentissimus* in formulis epistolarum Christophori Landini Florentini, quæ extant vulgatæ typis Caietæ anno CIↃCCCÇLXXXVII. & in alijs itidem formulis Bartholomęi cuiusdam Miniatoris, quæ extant editæ Venetijs apud Ioannem Baptistam Sessam, anno CIↃIↃV. *Illustrissimus* dicitur Rex Anglię in [13] concilio Lateranensi, anno CIↃIↃXI. *Illustrissimum* [14] *Dominium Venetorum* in eodem Concilio anno sequenti, & post annum ibidem *Illustrissimus* [15] *Rex Poloniæ*. Leo X. Pont. Max. in [16] ea constitutione, qua Henricum VIII. Angliæ Regem *Defensoris fidei* titulo ornauit, eum *Illustrem* inscribit, anno CIↃIↃXXI. demumque,

1. *Ad S. Laurentij, vt refert Carmenal. vbi sup.*
2. *In epist. ad And. Dandul.*
3. *In tract. de Regim. Ciuit. n. 16. & 18.*
4. *Forster. hist. Iur. Ciuil.*
5. *Ad S. Claræ, & refertur ab eod. Carmenal.*
6. *Sess. 22.*
7. *Sess. 35.*
8. *Ead. sess. 35.*
9. *Cons. 18. n. 3. lib. 5.*
10. *Mantua de vir. ill. iurisc. 48.*
11. *In addit. c. cum accessissent. nu. 6.*
12. *Vbi sup.*
13. *Sess. 2.*
14. *Sess. 4.*
15. *Sess. 7.*
16. *Const. 4. ex superna.*

que, ne diutius in his tricis moremur, Tiberius Decianus,¹ qui floruit circa annũ CIϽIϽL. Venetos *Illustrissimos*² vocat. Liquet igitur ex allatis exemplis, quinque fermè integra secula hunc titulum Cæsareum ac Regium fuisse etiam à priuatis. Ad Nostros quod attinet, scribens Genuensibus D. Bernardus circa annum CIϽCXXXV. Genuam *Ciuitatem Illustrem*³ appellat, qui titulus⁴ regiæ tantum conuenit vrbi, cum aliæ habeant nullum.⁵ Michael Palęologus, Gręcorum Cęsar, quique eum excepit in Imperio⁶ Andronicus, Genuenses Consules *Illustres* nuncupant. Iunior alter⁷ Andronicus Græcorum etiam Imperator anno CIϽCCCXXXV. *Commune Ianuę Illustre* salutat. Dux noster *Illustris* dicitur in relata concessione Regni Cypri. Baldus idem, qui *Illustris* titulum proprium esse Regum dixerat, *Illustrem* Ducem nostrum⁸ appellat, &⁹ Angelus eius frater, *Inclytum*, & *Illustrem*. Sic *Illustrem* vocat eumdem¹⁰ Iason qui floruit circa annnm CIϽIϽ. Ipseque Leo X. Pont. Max. anno CIϽIϽXIV. septem videlicet annis, antequam in relata constitutione Angliæ Regem *Illustrem* dixisset, Vrbem nostram *Egregiam* atque *Illustrem* in plerisque suis¹¹ literis nominat. In Concilio præterea¹² Lateranensi, Octauianus de Campofregoso, *Illustrissimus Dux Ianuæ*, appellatur anno CIϽIϽXV. Sumus tandem ad *Serenitatis* ac *Serenissimi* titulum delati; atque vtinam in hac etiam serenitate fluctuans inconstantia non sit, qualẽ in alijs titulis nacti sumus. *Serenitatis* itaque titulus in contextu literarum, & orationis, tribuitur à Pontificibus Max. duobus Innocentijs III. & IV. & à Clemente V. Cæsaribus ac Regibus. Titulus autem *Serenissimi* & γαληνότατος, quemadmodum apud Gręcos est, cum *Tranquillissimo* conuenit,¹³ quales olim Cęsares Constantinopolitani dicebantur. Non est cur tempus teramus in docendo, quod est apud omnes in confesso, non Regium solum hunc titulum, sed etiam Cęsareum esse. Monebimus tamen, *Serenitatis* titulum synonymum fuisse, ac promiscue vsurpari solitum, cum *Excellentia*, *Magnificentia*, alijsque,

1. *Forster. vbi sup.*
2. *Conf. 20. n. 8. lib. 3.*
3. *Epist. 129. & apud Baron. annal. tom. 12. sub ann. 1135.*
4. *Decian. conf. 19. n. 20. lib. 3.*
5. *Extant lit. in eod. tabul. in coll. 2. & referuntur ab. vsd. apost. n. nu. 152.*
6. *Extant lit. in ead. coll. 2. & referuntur eod. nu. 152.*
7. *Extant. lit. in eod. tabul. sub. 8. April. 1335. in lib. 1. Iur. ac lit. gross. pag. 465.*
8. *Conf. 80. in fin. lib. 3.*
9. *Conf. 196. num. 1.*
10. *Conf. 107. lib. 1. in Them. conf. pen. circa fin. lib. 4.*
11. *Dat. 8. Kal. Iul. ann. 1. in eius. epistol. per Bembum edit. lib. 3. ep. 14. & ep. 18. Dat. 4. Kal. Iul.*
12. *Sess. 10.*
13. *Synod. 8. act. 7. in ep. Hadrian. PP. ad Imp. & in fin. act. in simili ep.*

alijsque, quos retulimus nuper, cum de titulis ab Innocentio III. tributis ageremus; ideoque Conradus III. Cæsar in suis [1] literis Maiestatem, Serenitatem & Excellentiam ita confundit, vt manifesto appareat, nihil interesse. [2] *Serenissimi* etiam titulus nihil amplius habet, quam ille *Illustrissimi*, aut *Illustris*, aut *Excellentissimi*. Sic Rex Hierusalem & Hungariæ Robertus, quem modo inter *Illustres* recensuimus, in alio [3] epitaphio sub anno CIϽCCCXXV. *Serenissimus* inscribitur. [4] Franciscus Petrarcha Cæsarem *Serenissimum*, quique eodem cum illo tempore vixit [5] Bartolus *Illustrissimum* appellat. Petrus ille Rex Cypri in relata concessione, modo *Serenissimus & Inclytus*, modo *Inclytus* tantum, modo *Illustrissimus* dicitur. Sigismundus Cæsar in Constantiensi Concilio anno CIϽCCCCXV. [6] *Serenissimus* est, anno sequenti [7] *Illustris*, inde anno etiam sequenti iterum [8] *Serenissimus*, atque in eodem Concilio plerique Regum eamdem titulorum inconstantiam experiuntur. Baldus modo [9] *Serenissimos* Reges appellat, modo [10] *Illustres*. Bessario Cardinalis in relata epistola anno CIϽCCCCLXVIII. Dominium Venetū *Illustrissimum, & Excellentissimum* salutat; Regem verò Castellę anno CIϽCCCCXCII. [11] *Serenissimum* compellat, Idemque *Dominium* anno CIϽIϽXII. in Concilio Lateranensi modo [12] *Illustrissimum, & Serenissimum*; modo [13] *Illustrissimum* tantum est. Quin Tiberius Decianus, illud idem modo *Serenissimum*, modo *Excelsum* modo *Illustrissimum* nuncupat in eadem [14] disceptatione. Atqui negari non potest Regium hunc esse titulum. Videamus ergo an fuerit Nostris tributus. Anno igitur CIϽCCCLVII. Raynerius Cephaloniæ, ac Sanctæ Maurę Dominus [15] scribit, *Serenissimo Principi Simoni Buccanigræ, Dei gratia Ianuensium Duci*. Anno CIϽCCCCXV. Centurio Princeps Achaiæ, & Ciuitatis Neopanti Dominus, Oratores [16] destinat, ad feriendum fędus *cum Serenissimo Duce, ac Illustrissima Communitate Ianuæ*. Franciscus Philelphus in suis epistolarum formulis, anno CIϽCCCCXXXVI. scribendum [17] docet, *Serenissimo*

1. *Apud Otb. Frising. iisd. capp. 23. 24.*
2. *Torquat. Tass. in dial. Forno 2. ò ueu. della nobiltà 2.*
3 *Quod extare dicitur etiā Neapoli ad D. Claræ & refertur ab eod. Carnenal.*
4. *In epist. ad Carol. IV.*
5. *Iisd. nu. 16. & 18.*
6. *Sess. 15.*
7. *Sess. 22.*
8. *Sess. 35.*
9. *Cons. 182. n. 3. lib. 5.*
10. *Cons. 18. n. 3. eod. l. 5. & in c. um accessissent. de cōst. n. 6.*
11 *Lettere de Prenc. lib. 1. pag. 3.*
12. *Sess. 2.*
13. *Sess. 4.*
14. *Cons. 21. nu. 44. & seqq.*
15. *Extant lit. in eod. tabul. in lib. 2. Iur. Reip. sub ann. 1357. & refer. ab eisd. apostill. n. 141.*
16. *Extat mādatū sub die 20. Nouemb. 1414. in tabular secre. Reip. scrinio tertio, cellula. 3. scripturarum secretarum.*
17. *Ex relat. apost. nu. 141.*

nissimo atque Glorioso Principi Domino Thomæ de Campofregoso Ianuensium Duci. Eidem scribit Landinus in suis, *Serenissimo atque Gloriosissimo Principi & Domino, Dei gratia, Ianuensium Duci*. Sic anno CIƆCCCCXLV. [1] Bononiensis Resp. *Serenissimo atque Gloriosissimo Principi & Domino D. Raphaeli Adurno Ianuensium Duci*. Miniator in suis formulis perinde scribit atque Landinus. Anno CIƆIƆLXXXVII. Sixtus V. Pont. Max. Senatum Genuensem *Serenissimum* appellat in quodam [2] chirographo, quo iubet Castellinum, & Ioannem Augustinum Pinellos Tribunos, seu vt vulgo aiunt, *Depositarios Generales* ærarij Apostolici, certam pecuniæ summam erogare illi, cui Senatus mandasset. Nostris temporibus [3] Gabriel Zinanus de officio eorum scribens, qui sunt ab epistolis, *Serenitatis* titulum Duci nostro assignat; Ferdinandus autem III. Cæsar anno CIƆIƆCXLI. non solum *Serenissimi* titulum Duci, *Illustrium* verò Gubernatoribus Genuensis Reip. tribuit, sed etiam ab alijs Imperatoribus tribuendum esse publico [4] decreto sanciuit; Ac nuper Rex Magnæ Britanniæ Carolus præcedēti anno CIƆIƆCXLV. [5] scribit, *Serenissimo Duci, & Excellentissimis Gubernatoribus Serenissimæ Reip. Genuensis*, ac Ducem quidem, *Serenitatem*, Gubernatores vero, *Excellentias* appellat; & nouissime Polonorum Rex Vladislaus eodē anno [6] scribit, *Serenissimo Principi, Domino Lucæ Iustiniano Duci Genuensium*, ipsamq; Remp. *Serenissimam* dicit. Veruntamen hunc *Serenissimi* titulum cum *Celsitudine* Duces iam sibi assumpserunt. *Maiestatis* nomen est adhuc penes solum Cæsarem ac Reges. Duces verò Rerump quæ Ducibus Monarchis sunt digniores, *Celsitudinis* titulum sua conditione inferiorem existimantes, *Maiestatem* verò, vtpote quæ ipsius Reip. sit, ac penes illam remaneat, prætendere nequeuntes, [7] *Serenitatis* titulo sunt insignes, qui mos ac stylus nostris temporibus obtinet. Omittam Cæsareum esse [8] *Potentissimi* titulum. Omittam *Inuictissimos* appellari [9] Fridericum Ænobarbum á Rege Angliæ Henrico II. & Carolum V. Cæsares in [10] Tridentino Concilio

1. *Extant liter. in eod. tabul publ. in foliacio literarum à Principibus & refer. eod. num. 141.*
2. *Quod extat in eod. tabul. secret. in capsula priuileg. & refer. eod. n. 141.*
3. *Dell'art. del Segret. lib. 5.*
4. *Quod extat in eod. tabul. dat. sub. die 2. Sept. 1641. in foliatio literarū à Princ. M. S. . . à Secretis*
5. *Oxonij 8. kal. Feb. extatq; litera in tabulat. publ. in foliat. liter. à Princ. M. Dalmeta à Secret.*
6. *Varsauia 4. Aug. extāq; litera in Cācellar. M. Poda à Secretis.*
7. *Capacc. del Segret. lib. 1. c. 31.*
8. *Giannott. parere sop. il tit. del titol. R. g. di Sauoia pag. mihi 45.*
9. *Apud Radeuic. od. c. 7.*
10. *Sess 4. 15.*

lio[1], quamuis [2] vtroque titulo sæpius Nostri decorentur. Omittam Genuæ ac Venetiarum Vrbes [2] *duo Italię lumina*, appellari. Ad satietatem vsque in titulis fuimus.

Quanti Genuensis Resp. ab exteris fuerit habita; & plerosque Genuam Ciuitatem Regiam, eiusque Principatum Regnum nuncupâsse.

Caput. XI.

SED hanc titulorum pompam adhibuimus ideo, ne quisquam nobis dicam scriberet, eoque solo nomine causam condemnaret, si eos omisissemus. Monemus tamen, nos haudquaquam asserere, à nobis relatos titulos Regum esse peculiares, & forsan inferioribus Principibus non fuisse tributos. Quod poteramus ab ijs argumentum deduximus, eorum ętatem, atque tribuenrium dignitatem conferentes, vt promiseramus. Cęterum habeant illi quantumlibet autoritatis; Nostra sane Resp. maximi ab exteris Principibus semper fuit ęstimata, quod illi tum titulis, vt docuimus, tum (veluti modo sumus ostensuri) factis, quę magis rem ipsam declarant, demonstrârunt. A Romanis Pontificibus ducentes exordium, expediemus quanti apud Christianos Principes Genuensis Resp. sit, quo eius dignitas appareat. [3] Innocentius igitur II. vt Nostros ac Pisanos conciliaret inter se, Pisas se contulit. Eòdem profectus, vt hoc idem præstaret [4] Gregorius VIII. Pisis est mortuus. Obijt [5] Innocentius III. Perusiæ in itinere hac eadem de causa suscepto. [6] Vrbanus II. expressum Legatum misit ad Genuenses, vt ad sacrum bellum hortaretur. [7] Eugenius autem tertius Legatum etiam legauit ad Nostros, vt eorum animos in Sarracenos Afros inflammaret. [8] Cœlestinus III. Pandulphũ Cardinalem Legatum misit ad res inter Nostros ac Pisanos componendas. [9] Gregorius de Romagia Gregorij IX. Legatus apud Nostros fuit. [10] Vrbanus IV. Legatum alium ad pacem

1. *Hadrian. IV. in relat. epist. ad Reg. Hiern. Petrarch. in ead. epist. ad Dandul. Blond. dec. 2. lib. 10. & dec. 3. lib. 1. in stēmate familia Grimalda, quod extat in tabular. Princ. Monœci, alij.*
2. *Petrarch. in ead. epist. ad Dandulum.*
3. *Blond. dec. 2. lib. 5. Platin. in Innoc. II.*
4. *Blond. dec. 2. lib. 6. Platin. in Gregorio VIII.*
5. *Platin. in Innoc. III. Sigon. de Regn. It. l. 16.*
6. *Iac. de Voragin. in Chron. Ian. M. S. part. 11. c. 16.*
7. *Foliet. hist. Gen. l. 1.*
8. *Sigon. de regn. Ital. l. 15. annalium nostr. script. sub an. 1196.*
9. *Sigon. de regn. Ital. lib. 18. sub ann. 1241. Caphar. annal. nostr. M. S. sub eod. ann.*
10. *Platin. in Vrb. IV.*

pacem

pacem inter Noſtros Venetoſque conciliandam deſtinauit. [1] Gregorius X. Philippo cognomento Audaci, Francorum Regi perſuaſit, vt Cremonæ commoraretur, quo eſſet autor compoſitionis inter Venetos ac Noſtros. [2] Bonifacio IX. ſocij fuere Genuenſes in pace conficienda inter Mediolani Ducem, & Florentinam Remp. [3] Clemens VI. Epiſcopum Patauinum Cardinalem expreſſum Legatum Genuam miſit, quo diſſidentes Ciuium animos ad pacem hortaretur. [4] Eugenius IV. fidei publicæ diploma petijt à Noſtris, quo Græcorum Imperatorem ad Oecumenicam Florentinam ſynodum venire permitterent. [5] Alexander VI. Genuenſium Oratores Florentinis præpoſuit. [6] Iulius II. Ferrarienſibus, cũ vtriuſque Pontificis tempore ſorte in controuerſiam vocarentur primæ, quæ poſt hominum memoriam Noſtris præ Ferrarienſibus, ac Florentinis in Romana curia [7] deferebantur. Sed quanti faceret Genuenſes manifeſte dudum oſtenderat [8] Gelaſius II. qui vt Henrici V. Cæſaris conatus declinaret, non perfugit ad alios, quam ad Noſtros quorum opem per expreſſum Legatum implorauit, noſtriſque decem triremibus exceptus Caietæ, Genuam incolumis peruenit. Haud ſecus [9] Innocentius IV. ad ſuos Ciues confugiens, è viribus Friderici II. Cæſaris, à quo Sutrij obſidebatur, ereptus eſt, ac viginti duarum triremium claſſe in Patriam deuectus. Prætereo [10] Ioannem VIII. [11] Innocẽtium II. [12] Alexandrum III. [13] Vrbanum VI. aut ex hoſtium manibus ſeruatos, aut in ſedem reſtitutos, quoniam tametſi cum illis regiè prorſus Noſtri ſe geſſerint, documenta tamen non habeo, quibus doceam, illos Pontifices ad Genuenſiũ ſubſidia cõfugiſſe. Certũ tamen eſt, maximi ab ijs æſtimatã fuiſſe Rẽp. cuius potentiæ, cuius fidei ſuam ſalutem dignitatemque crediderunt. Demum cum anno CIↃIↃLXXVI. diſcordiæ

ciui-

1. Plat. in Greg. X. P. AEmyl. de geſt. Franc. in Phil. III.
2. Ant. in Chron part. 3. tit. 22. c. 3. §. 14. Platin. in Bonif. IX. alij.
3. Georg. Stell. Iuſtinian. alij annal. noſtr. ſcript. ſub ann. 1345.
4. Extant eius l. in act. concil. Florent. edit. à Cardinal. Horatio Iuſtinian. part. 1. nu. 7.
5. Bard. in Chronol. part. 4. Iuſtinian. annal. di Gen. lib. 5. ſub ann. 1492. Fol. hiſt. Gen. lib. 11.
6. In Cerimonial. Brocardi relat. per Frideric. in ſua epiſt. in apoſtil. nu. 149.
7. Teſtantur Paris de Graſſis, cũ Collegis Magiſtris Cerimoniarum Sacelli Pontificũ in Chirograph. dat. Romæ 14. Decẽbr. 1525 inſert. in ſententia ſuper ea cõtrouerſ. lat. à Carolo V. Caſ. Granatæ 12 Aug. 1526 extan. in tabular. pub. 16. l. 4. Iur. Reip. fol. 139.
8. Sigon. de regn. Ital. lib 10. Vorag. eod. part. 11. c 18. Caphar. & reliqui annal. noſtr. ſcript. ſub ann. 1118.
9. Corio hiſt. di Milano part. 2. Sigon. eod. lib. 18. Panſa in vit. Innoc. IV. & ibi etiam Platin. Caphar. ſub ann. 1244. & ibi alij ann. noſtr. ſcript. alij.
10. Panſa vbi ſup.
11. Sigon. eod. lib. 18 Baron. annal. tom. 12. ſub ann. 1137. annales noſtri, alij.
12. Acta eius Pont. apud Baron. eod. tom. 12. ſub ann. 1162. alij.
13. Platin. in Vrbano VI. Antonin. Chronic. part. 3. tit. 22. c. 2. §. 12. alij

ciuiles gliscerent inter Nostros, [1] Gregorius XIII. Cardinalem Ioannem Moronum, Episcopum Ostiensem, Legatum expressum legauit, qui vna cum Cęsaris, & Catholici Regis Oratoribus pacem inter ciues conficeret. Tanti scilicet erat inter Christianos Genuensis Resp., vt operę pretium esse totius Christianæ Reip. capita atque columina Summi Pontifices existimârint, relictis curis alijs, ad conciliandam inter Nostros Pisanosque pacem incumbere, atque eapropter itinerum & discrimina subire & incommoda: tanti, vt à Sancta Sede expressi legarentur Legati: tanti, vt Reges adhiberentur, & in suscepto itinere detinerentur, eius gratia: tanti, vt eius Magistratus dignus habitus fuerit, qui socius esset Pontificis Maximi in pace tractanda: tanti vt eorum permissu, Gręcorum Cæsar egeret, vt veniret ad Concilium: tanti, vt Ferrariensibus alijsque Oratoribus ipsius Oratores pręferrentur. Non exprimunt hęc regiam dignitatem aperte. Quid poterant apertius, erga Reges profiteri Pontifices? Illi verò qui Cæsarũ arma, qui Imperatorũ iras, qui manus fugiebant, pares proculdubio viribus Genuenses defensores persecutoribus esse opinabantur, dũ ad eorũ opẽ confugiebant, potẽtius alioquin auxiliũ imploraturi. Atque hæc quidẽ Romani summiq; Pontifices, quibus similia Cæsares. Michael Palęologus Græcorũ Imperator in [2] fœdere icto cum Nostris, nõ modo ęquo iure agit cũ ijs, sed integras insuper vrbes, locaq; ac prędia, innumerasq; immunitates ac priuilegia in suis ditionibus tũ Reip. tũ priuatis Ciuibus nostris impertitur, quorũ ope Imperiũ receperat, & est [3] professus, *se esse Patrem, Fratrem, purum & verum amicum Illustrium virorum Consulum, Victorissimi & Excelsi Communis Ianuæ.* Carolus autem V. Cæsar Legatos nostros Florentinis ac Ferrariensibus Oratoribus pręferendos, lata [4] sententia, declarauit, anno CIↃIↃXXVI. [5] Maximilianus II. in ciuilibus Nostrorum dissidijs, de quibus nuper, suos etiam expressos Oratores legauit. [6] Francorum Reges Christianissimi æque scribunt Duci nostro ac Veneto, *Magnifico & potenti viro*

Duci

1. *In legib. nou. Reip. Gen. Thuan. hist. lib. 61.*

2. *Cuius tabulæ extant in tabular. public. in libr. Dispositio scripturarũ pag. 28.*

3. *In suis lit. extant. in cód. tabul. cellul. secũd.*

4. *Extan. in tabular. in lib. 4. Iur. Reip. fol. 139. & relat. ab eisd. apost. nu. 149.*

5. *Leges nouæ, & Thuan. vbi sup.*

6. *Aut. tratt. del tit. Reg. di Sauoia c. 1.*

Duci Ianuensium seu Venetorum. Philippus, de quo paulo ante, intermittere itersuum in Gallias, & Cremonæ commorari vtile duxit, vt se in pacificationem belli, quod Nostri gerebant cum Venetis, interponeret. [1] Ludouicus XII. Legatis nostris, præ Florentinis, primum honoris locum adiudicauit. [2] Henricus III. expressum etiam Oratorem in relatis ciuilibus dissidijs ad Remp. misit. Nostris vero temporibus anno CIↃIↃCXXVIIII. Augustino Pallauicino Reip. ad Ludouicum XIII. Regem Legato Segusium appropinquanti, vbi tũ Rex habebat statiua, ad tertium lapidem occurrit iussu regio Marchio Leoncurtius Lugdunensis Præses, a quo exceptus, & Regis nomine salutatus, ac in diuersoriũ ductus ibi, Rege sumptus ministrante, commoratus est, donec ab eodem Leoncurtio e diuersorio ad Regem est deductus. Exceperunt Legatum nostrum milites regiæ custodiæ acie instructa, atque omnino cum eo, veluti cum Legato Regio est actum; Neque secius apud Catholicos Hispaniarum Reges excipiuntur Genuenses. Carolus (qui fuit dein Cæsar eius nominis V.) tum Rex Catholicus, anno CIↃIↃXVIII. Cæsaraugustę Ioannem Baptistam Lazaneam ac Tedisium Camillam Reip. nostræ Legatos in publica audientia [3] caput operire iussit, quod in ea Aula solis Magnorum Principum Oratoribus fertur concedi. Philippus autem II. anno CIↃIↃLXXVI. [4] legauit Oratorem expressum, qui cum Legatis Pontificis atque Cęsaris, conciliandis inter Nostros animis interueniret. Balduinus I. Rex Hierosolymæ, non obuiam solum Nostris [5] Laodiceam vsque processit, & cum ijs æquo iure contraxit, sed prius Regni sceptrum accipere noluit; quam reciperent Nostri, se auxilio futuros, quos insuper deuictarum Ciuitatum parte, innumerisque immunitatibus ac priuilegijs [6] donauit, Regnumque illud, quasi Nostrorum beneficium agnoscens, super altari sepulchri quo Christus Redemptor noster conditus fuit, insignem illam inscriptionem [7] statuit, *PRAEPOTENS GENVENSIVM PRAESIDIVM*. Narrant

1. *Foliet. vbi sup. lib. 12. sub ann. 1499.*
2. *Thuan. eod. lib. 61.*
3. *Ex lit. ipsor. legat. dat. Cæsaraug. sub. die 22. Aug. 1518. extan. in cod. tabul. in fol. 2. lit. à Princ.*
4. *Leges nouæ. & Thuan. eod. lib. 61.*
5. *Caphar. annal. Gen. in princ. Foliet. hist. lib. 1.*
6. *Fulcher. Carnoten. in gest. Peregr. Frãc. c. 25. Incert. in gest. Franc. expugn. Hierosol. c. 41. Anonym. in hist. Hierosol. part. 2. Vuillerm. Tyr. hist. bell. sacr. lib. 10. c. 14. Sigon. de Reg. Ital. lib. 9. alij. script. rer. nostr. omnes, & extant tabulæ fœderis in tabular. Senat. in registr. cõm. de lit. groß.*
7. *Gherardacci hist. di Bologn. lib 2. Bizarr. Foliet. alij rerum nostr. script.*

[1] historię anno CIƆCCLVIII. missos à Nostris ad Alexandrum IV. Pont. Max. fuisse Legatos, & conuenisse Oratores quoque Venetos, ac Pisanos in Romanam Curiam, ibiq; ipso Alexandro pacificatore, ab his potentissimis populis simultates esse depositas, quo Christiani, qui à Sarracenis affligebantur in Syria, illorum ope subleuarentur. Erat inter nostros Reip. Legatos Lucas Grimaldus, á cuius familiæ annalibus, seu [2] stemmate traditur, obtinuisse cum Nostros, vt Hierosolymitani Reges regalibus insignijs non ornarentur, antequam per expressos Oratores *Potentissimis atque Inuictissimis Venetis ac Genuensibus* id nunciássent, vt *illorum Legati ac maris Domini*, solennitati interessent, in qua, & in omnibus alijs actibus ęque haberentur, ac Regij. Nota est contentio, qua Nostri in regia Cypri ratione τῶν πρωτείων Venetis sese opposuerũt, de qua egimus [3] supra. Nota accepta à Nostris iniuria & clades, bellumq; ea de causa secutũ, & Regnũ in ditionem primum redactum, dein Petro Lusignano concessum. Hinc anno CIƆCCCCLVIII. Carolota eius Insulæ Regina, cum Regni susceptum iret insignia, iterumq; cum ea Ludouico viro traderet, vtraque vice Genuensibus [4] primas detulit. At Barisso Rex Sardinię eiusque posteri, non modo in nostra Rep. dignitatem regiam agnouère, sed eius etiam Maiestatem suspexerunt, quemadmodum à nobis narratum est [5] supra. Venetam ego Remp. splendidissimum illud lumen Italiæ, à nemine eo loco non haberi censeo, quo Reges, illorumque grauissimorum Patrum, qui eam administrant, summam prudẽtiam ab omnibus probari autumo. Atqui prudentissimi illi viri in [6] fœdere cum Nostris icto, Gregorio IX. Pont. Max. conciliatore, anno CIƆCCXXXVIII. recipiunt, se nostrę Reip. insignia à sinistris, suę vero à dextris in puppibus suorum nauigiorum expposituros. Nostri autem contra, sua quidem à dextris, Veneta verò à sinistris collocaturos promittunt. Cum igitur Veneti Regibus dignitate non cedant; dum sibi æquales & socios Nostros agnoscunt, clarè & expressè illis regiam quoque dignitatem

1. *Platin. in vit. ipsius Alex. & ceteri nostr. scriptor. omn. aliq.*

2. *Extan. in tabul. Princ. Monaci.*

3. *C. 4.*

4. *Pàtaleo hist. equit. Hierosol. lib. 4. Ristrett. delle riuolut. di Cipr. impress. post tractat. del tit. Reg. di Sauoia pag. 72. Iustin. annal. di Gen. lib. 4. sub ann. 1372.*

5. *Cap. 4.*

6. *Antonin. in Chron. Biõd dec. 2. lib. 7. Platin. in Gregor. IX. Caphar. sub ann. 1238. & sub eod. Iust. lib. 3. Foliet. lib. 3. aliiq. & extant. ipsius tabula in tabul. publ. in cellul. 6. rei. Venet.*

tatem ascribunt. Euidens apparet hæc æqualitas in alia pace, inter easdem Resp. facta anno CIƆCCIC. in cuius [1] tabulis cum initio scribatur, *Inter Communia Ciuitatum Venetiarum & Ianuę*; subditur proximè, nullo interiecto verbo, *& Ianuæ & Venetiarum*, ac in sequenti clausula Genuenses præponuntur hoc pacto, *Inter prędictos Ianuenses ex vna parte, & prędictos Venetos ex altera*. Quibus periodis manifesta fit cautela vtriusque, [2] quorum neuter dignitate altero videri volebat inferior. Sic in iisdem tabulis Matthęus Vicecomes pacificator easdem Resp. ęque *Communia Clarissima* appellat.[3] In præfatione pacis alterius inter eosdem populos factæ, anno CIƆCCCLV. Matthæus, Bernabos & Galeatius fratres etiam Vicecomites conciliatores enunciant, *Excellentissimas ac Magnificas Ianuę & Venetiarum Vrbes*, qua verborum serie, & vt loquuntur iuris Interpretes, secundum ordinem literæ, Genuam Venetijs anteponunt, imo in eadem præfatione *Syndici & Procuratores Communis Ianuę* Venetis anteponuntur. Genuam quoque Venetijs in verborum serie præponit [4] Baldus, & Genuenses Venetis identidem Clemens V. Pont. Max. in suis [5] literis ad fratrem Fortanerium Patriarcham Gradensem, [6] ad Petrum II. Regem Aragonum, & ad [7] Bertrandum III. nostrum Archiepiscopum. Pius etiam II. Pont. Max. in sua de bello Cyprio narratione, Antoninus Florẽtinus Archiepiscopus in suo [8] Chronico, [9] Ioannes Cantacuzenus Eximperator in sua historia, [10] Angelus de Vbaldis in suis consilijs, & sæpius [11] Baptista Platina in vitis Summorum Pontificũ, ac forsan [12] alij. Christophorus Landinus, in relatis suis formulis, primo Cæsarem, dein Reges, proximè nostram Remp. collocat, inde Venetam, ac deinceps Ducem Mediolani, & Principes alios: ex quibus manifestum fit Genuensem Remp. eodem loco habitam, quo Venetam. Regiam porro dignitatem [13] Iureconsulti nostrę Reip. attribuunt, dum aiunt illam in suis ditionibus superiorem non recognoscere, eaque posse om-

M 2 nia

1. *Extan. in eod. tabular. in lib. 1. Iur. de liter. gross. sub die 25. Mai. 1299. pag. 217.*
2. *Matt. Villan. Chronic. lib. 1. c. 89.*
3. *Relat. sup. c. prox. pag. 79. nu. 1.*
4. *In l. 1. C. de sen. ex brev. recit. nu. 5.*
5. *Dat. apud Villamnov. Auenion. Diœc. 10. Kal. Ap. ann. 10. relat. per VVading. annal. Fr. Min. tom. 4. sub ann. 1352.*
6. *Dat. Auen. 16. Kal. Ap. ann. 10. relat. vbi sup.*
7. *Dat. Auen. 14. kal. Ap. ann. 10. relat. vbi sup.*
8. *Part. 3. tit. 20. c. 8. §. 7.*
9. *Lib. 1. c. 12. in fin. & lib. 2. c. 12.*
10. *Cons. 290. in Them.*
11. *In Alex. IV. in Greg. X. in Bonif. VIII. in Clem. VI. in Vrb. VI. alibi.*
12. *Volat. Geogr. l. 9. c. vlt. Matt. Villan. Chronic. l. 1. c. 89. l. 2. c. 74. l. 3. c. 54. & 67. l. 4. c. 32. Gio. Villan. Chronic. lib. 11. c. 68.*
13. *Lecdat. sup. in ad. tu pag. 9. nu. 5.*

nia & ſingula ; quæ Imperator poteſt in Imperio; Quin eam dignitatem profitetur expreſſe [1] Baldus, cum Genuam Regiam Ciuitatem appellat; itemque Philippus Cluuerius, [2] qui eamdem verè Regiam vocat. Neque digniori titulo Romam ſuam ornat [3] Horatius, licet orbis dominam, vt iactabant.

——— mihi iam non regia Roma;
Sed vacuum Tibur placet, atque imbelle Tarentum.

Sunt alij, [4] qui eamdem vrbem Ligurum Reginam nuncupent; alij, [5] qui eius Ciues, non Regij ſolum, ſed Imperialis eſſe animi aſſeuerent. Veruntamen inſtar omnium ſit D. Bernardi autoritas, Antiſtitis æque prudentis, ac Sancti, [6] qui cum Noſtros hortaretur ad arma pro Sede Apoſtolica contra Regem Siculum capeſſenda. *Quod ſi,* inquit, *militare placet, & veſtræ fortitudinis ac ſtrenuitatis iterum experiri vires, arma probare delectat, non equidem id præſumendum aduerſus vicinos & amicos, cum magis Eccleſiæ inimicos expugnare deceret, ſed & Regni veſtri inuaſam à Siculis defenſare coronam.* Quibus verbis Genuenſem Remp. ac ditionem Regnum eſſe teſtatur. Si velimus adhuc Summi alicuius Pontificis teſtimonium, Pius II. ad noſtrum Archiepiſcopum [7] ſcribens, Genuæ Principatum Regnum nominat. Neque dicendum in allatis autoritatibus late ſumenda vocabula Regni, atque Regiæ vrbis; quo modo quilibet Principatus Regnum dici poteſt; Ciuitas quælibet Regia; cum namque oſtenderimus, Regna eſſe Liguriam atque Corſicam, eaque iuſto titulo à Genuenſi Rep. obtineri, illamque adeo regia ornatam eſſe dignitate; cumque à verborum propria ſignificatione recedere [8] non liceat, niſi contrarius ſenſus manifeſtò deprehendatur, allatas autoritates, atque in illis vocabula Regni, & Regiæ vrbis, in non propriam latamque ſignificationem, vel malignitas ipſa detorquere non poteſt, quando non ſolum manifeſtò contrarius ſenſus non deprehenditur, ſed plane conſtat, titulos illos Genuæ, eiuſque ditioni iure deberi.

DI-

1. *Conſ.* 452. *lib.* 3. *in fin*
2. *Ital. antiq. lib.* 1. *c.* 7.
3. *Epiſt. lib.* 1. *epiſt. ad Mecœnatem.*
4. *Pius II. in Europ. c.* 48. *Hartman. Schedel. in regiſtr. mund. in Ital.*
5. *Io. Villan. hiſt. lib.* 11. *c.* 24.
6. *Epiſt.* 129.
7. *In epiſt. Reg. & Princ. pag. mihi* 50. *& extat epiſt. apud Iuſtinian. Annal. di Gen. lib.* 5.
8. *L. ſi is qui nauem. ff. de exercit. act. l. non aliter. ff. de legat.* 3. *Greger. XV. deciſ.* 522. *nu.* 3. *&c.*

DISCEPTATIONIS Conclusio.

Liquet igitur ex allatis hactenus, perinde atque in Monarchia, ita in administratione plurium seruandam esse dignitatum & graduum distributionem, non solum, sed etiam reâpse, & consuetudine seruari. Statutum est inde, qui Reges olim, quid Regnum fuerit, ac sint nostris temporibus, quique regiam dignitatem tribuendi habeant facultatem. Hinc ad Genuensem Remp. oratione conuersa, demonstratum est, esse illam regia dignitate insignem, quod Regna obtinuerit dudum, Regnaq; legitimis titulis adhuc obtineat; quæ omnia ita fuisse comprobata censemus, vt haudquaquam vereamur, ne quisquam iure redarguat. Quæ sunt dicta deinceps de præclaris regijsque Genuensium gestis, de titulis, de agnitionibus exterorum, non omnibus fortasse videbuntur concludere, penes Remp. esse quasi possessionem regiæ dignitatis tis apud omnes exteros Principes. Fateor nonnullos de narratis actibus, quamuis probent exteris magni fuisse Rép. regiam tamen illius non probare dignitatem expresse. Video redargui hanc dignitatem potius ab ijs, quæ gesta fuisse recensuimus, cum Legatis nostris, qui ad profitendum Sedi Apostolicæ obsequium missi ad Romanam Curiam, non in Aula regia, sed in Ducali fuerunt auditi. Atqui relatorum pars potior clarè dilucidèque dignitatem regiam aut profitentur aut confitentur. Gesta autem in Romana Curia nequaquam me terrent. Neque enim Genuenses omnium primi inter Principes, qui loco Regum obseruarentur, quorumque regia dignitas agnosceretur ab alijs, á Pôtificibus Max. prerogatiuis ac titulis regalibus non sunt ornati.[1] Regnauerant in Boemia iam complures, diademate regio insigniti, & in Christiana Rep. inter Reges connumerati ante Primislaum, qui nihilominus, á Romanis Pontificibus

1. Innoc. III. const. 6. licet extetua.

cibus

cibus regium nomen obtinere non potuerant. Innocentius III. hunc Primislaum in suis literis Regem primo nominauit. Non tamen qui ante illum regnauerant in Boemia, regio aut nomine, aut dignitate, sibi á Cęsare attributis, apud alios Principes caruêre. Sed hæc accipiantur vt lubet; non ideo sumus in triuio. Regiam dignitatem non protulerint ante hac Genuenses: Exteri non agnouerint. Cum Regna duo illorum Resp. (assumimus, quod negari potest à nemine) legitimis titulis obtineat, nullius vectigalis, potuêre, veluti iure & exemplis [1] demonstrauimus, etiamsi nunc primum istud moliantur, suarum ditionum titulos proferre, & profiteri dignitatem, vel si etiam contendas augere. Frugi bonumque virum ac prudentem, aiebat [2] Isocrates, oportere anteactorum meminisse, præsentia agere, de futuris cauere. Sunt Genuenses prudentes in administratione Reip. dum eorum memores, quę pręclarè gloriosèque á Maioribus sunt gesta, laudabilem illorum modestiam, in negligendis titulis atque honoribus, ideo non imitantur, quod in pręsentiarum de Maiestate Reip. videatur detractura, cum nostro hoc seculo explicentur tituli, & ostententur dignitates, ne dum alij suam prouehunt, nostra videatur decrescere. Quare Maiorum merita perpendentes, ditionemque ac potentiam suę Reip., agunt, quod est ex illius dignitate, vt futuris temporibus prospiciant. Cum itaque non iustè solum, sed prudenter etiam, Regiam dignitatem Genuenses protulerint, æquum est, vt à Principibus reliquis agnoscatur. Iustitiæ siquidem est, [3] suum cuique tribuere, & inter Iuris pręcepta est illud quoque Phocylidis:

Πᾶσι δίκαια νέμειν.

Ideoque respondit [4] Vlpianus, non oportere cuiquam hominum de iure suo detrahere; atque inde concludebat [5] seruus ille Plautinus,

Impetrassere oportet, quia iustum postulas;

illud innuens, quod vulgato axiomate fertur inter Iureconsultos,

1. *Sap. c. 8.*

2. *Apud Stobaeum. ecl. 1.*

3. *Inst. de Iust. & Iur. in princ. & §. Iuris praecepta. eod. l. Iustitia. §. Iuris praecepta. ff. de orig. Iur. cum simil.*

4. *L. 2. ff. de his qui sunt sui.*

5. *In Stich. act. 5. scen. 4.*

sultos, *Assensum iusta petenti non esse denegandum*. Quandoquidem igitur iure regia dignitas penes Genuensem Rep. est, illique regiæ prærogatiuę iure debentur, qui illas recusaret agnoscere, Iuris Iustitięque pręcepta proculdubio violaret. Suecorum, Noruegorumque ac Danorum, & Scotorum Regna, atque aliorum,[1] quos retulimus regiam suaptę autoritate sumpsisse dignitatem, quis vnquam in controuersiam adduxit? Quis vnquam eorum Principibus, regios titulos, prerogatiuas regias denegauit? Illorum tamen nullum, aut iuste magis, aut magis legitime quam Liguria & Corsica, eo nomine est auctum. Habent duę istæ[2] Prouinciæ eum Ciuitatum numerum, quem seuerior exigit Iureconsultorum sententia. Habet[3] Resp. autoritatem illius nominis tribuendi; Ecquis iure impugnare poterit, quod est optimo iure perfectum? Sunt Romani Pontifices, atque Cæsares totius Christianę Reip. columina, quorum iudicia Principes reliqui & approbare solent, & imitari. Inuestigemus, si placet, e nonnullis exemplis causas, cur soleant illi aut nuncupare Reges, aut agnoscere suapte autoritate constitutos, aut institutos ab alijs. [4] Rogerius itaque Siciliæ Comes, Calabria & Apulia occupatis, non Apuliæ se Ducem amplius & Siciliæ Comitem appellari passus est; sed quas obtinebat prouincias Regnum nuncupandas, seque Regem dicendum censuit. A suis ergo cum Italiæ, tum Sicilię Rex salutatus, Panormi regalia accepit insignia, licet Romani Pontifices Honorius II. & qui eum excepit Innocentius etiam II. repugnarent. Inuasit Anacletus in Apostolicam sedem tanquam lupus in gregem, titulumque ac dignitatem vsurpatam Rogerio confirmauit. Diu fuerat Rogerius hostis Ecclesiæ: Innocentium II. habuerat in vinculis: fauerat Antipapæ aduersus legitimum verumque Pōtificem: Alienum Principatum per vim occupauerat: Nouam in alienas ditiones dignitatem inuexerat: Nouum titulum arrogauerat sibi: eius confirmationem à Tyranno, ab Antipapa impetrauerat: cuncta cædibus & rapinis impleuerat:

1. Sup. c. 1.
2. Sup. c. 6. & 7
3. Sup. c. 8.
4. Platin. in Innoc. II. Fazell. de reb. Sicul. dec. post. lib. 7. Pign. hist. della cas. d'Este lib. 8.

pleuerat: Summi Pontifices acerrime conatus eius omnes impugnauerant; veruntamen vt ad debitum Apostolicæ sedis obsequium redijt, vt pœnitere se admissorum est fassus Rogerius, Cœlestinus II. seu, vt malunt alij, Lucius item II. licet vanum Italici Regni titulum dempsetit, occupatas tamen ditiones illi permisit, eumque Regem vtriusque Siciliæ agnouit: quod Regni, ac dignitatis nomen ad nostra tempora per prolixam Regum seriem peruênit. Primislaus ille, de quo egimus modo, primum ab Innocentio III. Regis nomen obtinuit,[1] quod relicto Philippo Sueuiæ Duce, in partes Othonis Cęsaris transijsset.[2] Mindacus Lituanorum Dux ab Innocentio IV. non ideo Rex est dictus, quod suæ ditionis fines ampliâsset, cuius parte non exigua á militibus Crucigeris nuper fuerat spoliatus, sed quod Christianam religionem esset amplexus. Otho III. Cæsar[3] Boleslaum Polonorum Principem ideo regia auxit dignitate, quod ille se magnificè ac liberaliter accepisset hospitio ac donâsset. [4] Vratislaum Boemorum Principem ideo Regem fecit Henricus IV. quod ille Boemos, Morauos, Slesitas, ac Lusacios haberet in ditione, à quibus periculum maius, quam ab alijs immineret, quoniam Germanis populi illi permixti, Germaniam ipsam incolerent, cuius pacem cupiens Otho maius operæpretium esse putauit, beneficio sibi Boemiæ Principes deuincire, quam imperio obligare. Sed cum regium titulum amisisset Boemia, rursus[5] Fridericus Ænobarbus Vratislaum IV. ea dignitate donauit, quod sibi affinis & amicus, inter primos Electores autor extitisset, vt ipse Fridericus ad Imperij culmen proueheretur. Sic igitur cum ad Apostolicę sedis obsequium reuersus est Rogerius, vsurpati tituli confirmationem obtinuit. Primislaus, quod in Cæsaris partes transijsset, Rex primùm est appellatus. Mindacus quod Christianam pietatem esset amplexus. Boleslaus quod hospes fuerit magnificus & liberalis. Vratislaus primus ob potentiam. Quartus ob affinitatem & amicitiam. Conuertamus iam nos ad Genuensem Remp.

Quem-

1. Innoc. III. ead. const. 6.
2. Cromer. de reb. Polon. lib. 9.
3. Ibid. lib. 3.
4. Io. Olomuc. hist. Boem. lib. 9.
5. Ibid. lib. 12.

Quamquam igitur ad Apoſtolicę ſedis obſequium illa reuerti non poſſit, cum ab eo nunquam receſſerit, hoc tamen nomine debet eſſe gratior, chariorque, quod innocens culpa, de ſucceſſoribus Petri benemereri nunquam ceſſauerit, niſi innocentiæ pœnitentia præferatur. Legitimos pariter Cæſares eo ſemper loco habuerunt Noſtri, quo Chriſtianæ Reip. Principes reliqui, neque ab ijs diſſenſerunt vnquam, niſi quando aut charitas in patriam, aut ſtudium libertatis, aut erga ſedem Apoſtolicam pietas, potiora ſingula quam Cæſares, id exegerunt. Chriſtianam Catholicamque religionem ab Apoſtolorum temporibus edocta Liguria, nunquam deſeruit, ſemperque piè ac ſyncerè Chriſtum coluit Seruatorem. Nimius eſſem, ſi vellem ſingula recenſere in Summos Pontifices, in Cęſares, in vniuerſam Chriſtianam Remp. à Noſtris magnificè liberaliterque collata beneficia. Pleni ſunt annales noſtri, plenæ exterorum hiſtoriæ deſcriptionibus Claſſium inſtructarum à Noſtris, expeditionum ſuſceptarum, pro Pontificum, pro Cęſarum, pro Chriſtiani nominis tutela. Reſplendet Genuenſium pietas, & gloria ſexcentis propemodum naumachijs, prælijs, victorijs, trophęis, de inimicis Crucis Chriſti, veluti teſtantur Summi Pontifices [1] Innocentius II. & [2] Alexander III. relatis. De potentia noſtræ Reip., de virtute Ligurum, de ſitus opportunitate, quam ſit commoda toti Italiæ, eiuſq; adeo propugnaculum & Ianua Metropolis Genua, egimus [3] alibi, neque cedere illam Boemiæ hac etiam in parte ſanæ mentis quiſquam cenſebit. Affines Reſp. non habet: Amica certe eſt illa Romano Germanicis Cæſaribus, quos ingenti auri vi ſępius aduerſus Imperij hoſtes adiûuit. Non igitur ſecius, quam illis, quos retulimus, Regibus gratificari Genuenſi Reip. par eſt. Atqui plura conſiderauit Pius V. Pont. Max. cum Ducem Reip. Florentinę Coſmum, Magnum Etruriæ Ducem conſtituit. Nuſquam diſertius expreſſas, aut examinatas accuratius cauſas reperies, cur Pontifices augeant Principum dignitates; Ac tametſi de

1. *In liter. erect. Epiſc. Gen. in Archiep. extan. in tabular. pub. in lib. Iur. Reip. pag. 39. & in cellul. 3. ipſum diploma.*

2. *In confirmat. eiuſd. erect. extan. in eod tabul. in lib. Diſpoſit. ſcriptur. pag. 67.*

3. *Lib. 2. c. 2. & 7. de Dom. Gen. Reip in Mar. Liguſt.*

Regia non egerit Pius; cum nihilominus ea, quę recenset, in causa fuerint, cur non vetus modo agnosceretur dignitas, sed augeretur etiam, eorum enumeratione supersedere non debemus, ita tamen vt summatim & breuiter percurramus. [1] Perpendit igitur primo Pontifex, Cosmi ipsius dotes eximias, egregiaque facinora, & erga Apostolicam sedem officia; tum potentiam, amplitudinemque ditionis ac diuitias; hinc nobilitatem regionis, in qua haberet ille nullis reddendis rationibus obnoxium principatum; demumque affinitates ac necessitudinem cum Cęsare ac Regibus Christianis; atque vno verbo, quę singula Rogerio, Primislao, Mindaco, Boleslao, & duobus Vratislais profuerant, quo Regiam dignitatem adipiscerentur, ea omnia iuncta simul, atque etiam amplius, in Cosmo videtur Pontifex requisiisse, si reconciliationem cum Ecclesia, & ad Christianam religionem transitum excipias, quæ frustra à Cosmo fuissent exacta, cum ab illa nunquam dissensisset, hanc fuisset semper catholice professus. Quæ omnia prudentissimus sanctissimusque Pontifex ideo ita sedulo diligenterque examinat ac recenset, vt ostendat, se non potuisse iustæ Cosmi petitioni non assentiri. [2] Intercedebat enim Maximilianus II. Cęsar, qui omnem lapidem mouit, nihilque non egit, vt Pium ab hoc proposito deterreret. Veruntamen cognita postea ipse quoque causę Iustitia, & acquieuit, & tributam á Pontifice dignitatem agnouit. Autoritate igitur tanti Pontificis iunctę illę causę sufficiunt, vt Principum dignitas, nedum agnoscatur, sed etiam augeatur, pro ipsarum causarum ratione. Genuensium dignitas seuerè examinetur hac trutina, & quo illorum Remp. promouebunt, quę perpendit Pius, eo dignitatis gradu collocetur. Eximias igitur Genuensium dotes, egregiaque facinora præit nobilitas, hoc est, [3] εὐγένεια ἡγεμόνων, claritas Maiorum, quæ eo est clarior, [4] quo eorum origo ita tenebris antiquitatis inuoluitur, vt prorsus ignoretur. Sequuntur inde fortia & pręclara eorumdem [5] gesta, in

1. *Ipsius Pij const. 88. Romanus Pontifex.*

2. *Thuan. hist. lib. 46. Ant. Gabut. de vit. Pij V. l. 3. c. vltim.*

3. *Arist. Rhet. 2. c. 15.*

4. *Dionys. Halyc. antiq. Rom. lib. 1.*

5. *Relat. à nobis eod. lib. 1. c. 2. & 3.*

in tuenda libertate, vel aduersus ipsum Herculem, aduersus Sicanos, aduersus Phocæenses, aduersus Romanos, quibus, etiam subacti, nihilominus dedêre Imperatorē · P. Heluiū, Pertinacem, in Villa Martis prope Vada Sabatia natum, quem ob prudentissimè fortissimèque anteactam vitam domi militiæque, Senatus Populus, & Milites tanti fecerunt, vt primum omnium, ea ipsa die, qua Augustum appellârunt, Patris Patriæ nomine etiā salutârint; & licet breui imperauerit tempore, post mortem tamen & inter Deos est relatus, dato ei flamine ipsius filio, & Seuerus, qui imperauit postea, amore boni Principis, a Senatu Pertinacis nomen accepit. Veruntamen

1. Iul. Capitolin. in Pertinace. Herodian. in R. lib. 2. Foliet. in elog. Claror. Ligurum in AEl. Pertina.

Ἐγὼ μὲν οὔποτ' εὐγενείας ᾔνεσα
τὴν προστάτειαν χρημάτων ἀναξίων.

Laudata nunquam est gentis à me claritas,
Sortita quæ indignos heros sit postmodum.

Nāq; Veterū Ligurū sunt Genuenses dignissima soboles, qui cū in vindicāda libertate, in Christiana Rep. iuuanda in Apostolica sede defendēda, in Reip. imperio propagando, vigilantes, fortes, officiosi, strenui, magnanimi sēper extiterunt. At seruata, quam mihi proposui breuitate, Ciuium meorū virtutē & constantiā, in tuenda aduersus incursiones Sarracenorum, Germanorum irruptiones, Gallorum impetus, Mediolanensium conatus, libertate quî prosequar? Quî in deijciendis exterorum præsidijs, solo æquandis arcibus, iugo excutiendo audaciam & fortitudinem? Quî illata confectaque contra Sarracenos bella in Syria, in Corsica, in Sardinia, in Hispanijs, in Balearibus, in Africa? Quî ornatas classes, susceptas expeditiones, vindicatas Christianæ Reip. prouincias? Quî seruatos defensosque Pontifices, & in sedem restitutos? Quî in ditionem redactas vrbes? Quî deductas in Corsicam, in Græciam, in Thraciam, in ipsam Scythiam colonias, Bonifacium, Chium, Galatam, Theodosiam aliasque ad propagationem Genuensis imperij, ad Christianæ Reip. præsidium? Quî nobilissimas victorias sæpe

de inimicis relatas? Quî de Christiani nominis hostibus Sarracenis ductos triumphos? Quî duces fortissimos prudẽtissimosque ac prçclaris victorijs insignes, quorum chiliadem gentes Auria, Spinula, Campofulgosia, Axerera, Cybo, Maria, Grimalda, Nigra, aliçque permultç Patriæ meæ pepererunt? Cur prçteream Nauticam gloriam, qua cçteras omnes gentes, siue Naumachiam respicias, siue susceptas peregre nauigationes, [1] grauissimorum virorum censura, superauimus? Nautarum Princeps, Oceani domitor ille Columbus, Christophorus inquam, viuus par est Ligurię nostræ in hoc genere illustrandæ. Sed multo ante ipsum tempore Tedisius Auria, & Vgolinus Viualdus nautica audacia immensum illud pelagus, & vastissimos Oceani campos ingressi, Genuensium in maritimis peritiæ specimen dederant, quam Nauarchi nostri prçclarissimi, atque triremium Gubernatores egregij, quorum penus & horreum est Liguria, transmittunt ad posteros. Quid taceam diuinarum humanarumque literarum peritissimos Antesignanos, qui tum voce tum scripto de Rep. literaria domi forisque sunt optime meriti? Quid innumeros opulentissimos Ciues omittam, adeptos olim ditiones amplissimas, in Italia, in Sicilia, in Hispanijs, in Africa, in Syria, in Græcia? Quid sexcentos Dynastas, qui aut Cçsaris, aut Galliarum, aut Hispaniarum Regis, aut Othomani Monarchę vectigales obtinent adhuc principatus? Quid sacrorum Antistitum, quid Romani sacrique Senatus purpuratorum Patrum integram ferme myriadem? Magnę nimis molis esset singula persequi, delibare pauca non decet, ne iniuriosi in prçteritos videamur. Nota sunt hæc omnia, & à rerum nostrarum scriptoribus, & ab historicis exteris celebrata. Mihi nobile satis Genuensium ac Ligurum nomen reddidisse videntur Innocentius IV. & Hadrianus V. e nobilissima Flisca familia: Nicolaus V. splendidissimis virtutibus illustrior, quam natalibus: Sixtus IV. ex antiquissima familia Roboreia: Innocentius VIII. e principali familia Cybo: Iulius II.

[1] Frideric. Aenobarb. Cæs. in priuileg. concess. nostr. extãt. in registr. cõmune lit. grossa. Fridericus II. Cæs. in priuil. simul. extan. ibid. Frideric. II. in priuil. simul extan. ibid. Paul. Iou. histo. lib. 12. Ph. Callimach. Orat. Reg. Polon. in orat. ad Innoc. VIII. de bello Turcis infer. Zachar. Lilius in breuiar. orb. Georg. Bruin. in Theatr. vrb. Petr. Bizarr. de bell. aduers. Frider. II.

Sixti IV. nepos, Pontifices omnes vere maximi, quos e Liguribus Diuinum Numen ad Apostolicę sedis gubernacula euocauit. Vrbanus etiam VII. licet Romę natus, patrem habuit Ciuem nostrum è nobili familia Castanea. Nobilissimum autem mea quidem sententia reddunt, Valentinus, Felix, Syrus, Romulus Vrbis nostrę Metropolis olim Episcopi, & Desiderius, qui à Lingonibus Gallis, Diuini Numinis iussu, inter Ligures quæsitus est, & ad Pontificatum traductus à stiua: qui omnes, post administrata Sacra, ob insignem morum probitatem, atque eximias virtutes & pietatem, inter Cęlites ac diuos referri meruerunt. Quis iam apprime nobilem neget esse Genuensium ac Ligurum gentem, quæ militię, tam terrestris, quam maritimæ, Duces illustres, in mari Nauarchos insignes, in literis viros peritissimos, in dignitatibus Dynastas, Antistites, sacrique Senatus purpuratos Patres, & Pontifices Max. inuitæ probitate ac sanctimonia Diuos progenuit? De potentia autem nostrę Reip. satis superque egimus [2] supra, dum bella cum Cæsaribus, cum Regibus, cum potentissimis alijs Rebusp. & Principibus gesta recensuimus, quibus potentiam, regali saltem ęqualem, Genuenses ostenderunt. Imperij atque ditionis amplitudinem explicuimus, [3] cum Liguriam & Corsicam duo esse Regna demonstrauimus, quibus si addas, quod est penes nostram Remp. Dominium in Mari Ligustico, duobus Regnis esse maius ipsius Imperium non dubitabis. Ligurię nobilitatem, quâ regionis ipsius opportunitatem, opulentiam, situm tangit, [4] alibi sumus prosecuti; Quâ autem Incolas respicit, modo cum de Ligurum nobilitate disseruimus; Nullis autem reddendis rationibus obnoxiam esse Genuensem Remp. initio huius disceptationis, communi scriptorum sententia, confirmauimus, & reâpse discernitur, cum adhuc imperet, nullius exteri suspiciens maiestatem. Quod ad affinitates & necessitudines attinet, in Remp. ipsam, veluti modo dicebamus, non cadunt, nisi eas considerare velimus, quas Ciues, qui coniunctim

1. *Baron. annal. tom. 6. sub ann. 451. Fr. Iac. de Voragin. in Chronic. Ianu. M. S. part. 11. Foliet. vbi sup. in singularibus.eg.*

2. *Cap. 9.*

3. *Cc. 6 & 7.*

4. *Eod. lib. 2. cc. 2. & 7. de Domi. mar.*

iunctim Remp. repræsentant, coniunxêre cum aliquo. Quod si Resp., persona nempe illa intellectualis, liberos suscipere potuisset, proculdubio Reges & Cęsares non minus eius affinitatem ambiuissent, quam [r] priuatos Ciues nostros ad suam admiserint. Ioannes nempe Palęologus, & Emanuel Caloioannis filius, Græcorum ambo Cęsares, ille sororem Francisco Gattilusio, hic filiam Hilario Auriæ Ciuibus nostris in matrimonium collocauit. Benedictus Zacharias, & ex eadem gente alij, aut Græcorum Cęsarum sorores duxerunt, aut suas illis concesserunt in vxores. Francisci Gattilusij, de quo modo egimus, filia Alexandro Trapezuntio Cęsari nupsit. Argentinam Spinulam vxorem habuit Marchio Montisferacis, Andronici Græcorum Cęsaris filius Theodorus, multique Dynastæ ac Reguli tum in Italia, tum in Gręcia, Ciuium nostrarum nuptias ambiuêre, veluti Comes Sabaudię Thomas, Marchio Estensis Opitius sextus, Princeps Peloponnesi Demetrius, alijque, vt affinitates etiam desiderare non posis. Quando igitur in Genuensi Rep. ea omnia sunt iuncta, quę singula & separata satis fuerunt, vt Principum dignitas & agnosceretur & augeretur, vel Pontificum Maximorum & Cęsarum iudicio, ęquum est etiam, vt eiusdem Reip. dignitas, Regia videlicet, agnoscatur.

r. Quos recenset Frideric. in apostill. ad suam epist. num. 72. & 138. Matt. Villani Chronic. lib. 4. c. 46. & lib. 7. c. 71.

FINIS.

